

OPEN MONUMENTENDAGEN

14 & 15 SEPT. 2019

EEN PLAATS VOOR KUNST

urban
.brussels

BUP BRUXELLES URBANISME ET PATRIMOINE
BSE BRUSSEL STEDENBOUW EN ERFGOED

Informatie

Organisatie van de Open Monumentendagen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: Urban.brussels (Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed) Directie Cultureel Erfgoed – Arcadia – Kunstberg 10-13 – 1000 Brussel

Infolijn op 14 en 15 september 2019, van 10u tot 17u: 02/432.85.13
www.openmonumentendagen.brussels – e-mail: jdp-omd@urban.brussels
 #jdp-omd – [f Bruxelles-Patrimoine-Erfgoed Brussel](https://www.facebook.com/Bruxelles-Patrimoine-Erfgoed-Brussel)

De uren die vermeld worden bij de gebouwen, verwijzen naar het openings- en sluitingsuur. De organisatoren behouden zich het recht voor de deuren vroeger te sluiten bij een grote toeloop, zodat ze toch op het afgesproken uur kunnen eindigen.

Ter plaatse kunnen bijzondere maatregelen worden opgelegd voor de te bezoeken gebouwen.

Het is verboden te roken en te eten tijdens de bezoeken. De verantwoordelijken kunnen het maken van foto's verbieden. Voor een vlotte toegang wordt gevraagd om rugzakken of grote tassen te vermijden.

De vermelding B of BL, gevolgd door een datum aan het einde van een tekst, wijst erop dat het gebouw waarvan sprake op die datum beschermd werd of ingeschreven werd op de bewaarlijst.

De vet gedrukte verwijzingen naast de nummers van de plaatsen en de adressen van de activiteiten verwijzen naar een cartografisch plan van het Gewest. Dat kan u schriftelijk aanvragen bij de Directie Monumenten en Landschappen waarna het u gratis wordt toegestuurd.

Opgelet: voor bepaalde activiteiten is het verplicht vooraf te reserveren (vermelding onder de notitie). Er is voor deze werkwijze gekozen om het publiek in optimale omstandigheden te kunnen ontvangen en om in voldoende gidsen te kunnen voorzien. U kan u op de dag zelf toch nog naar het vertrekpunt begeven, aangezien annuleringen nooit uitgesloten zijn.

Toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit

Dankzij de medewerking van de Nationale Vereniging voor de Huisvesting van Personen met een Handicap (NVHPPH), wordt de toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit vermeld naast elk gebouw dat in het programma opgenomen is. Dat is gebaseerd op de gegevens die de verantwoordelijken van de opengestelde plaatsen hebben meegedeeld en werd nog eens gecontroleerd door een lid van de vereniging. Alle parken, tuinen en gebouwen met het toegankelijkheidslogo werden geverifieerd.

De toegankelijkheid van de gebouwen is weergegeven volgens de criteria en normen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, aan de hand van de volgende logo's:

 Toegankelijk: er zijn voldoende voorwaarden vervuld opdat personen in een (al dan niet elektrische) rolstoel zich zelfstandig kunnen verplaatsen.

 Toegankelijk met hulp: de hulp van een derde is vereist om zich gemakkelijk te kunnen verplaatsen.

 Niet toegankelijk: treden en onvermijdelijke hindernissen aanwezig

De criteria voor toegankelijkheid zijn enkel van toepassing voor de bezoeken tijdens de Open Monumentendagen. Zij zijn niet noodzakelijk geldig voor de gewone activiteiten in die gebouwen.

Voor bijkomende inlichtingen hierover kunt u contact opnemen met de NVHPPH (secretariat@anh.be).

Gebruikte pictogrammen

- Openingsuren en data
- Vertrekpunt of plaats van activiteit
- Metrolijnen en haltes
- Trams
- Bussen
- Belangrijke informatie
- Rondleidingen in gebarentaal
- Projecten "Het erfgoed, dat zijn wij!"

De informatie over het openbaar vervoer werd ons verschaft door de MIVB. Zij vermeldt de haltes die zich in de nabijheid bevinden van de plaatsen en vertrekpunten, rekening houdend met de dienstregeling op zaterdag en zondag.

De inlichtingen in deze brochure kunnen buiten onze wil om gewijzigd worden.

Deze brochure wordt gratis verspreid

Wettelijk Depot:
D/2019/6860/016

Voorwoord

De Open Monumentendagen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn dit jaar gewijd aan het thema “Een plaats voor kunst”.

Schouwburgen, bioscopen, concert- en spektakelzalen, musea, ateliers en woningen van kunstenaars, kunstacademies, woningen van verzamelaars en collecties van bedrijven: Brussel bukt van artistieke plaatsen, al dan niet beschermd, die reeds gekend zijn bij de liefhebbers maar nog niet bij het grote publiek. Van plaatsen waar kunst wordt gecreëerd tot plaatsen waar ze tentoongesteld of onderwezen wordt, het aanbod van 2019 getuigt opnieuw van de grote rijkdom en diversiteit van het Brusselse erfgoed.

Het “Animatie”-gedeelte is eveneens goed gestoffeerd met bijna honderd activiteiten die een aanvulling vormen op de bezoeken. Wandelingen, fietstochten, rondritten per bus, tentoonstellingen, enz. nemen u mee door het hele gewest. Beelden die parken en openbare pleinen verfraaien, stripmuren en straat art tonen u hoe kunst overal in de stad aanwezig is. Meerdere projecten waarbij inwoners van Brussel betrokken zijn, kregen overigens het label “Het erfgoed dat zijn wij” en vormen zo een vervolg op de impuls die in 2018 werd gegeven tijdens het Europese jaar van het cultureel erfgoed.

Dit bijzonder rijke en gevarieerde programma kon alleen tot stand komen dankzij het enthousiasme en de creatieve inzet van de verantwoordelijken op de locaties, de verenigingen en gemeentebesturen, en de vakmensen die alles in goede banen leiden

Wij danken al deze actoren die een essentiële bijdrage leveren aan de vrijwaring en promotie van het erfgoed.

Ik wens u van ganser harte zeer mooie erfgoedontdekkingen.

Bety WAKNINE, *directeur-generaal*
Urban.brussels

© Georges De Kinder

De Sint-Gorikshallen: het infopunt van de Open Monumentendagen!

Tijdens de Open Monumentendagen kan u van 10u tot 19u terecht in het informatiepunt in de Sint-Gorikshallen, in het centrum van Brussel. U vindt er de volledige programmabrochure en informatie over de opengestelde plaatsen. De thematische publicatie wordt er tegen een voordeelprijs te koop aangeboden.

Maak gebruik van uw bezoek om de verschillende tentoonstellingen te bezoeken:

- > “Internationaal Fotografisch Experiment met Monumenten” (zie pagina’s 56-57).
- > “Alexis & C°” (zie pagina’s 52-53 en 63)
- > “Brussel bevrijd”

📍 *Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein te Brussel – kaart Centrum M 3*

🅂 1-5 (*De Brouckère*)

🅂 3-4 (*Beurs*)

🅂 29-47-66-71-88 (*De Brouckère*),
33-48-95 (*Grote Markt*), 86 (*Beurs*)

Met de medewerking van Patrimonium en Cultuur.

HALLS SAINT-GÉRY

SINT-GORIKSHALLEN

Inhoud

Voorwoord	p. 3
------------------------	------

Opengestelde plaatsen en activiteiten

Brussel	p. 6
Brussel-Uitbreiding / Etterbeek / Sint-Lambrechts-Woluwe / Sint-Pieters-Woluwe	p. 40
Tentoonstelling: "Alexis & C"	p. 52
Wood Wide Web	p. 54
Het Internationaal Fotografisch Experiment met Monumenten ..	p. 56
Kaart en repertorium van de opengestelde plaatsen	p. 59
Oudergem / Watermaal-Bosvoorde / Elsene	p. 64
Sint-Gillis / Ukkel / Vorst	p. 76
Anderlecht / Sint-Jans-Molenbeek	p. 86
Koekelberg / Ganshoren / Brussel-Laken / Brussel-Neder-over-Heembeek / Evere / Schaarbeek / Sint-Joost-ten-Node	p. 100

1. Kaart Centrum M 3

SINT-GORIKSHALLEN

- Sint-Goriksplein 1 – Brussel
- za en zo van 10u tot 19u
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)

Als gewestelijk centrum voor het erfgoed en de bevordering van de leefomgeving in de hoofdstad, organiseren de Sint-Gorikshallen uiteenlopende activiteiten rondom architectuur, erfgoed en ruimtelijke ordening. Het is een locatie waar tentoonstellingen, optredens en culturele evenementen plaatsvinden in een aange naam kader en waar zich ook een gezellig café bevindt. De Brusselaars spreken hier graag af of ze komen er schaak spelen aan de voet van de imposante stenen obelisk, afkomstig van een fontein die vroeger in de abdij van Grimbergen stond. U kunt hier dus ook de geschiedenis van de Hallen ontdekken

en onder andere te weten komen dat zich hier destijds een kerk bevond die een centrale plaats innam in de volkse Sint-Gorikswijk. Ze werd in 1798 afgebroken en vervangen door een plein met een fontein. In 1881 kreeg architect Adolphe Vanderheggen, die eerder de overdekte markt aan de Etterbeekse Steenweg ontwierp, de opdracht om hier een overdekte markthal te bouwen. Hij besloot de bestaande fontein te integreren in een gebouw in neo-renaïssancestijl waarin ook veelvuldig ijzer en glas werd gebruikt, bouwmaterialen die toen erg in trek waren. De grote glazen overkapping zorgt voor een overvloedige lichtinval. De voedingsmarkt sloot definitief zijn deuren in 1977. (B 26/01/1987)

De Sint-Gorikshallen, tentoonstellings- en animatiecentrum voor Brussels erfgoed en de leefomgeving, pakken voor de gelegenheid van de Open Monumentendagen uit met mooie verrassingen. Kom zeker een kijkje nemen!

Rondleidingen van de tentoonstelling “Alexis & Co”, zaterdag van 13u tot 19u en zondag van 10u tot 12u en van 13u tot 19u (zie pagina’s 52-53).

Ontmoetingsworkshops en augmented reality “Op wandel in het hart van het stadsbos” (zie kadertekst hieronder).

Vertrekpunt van de het sporen-zoekspel “Iedereen op het podium van de lanen!” (zie kadertekst volgende pagina).

ONTMOETINGSWORKSHOPS EN AUGMENTED REALITY

Op wandel in het hart van het stadsbos

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen presenteert Wood Wide Web in avant-première de nieuwe immersive media en tools die werden ontwikkeld rond het levende erfgoed van het stadsbos. Zo kan u een stukje van het Zoniënwoud in alle richtingen verkennen. Deze virtuele wandeling wordt de eerste van een reeks van vijf die maandelijks zullen worden verspreid na deze Open Monumentendagen. U kan ook de interactieve wandelingen van de onlineatlas ontdekken en het eerste deel van een reeks verticale video’s die u alle geheimen van onze groene reuzen onthullen. Het team van Wood Wide Web maakt u wegwijs in het gebruik van de bomen-tools die ontwikkeld zijn voor scholen, verenigingen, gemeenten, bedrijven, enz.

Ten slotte staan er ook twee workshops op het programma voor gepassioneerde boomliefebbers die zich actief willen inzetten voor het stadsbos. Het is de bedoeling de talenten van gidsen, plantkundigen, auteurs, fotografen, illustratoren, vertalers, tuiniers, landschapsarchitecten, informatici, dendrologen, therapeuten, enz. te verenigen om samen het avontuur van het Wood Wide Web te laten groeien.

- Virtuele wandelingen, zaterdag en zondag van 12u30 tot 17u (voor klein en groot op tablet). Geen reservatie noodzakelijk.
- Ontmoetingsworkshops, zaterdag en zondag om 11u en 17u (voor een deskundig publiek). Inschrijven per mail (woodwideweb.brussels@gmail.com). Maximaal 12 personen per workshop.
- stand Wood Wide Web, Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-47-66-71-86-88 (De Brouckère), 48-86-95 (Beurs)

Met de medewerking van 32shoot.

2. Kaart Centrum M 3

PALACE

- Anspachlaan 85 – Brussel
- za en zo van 10u tot 18u
- 1-5 (De Brouckère)
- 3-4 (Beurs)
- 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)

Het *Pathé Palace* werd gebouwd in 1913 naar de plannen van architect Paul Hamesse voor *Les Grands Palais d'Attractions Pathé Frères* en bevatte de eerste filmzaal van het type 'brasserie-concert' in Brussel. Het complex, met een capaciteit van

2.500 personen, combineerde een bioscoop en een variététheater met een muziekcafé. Na enige tijd werd het uitgebreid met vier bars en een wintertuin. De gevel van het gebouw heeft een met slingers versierde bekroning en een centrale erker geflankeerd door massieve pilasters. Tijdens de verbouwingen in 1950 onder leiding van architect Rie Haan bleef de foyer met zijn rijke decoratie van polychrome muurschilderingen en vergulde lambriseringen in de stijl van de Wiener Sezession bewaard. Het gebouw deed vele jaren dienst als theater waar beroemde acteurs en actrices op de bühne stonden. De periode tussen 1973 en 1990 vormde het dieptepunt in zijn woelige geschiedenis. Het complex werd toen ingepalmd door een winkel in elektrische huishoudtoestellen waarvan de parking zich in de bioscoopzaal zelf bevond. In 1999 hervond het *Pathé Palace* zijn culturele bestemming, onder de naam *Kladaradatsch*, maar dit initiatief was van korte duur, net als het gebruik door het *Théâtre national de Belgique* tussen 2002 en 2004. Na lange jaren leegstand en onzekerheid, werd het gebouw in 2018 uiteindelijk opnieuw een bioscoop.

Vandaag biedt cinema *Palace*, dat over vier projectiezalens beschikt, een zeer gediversifieerde programmatie van arthousefilms aan, in combinatie met evenementen (avant-premières, debatten, concerten, enz.) en een restaurant dat in 2018 werd geopend.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Met de medewerking van Arkadia.

 Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag en zondag om 11u. De bezoeken gaan verder met de bioscoop *Galeries* en CINEMATEK. Met de medewerking van vereniging Arts & Culture.

SPORENDOEKSEL

Iedereen op het podium van de lanen!

Klaar om de centrale lanen te herontdekken, piekfijn uitgedost? Aangelegd na de overweldig van de Zenne waren de lanen in het hart van Brussel prestigieuze plaatsen met schouwburgen, bioscopen, musichalls en luxeueze cafés waar zowel overdag als 's nachts altijd een grote drukte heerste. Het De Brouckèreplein en omgeving, het belangrijkste centrum voor vermaak en ontspanning, werd zelfs vergeleken met Times Square in New York! De nieuwe voetgangerszone nodigt uit om deze gevels in diverse stijlen met hun eclectische en weelderige decoratie te herontdekken, met aandacht voor de artistieke activiteiten die er ooit plaatsvonden. Met een boordboekje in de hand en goed geluimd kan u de nodige verbanden leggen en aandachtig de vragen beantwoorden langs het parcours. Tijdens dit sporendoekspel waaraan u zowel alleen als in gezinsverband kan deelnemen, flaneert u over de esplanade van de lanen, op het podium van de lanen, van het vroegere wassenbeeldenmuseum in de Noordoorgang naar het heropende *Palace*, en van de *Gaité* naar het *Théâtre de la Bourse*!

- zaterdag en zondag om 10u en 14u30 (duur: 2u)
- vertrek: binnen in de Sint-Gorikshallen, Sint-Gorikspein 1 in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- 1-5 (De Brouckère)
- 3-4 (Beurs)
- 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- reserveren verplicht op www.onceinbrussels.be (in het menu 'Activités' selecteert u 'Activités ludiques' en vervolgens 'Journées du Patrimoine: Tous en scène sur les boulevards!'). Maximaal 4 groepen van 6 personen (volwassenen en kinderen) per spel.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van **Once in Brussels**.

 LEZING

Brussel in het stripverhaal

Lang voor de streekt art had de strip de straten van Brussel al veroverd. Muren, metrostations, het Belgisch Stripmuseum, beelden, winkels, jeugdherbergen, enz., je kunt er niet naast kijken: Brussel is de hoofdstad van het stripverhaal! Morris, de schepper van Lucky Luke, heeft ertoe bijgedragen om de strip tot een volwaardige kunstvorm te maken. Mede dankzij hem wordt het beeldverhaal vandaag erkend als '9de kunst'. In dit jaar waarin het Belgisch Stripmuseum zijn 30ste verjaardag viert, biedt deze wandeling u een originele manier om de strip en Brussel beter te leren kennen in de vorm van een lezing die u meeneemt op een fictieve wandeling langs de Brusselse sites die in stripverhalen voorkomen. U gaat op zoek naar de vele verwijzingen naar Brussel die in de strip voorkomen, maakt nader kennis met zijn auteurs en eindigt in schoonheid met een quiz waaraan een mooie prijs is verbonden!

- zaterdag en zondag om 14u (duur: 2u)
- Sint-Gorikspein 23 in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 35 personen.

Met de medewerking van **E-Guides en Patrimonium en Cultuur**.

 WANDELING

Stammees en cafés, ontmoetingsplaatsen voor kunstenaars

Guust Flater is geboren aan tafel in *De Goede Oude Tijd*. Magritte en zijn surrealistische vrienden bedachten de titels voor zijn werken in cafés met prachtige namen zoals *L'Agneau Moustique*. Plisnier en de Ghelderode vertoefden graag in *L'imaige Notre-Dame* ... Schilders en galeriehouders, dichters en muzikanten, talrijke kunstenaars hielden van de Brusselse cafés, hun interieurs en hun sfeer.

- zaterdag om 17u30 (duur: 2u30)
- vertrek: voor de Falstaff, Henri Mausstraat 19 in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- reserveren aanbevolen op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 20 personen per wandeling. Een bijdrage van 4 euro wordt gevraagd voor een consumptie.

Met de medewerking van **Brussel Babbelt**.

 WANDELING

De Brusselse metro, een echt ondergronds museum

Hoe zijn de metrostations plaatsen voor kunst geworden? Op welke manier worden kunstenaars verzocht om een werk te creëren voor een station en onder welke voorwaarden? Hoe wordt dit ergoed onderhouden? Heel wat vragen waarop de Cel Kunst & Architectuur van Brussel Mobiliteit, die belast is met de aankoop, integratie en restauratie van de kunstwerken in de Brusselse metro, u graag zal beantwoorden. Deze wandeling met gids gaat langs verschillende stations van het Brusselse metronet dat meer dan 90 vaste kunstwerken bevat en op die manier bijdraagt tot de culturele dynamiek van de hoofdstad.

- zaterdag om 11u en 14u30 (duur: 2u)
- vertrek: metrostation Beurs (niveau -1 – mezzanine kant De Brouckère) in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- reserveren verplicht per mail vóór 9 september (BM-Event@gob.brussels). Maximaal 20 personen per vertrek. Om de kwaliteit van het bezoek te garanderen zullen de deelnemers tijdens de wandeling kunnen beschikken over een hoofdtelefoon.

Met de medewerking van de **Cel Kunst & Architectuur van Brussel Mobiliteit**.

3. Kaart Centrum M 3

BEURSSCHOUWBURG

- *Auguste Ortsstraat 20-28
Brussel*
- *za en zo van 14u tot 18u*
- *1-5 (De Brouckère)*
- *3-4 (Beurs)*
- *29-47-66-71-88 (De Brouckère),
33-48-95 (Grote Markt),
86 (Beurs)*

Het gebouw waarin vandaag de Beursschouwburg gevestigd is, werd in 1886 in eclectische stijl opgetrokken. Het was aanvankelijk een brasserie met biljartzaal en feestzaal. Die laatste werd in 1947 omgevormd tot schouwburgzaal in Italiaanse stijl door Jacques Cuisinier, een veelzijdig architect die zowel woningen in Lodewijk XVI-stijl als functionalistische en modernistische complexen zoals de Rogiertoren en het Brusiliagebouw

op zijn naam heeft staan. Vlak na de Tweede Wereldoorlog nam het toenmalige *Théâtre de la Bourse* zijn intrek in het gebouw. De Beursschouwburg, die pas in 1965 in het gebouw kwam, bouwde haar reputatie op met een programmatie van avant-gardistische plastische kunsten, free jazz en geïmproviseerde en experimentele muziek. Een korte wandeling in het gebouw drukt je meteen met de neus op de feiten: dit is een schouwburg – met theaterzaal, grote gangen, holle trappen, en een veelheid aan nooduitgangen. Een uitdaging en een opportuniteit om beeldende kunst te tonen binnen de bijzondere muren van Beursschouwburg. Na de renovaties van 2002 vereeuwigde de Zwitserse tentoonstellingsmaker Moritz Küng onder meer een geluidsinstallatie van Ann-Veronica Janssen. Dit in-situ werk is in de loop der jaren aangevuld met werk van Rinus Vandevelde, David Helbich en Lawrence Weiner.

Rondleidingen door het 200-jarige verleden van deze culturele vrijhaven tot in de kleinste hoekjes van het gebouw waarin het werk van (jonge) kunstenaars hier en daar permanent is binnengeslopen, zaterdag en zondag om 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Met de medewerking van de Beursschouwburg, van Brussel Babbelt en van Klare Lijn.

WANDELING

Over cultuurhuizen

Als Brussel op wereldvlak ergens model voor kan staan, dan is het wel als plaats waar kunstenaars zich thuis voelen. De Brusselse kunstenaars zijn graag geziene gasten elders in de wereld en niet zelden vestigen buitenlandse kunstenaars zich in de hoofdstad. Het kunst- en cultuuraanbod is overweldigend en internationale kranten stellen Brussel graag op één lijn met Barcelona en Berlijn. De artistieke en culturele centra werken vaak samen en liggen soms maar op korte afstand van elkaar. Tijdens deze wandeling ontdekt u deze locaties, hun geschiedenis en plaats in de stad, hun artistieke ambities en hun banden met de kunstenaars en het publiek. De gids neemt je mee langs de verschillende huizen, laat je zien hoe ze de stad beïnvloeden en hoe omgekeerd de stad in hun werk opduikt.

- *zaterdag om 10u (duur: 3u)*
- *vertrek: aan de trappen van de Beurs, Beursplein te Brussel – kaart **Centrum M 3***
- *1-5 (De Brouckère)*
- *3-4 (Beurs)*
- *29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)*
- *reserveren gewenst op het nummer 02/218.38.78 of per mail (bruksel@skynet.be).
Maximaal 25 personen per vertrek.*

Zoals elk jaar, stelt Brukselbinnenstebuiten een "Sélection du patron" voor via een parcours beschikbaar op Facebook en in de nieuwsbrief.

Met de medewerking van Brukselbinnenstebuiten.

4. Kaart Centrum M 2

DE MARKTEN

 Oude Graanmarkt 5 – Brussel

 za en zo van 10u tot 18u

 M 1-5 (De Brouckère)

 T 3-4 (Beurs)

 B 29-47-66-71-88 (De Brouckère),
33-48-95 (Grote Markt),
86 (Beurs)

In het gebouw met de brede gevel in Beaux Arts-stijl, waar tot 1965 de zetel van de *Cristalleries du Val Saint-Lambert* was gevestigd, bevindt zich vandaag het Nederlandstalige gemeenschapscentrum De Markten. Van het oorspronkelijke gebouw, ontworpen tussen 1911 en 1914 door architect Oscar Francotte, getuigen nog twee cartouches op de gevel met het opschrift “Val Saint-Lambert”, een trappenhuis met mozaïekvloer en een

grote Spiegelzaal die de hele eerste verdieping beslaat. Het voor goederenopslag bestemde achtergebouw dateert uit 1854. De Markten is een van de 22 Vlaamse gemeenschapscentra in Brussel en richt zich tot de bewoners van zowel het stadscentrum als daarbuiten. In de keuze van de culturele activiteiten die er plaatsvinden, ligt de nadruk op de lokale verankering en de hoofdstedelijke realiteit. In zijn maandelijkse magazine *De Vijfhoek* heeft De Markten oog voor de vele facetten van de stad, in overeenstemming met de opdracht die het centrum van de Vlaamse overheid kreeg: het gemeenschapsgevoel versterken op basis van het culturele aanbod, het educatief programma en evenementen zoals concerten, tentoonstellingen en workshops. De Markten werkt ook samen met het theatergezelschap Forsitia's. Elke zondagnamiddag wordt een *thé dansant* georganiseerd en de

zalen van het centrum kunnen worden gehuurd voor manifestaties en culturele bijeenkomsten.

Gids ter plaats. Met de medewerking van Culturama.

Vertrekpunt van de wandeling “Kunst als verrijking voor gebouwen en pleinen” (zie kadertekst hieronder).

TENTOONSTELLING EN RONDELEIDING

Kunstwerken en archieven: een caleidoscoop

Op deze tentoonstelling zijn documenten te zien afkomstig uit de fondsen die bewaard worden in het Algemeen Rijksarchief 2 en die diverse aspecten illustreren van de geschiedenis van kunstwerken: de bescherming van de intellectuele eigendom (door Adolphe Sax ingediend octrooi), de vorming van een verzameling (fondsen BBL en Electrabel) of het lot van kunstwerken in woelige tijden (vernieling en roof van kunstwerken tijdens de Tweede Wereldoorlog). De tentoonstelling wordt aangevuld met een rondleiding in het archiefdepot.

 zondag van 10u tot 12u30 en van 13u30 tot 18 u (doorlopend rondleidingen)

 Algemeen Rijksarchief 2 – Depot Joseph Cuvelier, Hopstraat 28 in Brussel – kaart **Centrum L 2**

 T 51-82 (Ninoofse Poort)

 B 86 (Dansaert)

Met de medewerking van het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën.

WANDELING

De kunst als verrijking van gebouwen en pleinen

Na een kort bezoek aan De Markten, het gekende Nederlandstalige gemeenschapscentrum, gaat deze wandeling naar De Centrale, tentoonstellingsruimte van de Stad Brussel. We vervolgen naar de Begijnhofkerk voor een kennismaking met OKV-project “Vlaamse Meesters in situ” waar u het barokke schilderij van Thedoor van Loon kunt bewonderen. Nadien ontdekken we het werk van de Brusselse kunstenaar Thierry Renard in het metrostation Sint-Katelijne. We wandelen ook langs de Anspachfontein en de kunstgaleries van de Varkensmarkt en de Nieuwe Graanmarkt. De wandeling eindigt in de protestantse kerk die diverse kunstwerken bevat waaronder een werk van de Nederlandse dadaïstische kunstenaar Wout Hoeboer.

 zaterdag om 11u, 13u30 en 15u30 en zondag om 11u, 13u30, 14u30 en 15u30 (duur: 2u)

 vertrek: De Markten, Oude Graanmarkt 5 in Brussel – kaart **Centrum M 2**

 M 1-5 (De Brouckère)

 T 3-4-32 (Beurs)

 B 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)

 reserveren verplicht op het nummer 02/569.27.74 of per mail (culturama@telenet.be). Maximaal 20 personen per vertrek.

Met de medewerking van Culturama.

5. Kaart Centrum M 2 **BELLONAHUIS (MAISON DU SPECTACLE – LA BELLONE)**

 Vlaamse Steenweg 46 – Brussel

 enkel za van 12u tot 18u

 1-5 (Sint-Katelijne)

 33-86 (Dansaert)

Het Bellonahuis, een prachtig 17de-eeuws stadspaleis, werd op initiatief van schilder-scenograaf Serge Creuz omgevormd tot *Maison du Spectacle*. De merkwaardige voorgevel wordt toegeschreven aan de Brusselse architect-beeldhouwer Jan Cosyn (omstreeks 1646-1708) en bevat een rijke allegorische decoratie. Om de gevel te beschermen tegen de luchtverontreiniging ontwierp architect Olivier Notterman, in samenwerking met ingenieur René Greisch, een glazen overkapping van 300 m² die het binnenplein sinds eind 1995 overdekt en het mogelijk maakt ontmoetingen, colloquia, seminars, lezingen, workshops en andere activiteiten rond de podiumkunsten te organiseren tegen de onieke achter-

5

grond van de met bladgoud vergulde gevel. Het Bellonahuis, een platform van ontmoetingen en uitwisseling voor al wie zich interesseert voor het maken van toneelvoorstellingen en de esthetische en inhoudelijke keuzes die daarmee gepaard gaan, huisvest meerdere verenigingen uit

het culturele veld evenals een documentatiecentrum dat een uitgebreide verzameling documenten bevat over voornamelijk het professionele volwassenentoneel in de *Fédération Wallonie-Bruxelles* en in andere Franstalige landen. (B 03/08/1956)

 WANDELING**De beelden van de stad**

Deze wandeling, die van het metrostation Sint-Katelijne over de Grote Markt naar de Rollebeekstraat gaat, zal u een overzicht bieden van de grote diversiteit aan beeldhouwwerken die de stad rijk is en u tevens een deel van haar geschiedenis en die van haar helden vertellen, onder wie Sint-Michiel, de meest afgebeelde figuur uit de Brusselse beeldhouwkunst.

 zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)

 vertrek: ingang metrostation Sint-Katelijne, Baksteenkaai in Brussel – kaart **Centrum M 2**

 1-5 (Sint-Katelijne)

 reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.

Met de medewerking van E-Guides.

 WANDELING**De wereld is een schouwtoneel**

Architectuur en toegepaste kunsten hebben vaak als doel om bezoekers een bepaald beeld van een stad te geven. Ook in Brussel ontbreekt het niet aan voorbeelden. De aanwezigheid van decoratieve fonteinen is veelzeggend voor de levenslust van de stad. De vele beelden uit de 19de eeuw die de gevel van het stadhuis sieren, stellen historische personages voor die het glorierijke verleden van de stad en het land symboliseren. De nieuwe burgerij zag haar status en pronkzucht bevestigd in het prestigieuze neo-Italiaanse renaissancedecor van de Sint-Hubertusgalerijen. Iets verderop rijzen het Beursgebouw en de Muntshouwborg op als Griekse tempels. De allegorische beelden op hun gevels symboliseren de economische en culturele rol van de hoofdstad.

 zondag om 10u, 13u en 15u15 (duur: 1u30)

 vertrek: voor de Anspachfontein, op het einde van de Baksteenkaai/Brandhoutkaai (Vismarkt) in Brussel – kaart **Centrum M 2**

 1-5 (Sint-Katelijne)

Met de medewerking van Klare Lijn.

6. Kaart Centrum L 2

KAAI STUDIO'S

 Onze-Lieve-Vrouw-van-Vaakstraat 81 – Brussel

 enkel zo van 10u tot 14u

 1-5 (Sint-Katelijne)

 51 (Ninoofse Poort)

 86 (Ninoofse Poort)

Op de huisnummers 79 tot 85 van de Onze-Lieve-Vrouw-van-Vaakstraat was vroeger de *Brasserie de l'Étoile* gevestigd, waar tot 1957 lambiek werd gebrouwen. Het complex dateert van omstreeks 1850 en bestond uit een neoclassicistisch herenhuis geflankeerd door industriële gebouwen met kolossale pilasters en boogvormige vensteropeningen op de tweede bouwlaag. De brouwerijruimtes bevonden zich aan de rechterkant. Links vind je nog steeds de voormalige opslagplaatsen met gewelfbogen en gietijzeren kolommen. Het geheel werd tussen 1985 en 1986 en ook in 1993 gerestaureerd door archi-

tect Luc Maes. Vandaag zijn hier de Kaaistudio's gevestigd met de repetitieruimtes en een tweede zaal van het Kaaitheater. Dans, theater, performance, muziek en debat krijgen er een plaats. Het Kaaitheater presenteert en coproduceert sinds 1977 werk van hedendaagse podiumkunstenars. In de Brusselse kanaalzone – waar diverse maatschappelijke problemen van vandaag geconcentreerd zijn – verbeelden en modelleren kunstenaars er de stad van de toekomst.

Rondleidingen zondag om 11u en 13u. Maximaal 20 personen per rondleiding.

6

ONTDEKKINGSBEZOEK

Het Klein Kasteeltje en zijn Fresco van de Mensheid

Het Klein Kasteeltje, een voormalige legerkazerne gebouwd tussen 1848 en 1852 in neo-Tudorstijl, diende als gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog en nadien als rekruterings- en selectiecentrum voor het leger. In 1986 kreeg het een nieuwe bestemming als opvangcentrum voor politieke vluchtelingen. Tijdens zijn verblijf als asielzoeker in het Klein Kasteeltje in de eerste jaren van deze eeuw, realiseerde de Peruviaanse schilder Domingo Huamán Peñaloza er een meesterwerk dat vandaag bedreigd wordt: het Fresco van de Mensheid. Hij werkte bijna vijf jaar aan dit expressieve en kleurrijke werk. Het heeft een oppervlakte van 1.200 m² en beslaat een volledig trappenhuis over drie verdiepingen. De kunstenaar heeft er de grote gebeurtenissen van de mensheid op afgebeeld, het vele onrecht in de wereld en de hoop op meer menselijkheid.

De ontdekking van dit werk zal ongetwijfeld een ontroerende indruk maken op de bezoekers.

 zondag van 10u30 tot 16u30 (duur: 45 min.)

 Klein Kasteeltje, 9de Linielaan 27 in Brussel – kaart **Centrum M 1-2**

 2-6 (IJzer)

 51 (Ieper)

 47-58-88 (IJzer)

 doorlopende rondleidingen. Maximaal 25 personen per bezoek

Met de medewerking van La Fonderie en van Klare Lijn.

7. Kaart Centrum M 1 **KAAITHEATER**

- *Saintelettesquare 20 – Brussel*
- *enkel zo van 13u tot 18u*
- *2-6 (IJzer/Ribaucourt)*
- *51 (Saintelette)*
- *20-89 (Ribaucourt)*

Het voormalige Lunatheater werd tussen 1929 en 1932 gebouwd op de plek waar ooit een lunapark stond. Architect Marcel Driesmans koos voor een stijl tussen art deco en modernisme in. Behalve het theater bevatte het complex ook 42 appartementen en een café. In de vleugel langs het kanaal waren een vergaderzaal, een foyer, 24 privékantoren en de directielokalen gevestigd. Deze koppeling tussen woningen, vrijetijdsinfrastructuur en werkruimtes was het resultaat van een boeiend stedenbouwkundig experiment dat eerder al beproefd

7

was in het gebouw Hoguet in Sint-Gillis. Het succes van het theater was echter van korte duur. Ondanks een zekere heropleving in de jaren 1940-1950 werd het gebouw omstreeks 1960 omgevormd tot tapijtenwinkel. Tijdens de metrowerken werden de gebouwen definitief verlaten. De vastgoedmaatschappij *L'Immobilière moderne* kocht het bouwvallige complex in 1988 en liet het restaureren door architect Philippe de Hullu.

De heropening van het Lunatheater vond plaats op 10 september 1993. Sindsdien is er het Kaaitheater gevestigd, een podium voor dans, theater, performance, muziek en debat, verankerd in Brussel maar met de blik gericht op de wereld. Het Kaaitheater presenteert en coproduceert sinds 1977 werk van hedendaagse podiumkunstenaars. In de Brusselse kanaalzone – waar diverse maatschappelijke problemen van vandaag geconcentreerd zijn – verbeelden en modelleren kunstenaars er de stad van de toekomst. De komende jaren staat een ingrijpende transformatie van het gebouw en een uitbreiding van de theaterinfrastructuur gepland, die zal inspelen op de noden van het Kaaitheater in een stedelijke zone in volle ontwikkeling.

Rondleidingen zondag om 14u en 16u. Maximaal 20 personen per rondleiding.

8. Kaart Centrum N 2 **THÉÂTRE NATIONAL WALLONIE-BRUXELLES**

- *Emile Jacqmainlaan 111-115 Brussel*
- *enkel za van 12u tot 18u*
- *1-5 (De Brouckère), 2-6 (Rogier)*
- *3-4 (De Brouckère/Rogier), 25-55 (Rogier)*
- *47-58-88 (Rogier)*

Het *Théâtre National* werd in 1945 in Brussel opgericht bij decreet van de Regent en op initiatief van Jacques Huisman. Deze Belgische acteur en regisseur wou de voorliefde voor kwaliteitsvol theater stimuleren, het Belgische theater in binnen- en buitenland een grotere bekendheid geven en de nationale acteurs een duwtje in de rug geven. Het *Théâtre National* werd lange tijd geassocieerd met het Rogiercentrum waar het sinds 1961 gehuisvest was. Toen in 1999 beslist werd het Rogiercentrum af te breken, moest het theatergezelschap op zoek naar een andere tij-

delijke stek die gevonden werd in de voormalige bioscoop Pathé Palace aan de Anspachlaan. Intussen werd gewerkt aan een nieuw theater naar het ontwerp van het architectenbureau *Escaut, Sca Architectes Associés* en het *Atelier Gigogne*. Dit nieuwe gebouw werd op 16 november 2004 in gebruik genomen. Het ligt aan een drukke stadsboulevard en is voorzien van grote glaspartijen. De ambitie was ook om het te integreren in de omringende bebouwing. De architecten hebben ingezet op de afwisseling tussen “transparantie en opaciteit, als een zeil dat over de mysteries van de voorstelling getrokken wordt”. Er zijn drie zalen: de grootste, met variabele geometrie, telt 750 plaatsen, de kleine zaal met 250 plaatsen bevordert de intimiteit tussen toeschouwers en acteurs, terwijl de derde zaal, de Studio, met ongeveer 150 plaatsen ideaal is voor voorstellingen voor een nog kleiner publiek. Het *Théâtre National* biedt een zeer rijk programma aan (toneel, dans, muziek, festivals, tentoonstellingen, ...) dat tot buiten de landsgrenzen belangstelling geniet.

8

Rondleidingen met bezoek aan sommige ruimtes die anders niet voor het publiek toegankelijk zijn, zaterdag om 12u, 14u en 16u (duur: 1u30). Maximaal 20 personen per rondleiding.

9

9. Kaart Centrum M 2

UGC DE BROUCKÈRE/ZAAL GRAND EL Dorado

- De Brouckèreplein 38 – Brussel
- za en zo van 10u tot 12u30
- 1-5 (De Brouckère)
- 3-4 (De Brouckère)
- 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)

De Belgen hebben de filmkunst van meet af aan een warm hart toege dragen. Het was immers in Brussel, in 1895, dat de gebroeders Lumière hun eerste officiële filmvertoning gaven, zes maanden na de historische voorstelling in Lyon. In de jaren nadien ontwikkelde het stadscentrum zich tot een trefpunt voor alle cinefielen. De bouw van de bioscoop *Eldorado* in 1931-1932 op het De Brouckèreplein was daarvan een triomfantelijke hoogtepunt. Architect Marcel Chabot

demonstreerde zijn voorliefde voor de art deco in zijn ontwerp voor een immense filmzaal voor 3.000 toeschouwers. Bij de uitbreiding van het complex tussen 1974 en 1978 werd deze ruimte sterk getroffen doordat het benedengedeelte van de zaal verdween. Het bovendeele bleef echter behouden en in de grote zaal van de huidige bioscoop zijn de oorspronkelijke, koloniaal geïnspireerde muurdecoraties nog steeds zichtbaar. De vergulde reliëfs, vervaardigd door de beeldhouwers Wolf en Van Neste, illustreren het dagelijkse leven in Congo tijdens de jaren 1930 met veel aandacht voor de fauna en flora. De zaal biedt vandaag plaats aan 708 toeschouwers die er het unieke kader én de films kunnen bewonderen. (B 28/04/1994)

Tentoonstelling en bezoek "Van Eldorado naar UGC De Brouckère, van kunst tot pellicule" (zie kadertekst hieronder).

RALLY

Recycl'Art: de kunst van het aanpassen, transformeren en heruitvinden

Cultuurplaatsen veranderen, transformeren, worden afgebroken, heropgebouwd, verplaatst, gerestaureerd, enz. Hun functie blijft bestaan, wordt aangepast of verandert radicaal. Wat hebben ze te vertellen over hun verleden? Waar gaan ze naartoe? De plaatsen spreken en vertellen hun leven. Volg de gids en recycleer uw kennis!

- zaterdag om 9u, 11u30 en 14u (duur: 1u30)
- vertrek: voor het Belgisch Stripmuseum, Zandstraat 20 in Brussel – kaart **Centrum N 2**
- 2-6 (Rogier)
- 3-4-25-55 (Rogier)
- 47-58-88 (Rogier)
- reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 50 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

TENTOONSTELLING EN VRIJ BEZOEK

Van Eldorado tot UGC De Brouckère, van kunst tot pellicule

De bioscoop heeft altijd een vooraanstaande plaats bekleed in de stad en de Brusselaars leken bijzonder ontvankelijk voor deze kunst. Het stadscentrum was het trefpunt bij uitstek voor alle filmfiethebbers. De *Eldorado*, in 1992 omgedoopt tot *UGC De Brouckère*, is al bijna 90 jaar een niet te missen plek voor wie de nieuwste films wil zien.

De indrukwekkende Grand Eldorado-zaal in art-decostijl geïnspireerd door de Afrikaanse fauna en flora, de fresco's waaronder die van Guy Peellaert (ontwerper van affiches en platenhoezen voor rockgroepen) die tot de geschiedenis van de bioscoop behoren en de projectiecabine maken deel uit van een bijzondere architectuur die nog een extra dimensie krijgt door de glitter eigen aan de film en haar sterren die ons telkens opnieuw laten dromen.

Deze tentoonstelling en het wandelparcours in de bioscoop zullen u laten zien dat dit bioscoopcomplex resoluut de stap naar de 21ste eeuw heeft gezet zonder dat zijn decors aan schittering hebben ingeboet.

- zaterdag en zondag van 10u tot 12u30
- UGC De Brouckère, De Brouckèreplein 36 in Brussel – kaart **Centrum M 2**
- 1-5 (De Brouckère)
- 3-4 (De Brouckère)
- 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)
- de tentoonstelling is toegankelijk tot 30 september 2019.

Met de medewerking van UGC De Brouckère en 7ARTLA.

10

10. Kaart Centrum N 2

ATELIERS VAN DE MUNT

- Leopoldstraat 23 – Brussel
- enkel zo van 14u tot 18u (laatste ingang om 16u40)
- enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 25 personen)
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-38-46-47-63-66-71-86-88 (De Brouckère)

Sinds zijn oprichting in 1700 is de Munt schouwburg uitgegroeid tot een van de belangrijkste operahuizen van Europa, gelegen in het historische centrum van Brussel en welbekend bij alle liefhebbers van concerten, recitals, dans en natuurlijk ook opera. Het is ook een van de laatste culturele instellingen die het merendeel van de op de scène gebruikte attributen nog in haar eigen ateliers vervaardigt, waarbij nieuwe technieken gepaard gaan met ambachtelijk vakmanschap. Met dat doel verwierf de Munt in 1998 het neoclassicistische gebouw aan de Leopoldstraat 23 waar, op een oppervlakte van 20.000 m², naast meerdere repetitiezalen ook de ateliers gevestigd zijn. Hier krijgt alles wat voor de producties van de Munt schouwburg nodig is tot in de kleinste details vorm: schrijnwerk en smeedwerk, beeldhouwwerk en accessoires, schilderwerk en tapijten en vanzelfsprekend ook de kostuums.

Rondleidingen, zondag om 14u10, 14u40, 15u10, 15u40, 16u10 en 16u40. Maximaal 25 personen per vertrek.

WANDELING

Exil'Art: Brussel, plaats van gastvrijheid en artistieke expressie

Tijdens deze wandeling zult u de werken ontdekken van kunstenaars die in Brussel een veilige haven vonden om er hun kunst in alle vrijheid te creëren, tot groot genoegen van alle kunstliefhebbers. Brussel heeft altijd al een hart gehad voor kunst en een gastvrij onthaal geboden aan kunstenaars die zich elders niet vrij konden uitdrukken zonder vrees voor politieke censuur of een benepen moraal.

- zaterdag en zondag om 11u30 en 15u (duur: 1u30)
- vertrek: voor de Koninklijke Munt schouwburg, Muntplein in Brussel – kaart **Centrum N 2**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)
- reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

WANDELING

Als het lichaam kunst wordt

Ontdek de vele facetten van het menselijk lichaam aan de hand van artistieke voorstellingen en architecturale plaatsen. Een gids neemt u mee langs een parcours dat in het teken staat van lichamelijke expressie, met plaatsen die gewijd zijn aan de dans, zoals de Munt schouwburg of het huis van Béjart, waar het lichaam zelf tot kunstwerk wordt.

- zondag om 11u en 15u (duur: 1u30)
- vertrek: voor de Koninklijke Munt schouwburg, Muntplein in Brussel – kaart **Centrum N 2**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-33-47-66-71-86-88 (De Brouckère)
- reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

11. Kaart Centrum N 3**KONINKLIJK THEATER TOONE**

- Schuddeveldgang 6 – Brussel
- za en zo van 10u tot 18u
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4 (Beurs)
- B 33-48-95 (Grote Markt),
86 (Beurs)

Het huis van Toone ligt ingekapseld op de kruising van de Schuddeveldgang en de Sint-Petronillagang, in het hart van het Ilot sacré, een van de oudste wijken van Brussel. Volgens de gevelankers zou het pand al uit 1696 dateren! José Géal, die in 1963 als Toone VII werd ingehuldigd, vestigde zich hier in 1966. Bij wijze van opening gaf hij op 1 april van dat jaar een voorstelling van het stuk *La Passion de Jésus Christ* van Michel de Ghelderode. De huidige indeling is het resultaat van een volledige herinrichting in 1979. Op de benedenverdieping bevindt zich een traditionele estaminet met zwart geworden balken, een tegelvloer en muren in rood-roze baksteen. Verder zijn er een atelier waar de poppen gemaakt worden, een bibliotheek, een videotheek, een marionettenmuseum en natuurlijk een theaterzaal die ondergebracht is op de zolder. De toeschouwers zitten er op houten banken met kussens. De toneelvoorstellingen met poppen blijven toeschouwers aantrekken van alle leeftijden. In 2003 werd Nicolas Géal als Toone VIII ingehuldigd op het stadhuis van Brussel. Hij heeft sindsdien de leiding genomen om de toekomst van Theater Toone, een unieke getuige van de Brusselse traditie van het marionettenspel, veilig te stellen. (B 27/02/1997)

Onthaal van de bezoekers door de poppenspelers.

Tentoonstelling van Brusselse marionetten uit de 19de en 20ste eeuwen in het Museum Toone.

Voorstelling van *Les Trois Mousquetaires*, zaterdag en zondag om 16u. Gratis toegang, maar reserveren verplicht via de website www.toone.be (maximaal 144 personen per voorstelling).

11

12. Kaart Centrum N 3 **BIOSCOOP GALERIES**

- Koninginnegalerij 26 – Brussel
- za van 12u tot 18u
zo van 10u tot 18u
- M 1-5 (Centraal Station/
De Brouckère)
- T 3-4 (De Brouckère)
- B 29-38-63-65-66-71-86
(Centraal Station)

Architect Paul Bonduelle kreeg in 1939 van de gebroeders Oswald en Robert Putzeys de opdracht een bioscoop te bouwen in het hart van de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen. Om de ingang zo harmonisch mogelijk te integreren in het complex ontwierp hij een cirkelvormige draaideur die enkele meter inspringt ten opzicht van de arcaden. Het interieur kreeg een rustieke Provençaalse uitstraling die sommigen toeschrijven aan het succes van de filmtrilogie van Marcel Pagnol. De bioscoop *Galleries*, een van de mooiste filmzalen van Brussel, brengt een gevarieerd, hoogstaand en veel-eisend programma, gaande van de nieuwste releases van kunst- en avant-gardefilms tot retrospectievers van de grootste onafhankelijke regisseurs. Deze art cinema en tentoonstellingsruimte van 1.000 m² verkent de beeldcultuur in al zijn vormen: film,

12

animatie, visuele kunst, webcultuur, enz. Allerhande evenementen, gaande van tentoonstellingen, festivals en avant-premières tot retrospectievers doorbreken de gewone programmatie. De bioscoop organiseert ook workshops voor jongeren en filmnamiddagen voor scholen. (B 18/11/1993)

Tentoonstelling "Forum expanded", georganiseerd door Arsenal Institute for Film & VidéoArt as part of the Berlinale, Goethe Institute en de bioscoop Galleries, zaterdag en zondag van 12u tot 18u.

WANDELING

Bioscopen van gisteren en vandaag

Sinds de uitvinding van de film in 1895 werden in Brussel meer dan 170 filmzalen opgericht. De meeste ervan zijn verdwenen, verbouwd of hebben een andere bestemming gekregen, maar toch hebben ze heel wat sporen nagelaten in de stad. Tijdens deze wandeling verneemt u alles over de bloeitijd van de bioscopen, hun architectuur en de veranderende gewoontes van de toeschouwers vanaf de stomme film tot vandaag.

🕒 *zaterdag om 9u45 en zondag om 9u45 en 13u45 (duur: 2u)*

📍 *vertrek: voor bioscoop Nova, Arenbergstraat 3 in Brussel – kaart **Centrum M 2***

📍 1-5 (Centraal Station/ De Brouckère)

📍 3-4 (De Brouckère)

📍 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)

📍 *reserveren verplicht via de website www.arkadia.be (tab Open Monumentendagen). Maximaal 20 personen per vertrek. Het bezoek aan de interieurs hangt af van de beschikbaarheid van de zalen en is niet gegarandeerd.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia.

BEGELEIDE FIETSTOCHT

Street Art: kunst in de straat

Brussel werpt zich meer en meer op als stad van *Street Art*. Deze stads-kunst bij uitstek kleurt de straten en neemt velerlei vormen aan: tags, graffiti, sjablonen, stickers, beelden of performances. Ontdek de muurschilderingen in de Naamsestraat, de vreemde werken van Bonom en de meer geschifte van Oak-Oak, naast de gedurfde graffiti die soms de krantenkoppen halen. Door de kunstwerken uit de galeriën en de musea te halen, wordt de straat een plaats voor de kunst!

🕒 *zaterdag om 14u30 (duur: 3u)*

📍 *vertrek: aan het beeld van Don Quijote, Spanjeplein in Brussel – kaart **Centrum N 3***

📍 1-5 (Centraal Station)

📍 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)

📍 *reserveren verplicht op het nummer 02/502.73.55 (maandag tot vrijdag van 10u tot 18u), per mail (info@provelo.org) of via de website www.provelo.org. Maximaal 18 personen per fietstocht. Geen huur van fietsen mogelijk.*

Met de medewerking van Pro Velo.

WANDELING

De schouwburgen van Brussel

Brussel is een stad met een grote culturele en artistieke diversiteit die ook weer-spiegeld wordt in de rijkdom van haar gebouwen gewijd aan drama en blijspel. Tal van plaatsen, genres en stijlen maken van het Brusselse theaterlandschap een kleurrijk geheel. Ontdek het architecturale en literaire classicisme van de Muntscouwburg en het *Théâtre du Parc*, de typisch eind-19de-eeuwse gevels van het *Théâtre royal des Galeries* en de romantische geschiedenis van het *Théâtre du Vaudeville*, beide in de Koninklijke Sint-Hubertusgalerijen. En wat denkt u van het folkloristische Koninklijke Theater Toone en zijn schilderachtige ingang in de Sint-Petronillagang?

🕒 *zaterdag om 9u, 11u30 en 14u (duur: 1u30)*

📍 *vertrek: ingang van de Sint-Hubertusgalerijen (kant Grasmarkt) in Brussel – kaart **Centrum N 3***

📍 1-5 (De Brouckère/Centraal Station)

📍 3-4 (De Brouckère)

📍 29-47-66-71-86-88 (De Brouckère)

📍 *reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

13. Kaart Centrum M 3

BRUSSELS PARLEMENT

- Lombardstraat 69 – Brussel
- enkel zo van 10u tot 18u (laatste toegang om 17u15)
- enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 25 personen)
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4-32 (Beurs)
- B 86 (Beurs), 33-48-95 (Grote Markt)

Het 12.000 m² grote Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest huisvestte vroeger de Provincieraad van Brabant en de provinciale diensten. Men komt binnen langs een vleugel in Beaux-Arts-stijl naar ontwerp van architect G. Hano. Twee beelden van kunstenaar Vandervoort uit 1927 verwelkomen de bezoekers in de hal die ter hoogte van het trappotaal dicht tegen de kroonlijst gedomineerd wordt door een lichtfries van Joseph Kosuth. De salons van het achterste gedeelte, in het vroegere hotel de Limminghe dat destijds de residentie was van de ambassadeur van Engeland en de apostolische nuntius, worden

gebruikt voor officiële evenementen van het Brusselse parlementaire en culturele leven. Er hangen heel wat schilderijen van gekende plaatsen in Brussel, zoals *De Naamse Poort* van Pierre Thevenet, *De Zuidkermis* van Armand Massonet en *De Sint-Michiel-en-Sint-Goedelekkathedraal* van Raphaël Dubois. De verzameling wordt aangevuld met *Het standbeeld in beweging* van Edgard Tytgat, *De verlaten tuin* van Léon Frédéric en *Sint-Gillis kluizenaar* van Lucas Van Valckenborch. Hedendaagse werken verfraaien de commissiezalen waar de parlementsleden vergaderen. Het gaat onder meer om de *Liefdesbrief van Mohammed aan Caroline* van Wim Delvoye, *Quand les Lumières deviennent Forme* van Michel Mouffe (een spel van spiegels en metalen lichtbakken in verschillende kleuren verspreid over de zaal die Erasmus tonen die een naakte man verbergt) of een plafond dat er als een soort van radiografie uitziet met zijn grijs tinten verkregen door de superpositie van de technische installaties van de zaal, de structuur van het gebouw en de bouwplannen, een werk van de Australische kunstenaar Richard Venlet. (B 09/02/1995)

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 17u15). Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis en van Klare Lijn.

THEMABezoeken

De meesterwerken van het Broodhuis

Het Broodhuis is een van de meest doorgedreven voorbeelden van de 'neostijlen' die in de 19de eeuw zo populair waren. Het gebouw dat vandaag het Museum van de Stad Brussel huisvest, bevat talrijke kunstwerken van opmerkelijke kwaliteit. Het voorgestelde parcours in het museum biedt u de gelegenheid de belangrijkste van deze meesterwerken te ontdekken: de beelden van de profeten van het Stadhuis, het retabel van Saluzzo, *De Trouwstoet* van Jan Breughel, het wandtapijtkarton van Pieter Coecke, het originele beeldje van Manneken Pis en het schilderij van het bombardement van de Grote Markt in 1695.

- zaterdag en zondag om 12u, 14u en 16u
- Broodhuis, Grote Markt in Brussel – kaart **Centrum M 3**
- M 1-5 (De Brouckère)
- T 3-4-32 (Beurs)
- B 29-47-66-71-88 (De Brouckère), 33-48-95 (Grote Markt), 86 (Beurs)
- reserveren de dag zelf bij het informatieloket van het museum op de benedenverdieping.

Met de medewerking van het Museum van de Stad Brussel.

14

14. Kaart Centrum M 3

ACADÉMIE ROYALE DES BEAUX-ARTS – ÉCOLE SUPÉRIEURE DES ARTS

 Zuidstraat 144 – Brussel

 za en zo van 10u30 tot 17u30

 T 3-4 (Anneessens)

 B 33-46-86 (Anneessens)

De academie van Brussel, opgericht in 1711, was tot 1829 in het Stadhuis gevestigd en vervolgens, tot 1875, in de kelders van het Nijverheidspaleis op het Museumplein. Na in 1835 de titel van Koninklijke Academie te hebben gekregen van Leopold I, verhuisde de school in 1876 naar de Zuidstraat. Daar nam ze definitief haar intrek in een geheel van gebouwen dat voor de gelegenheid werd gerenoveerd door stadsarchitect P.V. Jamaer. Het was geen eenvoudige opdracht, want de kern van het complex bestond uit oude kloostergebouwen uit de 17de en 18de eeuw. De academie kende sinds haar oprichting tal van befaamde leraren en ook vele van haar leerlingen werden beroemde kunstenaars, zoals de schilders François-Joseph Navez, Jean Portaels, James Ensor, Henri Evenepoel, Paul Delvaux, René Magritte, Edgard Tytgat, Guillaume Vogels, Hippolyte Boulenger, Jean Brusselmans, Anto Carte, Eugène Laermans, Alfred Bastien, Ferdinand Schirren, Pierre Paulus en Fernand Khnopff, maar ook de Nederlandse symbolist Jan Toorop, architect Victor Horta en de Russische banneling Nicolas de Staël. De inschrijvingsregisters van de avondlessen vermelden

op 15 november 1880 zelfs de namen van Vincent Van Gogh en Théo van Rysselberghe.

De ArBA-EsA, telt meer dan 500 studenten afkomstig uit België en de hele wereld, ingeschreven in 17 bachelor- en masteropleidingen. Ze verzorgt de opleiding van toekomstige kunstenaars, designers, professionele beoefenaars van diverse kunst- en onderwijsberoepen, autonome en verantwoordelijke individuen die voorbereid zijn om zich op een geïnformeerde en kritische wijze te engageren in de kunstwereld. De Brusselse academie is een plek van onderwijs, van artistieke praktijk, productieve en reflectie met een uitgebreid aanbod en een geweldige ruimte voor ontmoetingen en uitwisselingen voor een jonge generatie kunstenaars, ontwerpers en projectauteurs. Haar ateliers zijn mooie werkruimtes uitgerust met alle voorzieningen, van de meest traditionele werktuigen tot de nieuwste spitsstechnologie. De school beschikt ook over meerdere tentoonstellingsruimtes, waaronder de DAM Gallery en het ArBAquarium.

Rondleidingen zaterdag en zondag om 11u30 en 15u30, met de medewerking van de Académie royale des Beaux-Arts – École supérieure des Arts en van Korei.

Tentoonstelling “Tradition does Graduate” die een selectie van de beste werken van leerlingen presenteert gekozen door hun cursusleider, waarbij de bezoekers langs een origineel parcours door de eeuwenoude gebouwen van de school worden geleid.

15. Kaart Centrum M 4

HET GOUDBLOMMEKE IN PAPIER

 Cellebroersstraat 53-55 – Brussel

 za van 11u tot 23u
zo van 11u tot 19u

 B 27-86 (César de Paepe)

 B 27-48 (Kapellekerk)

Het *Goudblommeke in Papier* was destijds het trefpunt van de Brusselse surrealisten. René Magritte, Marcel Mariën, Marcel Lecomte, Louis Scutenaire, Edouard Mesens, Paul Collinet, Irène Hamoir en Marc Eemans vertoefden hier graag. Later hadden leden van de Cobra-beweging hier hun vaste stek, onder wie Wout Hoeboer, Christian Dotremont, Hugo Claus, Louis-Paul Boon, Jan Walravens, Simon Vinkenoog en zelfs Jean Dubuffet. Dit bescheiden rijhuis van twee traveeën, dat teruggaat tot de 17de eeuw en in 1830 verbouwd werd door architect H.L.F. Partoes, had nochtans oorspronkelijk geen artistieke roeping. Het werd immers bewoond door de Zusters van Liefde van Sint-Vincentius-a-Paolo die zich hier in 1843 vestigden, zoals een polychrome gedenkplaat op de gevel vermeldde. Het was pas in het midden van de 20ste eeuw dat het huis nieuwe eigenaars kreeg. Geert Van Bruaene opende er in 1944 zijn befaamde café. Na de sluiting in 2006 werden de gevel en de drie lokalen op de benedenverdieping, met inbegrip van het meubilair en de interieurdecoratie, door het Brussels Gewest beschermd om het voortbestaan ervan te verzekeren. Alle tekeningen, collages, aforismen en ongewone voorwerpen aan de muren zijn hierdoor bewaard gebleven en maken nog steeds de unieke charme uit van het intussen weer heropende *Goudblommeke in Papier*. (B 03/07/1997)

Tentoonstelling die laat zien hoe 12 jaar na de overname van het café door een coöperatieve het gebouw en de lokalen gerestaureerd zijn.

Diverse activiteiten

15

16. Kaart Centrum M 4

LES BRIGITTINES

- Korte Briggittinenstraat 1 – Brussel
- enkel za van 10u tot 18u
- 3-4-51-82 (Lemonnier)
- 27-48 (Kapel)

In 1623 besloot de abdis van het klooster van de Briggittinen in Dendermonde om een deel van haar congregatie naar Brussel over te brengen. Een eerste klooster zag het licht omstreeks 1625, gevolgd door een tweede gebouw in 1652 waaraan ook een kerk werd toegevoegd, ontworpen door de Mechelse architect Leo Van Heil en ingewijd in 1672. Tijdens het bombardement van 1695 werd de toren van de kerk verwoest en niet meer heropgebouwd. Veel later, in 1923, verdween ook het spitsbooggewelf. Na haar ontwijding in 1784 diende de kerk achtereenvolgens als gevangenis, opvanghuis, school, brouwerij, boekenopslagplaats, apotheek, arsenaal, slagerij en balzaal! De stad Brussel kocht de kapel uiteindelijk aan en liet ze in haar geheel beschermen in 1953. De barokke gevel, die reeds in 1839 en 1850 herstellingen onderging, werd tussen 1964 en 1975 volledig gerestaureerd door de architecten P. Lessine en J. Rombaux die de Lediaanse zandsteen vervingen door steen van Massangis. Het duurde nog tot 1997 alvorens de kapel een nieuwe bestemming kreeg toen de vzw *Les Briggittines, Centre d'Art contemporain du Mouvement de la Ville de Bruxelles*, er haar intrek nam. Enkele jaren nadien werd naast de kapel een nieuwbouw in resoluut hedendaagse stijl opgetrokken, als een soort 'spiegelbeeld', ontworpen door architect Andrea Bruno. Dit met cortenstaal beklede gebouw werd voltooid in 2007. In het originele gebouw vinden dansvoorstellingen, concerten en lezingen plaats, maar ook participatieve evenementen waaraan de buurtbewoners gevraagd wordt om mee te werken. De ruimte staat ook ter beschikking van choreografen, dansers en ontwerpers die op zoek zijn naar nieuwe, hedendaagse uitdrukkingvormen. (B 30/06/1953)

Rondleidingen, zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Met de medewerking van Brussel Babbelt en Korei.

16

17. Kaart Centrum M 5

MUSEUM VAN HET OCMW VAN BRUSSEL

 Hoogstraat 298 A – Brussel

 za en zo van 10u tot 16u

 enkel toegankelijk in het kader van de ontdekkingsbezoeken

 M 2-6 (Hallepoort)

 B 27-48 (Vossenplein)

Op de plaats waar vandaag het OCMW van de Stad Brussel gevestigd is,

SPORENZOEKSPEL

Wanneer de muren van de Marollen hun kleuren tonen

Een handleiding in de ene hand, een potlood in de andere en een goed humeur: dat is alles wat u nodig hebt om de Marollen en zijn kleurrijke muren te ontdekken. Geef blijf van speurzinnen en oplettenheid om de vragen te beantwoorden die op uw parcours liggen. U zult een transistor opmerken op de hoek van een straat, een octopus die zijn tentakels uitspreidt over een gebouw, collages van skeletten, een kat die de voorbijgangers bespiedt in de Hoogstraat, muzikanten die hun instrument bespelen in de Waaijerstraat, enz. Allen bepalen ze mee de eigenheid van de Marollen. Besteld door de stad of spontaan ontstaan, trekken deze muurschilderingen de aandacht en wekken ze onze nieuwsgierigheid. Ze nodigen ons uit om met een nieuwe blik te kijken naar de wijk, zijn geschiedenis en bewoners van gisteren en vandaag. Meyers, Parole, Kool Koor, Bonom, Spencer: enkele namen naast zo veel andere die hun artistieke interventie hebben achtergelaten en uitnodigen voor een speelse ontdekking. Een niet te missen activiteit!

 zaterdag en zondag om 10u en 14u30 (duur: 2u)

 vertrek: Huidevettersstraat 62 in Brussel (lokaal van Once in Brussels achteraan op de binnenplaats) – kaart **Centrum M 4**

 T 3-4-51-82 (Lemonnier)

 B 27-48 (Kapel)

 reserveren verplicht op www.onceinbrussels.be (in het menu 'Activités' selecteert u 'Activités ludiques' en vervolgens 'Journées du Patrimoine: Quand les murs des Marolles affichent leurs couleurs'. Maximaal 4 groepen van 6 personen (volwassenen en kinderen) per spel.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Once in Brussels.

TENTOONSTELLING

Quelque chose du temps

Het Stadsarchief van Brussel is de behoever van het geheugen van de stad en haar bewoners. In het gebouw aan de Huidevettersstraat vervingen documenten van de middeleeuwen tot heden de weefsels en katoenen stoffen van de groothandel Jules Waucquez & Cie, die hier tot 1976 actief was. Archieven kunnen op zich echte kunstwerken zijn. Denken we maar aan de middeleeuwse verlichtingen en miniaturen, de foto's van Louis-Joseph Ghémar of de gebroeders Gêruzet, de affiches van Magritte of het fonds de Try. De tentoonstelling "Quelque chose du temps" van beeldend kunstenaar Myriam Louyest is opgevat als een wandeling en een artistieke, poëtische en symbolische ontdekking. De woorden "Quelque chose du temps" (iets van de tijd), ontleend aan de laatste zin van het boek *Les Années* van Arnie Ernaux – "Sauver quelque chose du temps où l'on ne sera plus jamais" (iets van de tijd redden waarin we nooit meer zullen vertoeven) – zijn subtiel en onopvallend geïntegreerd in delen van het Stadsarchief die toegankelijk zijn voor het publiek. Myriam Louyest wil het gebouw, zijn geschiedenis en kostbare inhoud ontsluiten via werken en installaties die spelen met transparante en doorschijnende materialen zoals glas, hars en papier. Het is een subtiel manier om kunst deel te laten uitmaken van deze 'geheugenopslagplaats' waar de echte kunstschatten, broos en gevoelig voor licht en temperatuurschommelingen, doorgaans goed beschermd worden om hun behoud te verzekeren.

 zaterdag en zondag van 10u tot 17u

 Stadsarchief van Brussel, Huidevettersstraat 65 in Brussel – kaart **Centrum M 4**

 T 3-4-51-82 (Lemonnier)

 B 27-48 (Kappellekerk/Vossenplein)

Met de medewerking van het Stadsarchief van Brussel.

wordt al sinds de 12de eeuw onderdak en verzorging verstrekt aan armen, zieken en daklozen. Vroeger bevond zich hier het leprozenhuis Sint-Pieter met zijn klooster dat een algemeen ziekenhuis werd in 1783. Het Franse regime voerde aan het begin van de 19de eeuw een centralisatie door van alle instellingen van openbare en private bijstand binnen de nieuw opgerichte "Conseil général des Hospices et Secours". Het artistieke erfgoed van deze instellingen werd samengevoegd tot één enkele collectie die aan de oor-

sprong ligt van het huidige kunstbezit van het OCMW. Deze kunstwerken worden vandaag tentoongesteld in een gebouw dat deel uitmaakte van het complex dat tussen 1929 en 1935 werd opgetrokken door architect Jean-Baptiste Dewin. Dit functionele complex, met discrete art-decotoetsen, dat het oudere neoclassicistische ziekenhuis verving, werd in 1992 gedeeltelijk gesloopt. Het bewaard gebleven gedeelte herbergt schilderijen, beelden en zilversmeedwerk die niet alleen vanuit artistiek oogpunt waardevol zijn,

maar ook zelf getuigen van de geschiedenis van de stad Brussel.

Ontdekkingsbezoek "De kunstverzameling van het OCMW van Brussel" (zie kadertekst hieronder).

TOCHT PER ELEKTRISCHE FIETS

Recycleren voor de kunst of de kunst van het recycleren

Wanneer men spreekt over plaatsen voor kunst, denkt men onmiddellijk aan de grote musea, aan gebouwen die bedoeld zijn om collecties te bevatten. We denken ook aan andere plaatsen zoals kunstgalerijen of kunstenaarsateliers. En uiteraard, aangezien de kunst zich niet beperkt tot artistieke objecten, denken we ook aan concertzalen, bioscopen en schouwburgen. Talrijke instellingen zijn ontworpen en gebouwd om kunst te beoefenen of te huisvesten, sommige ervan zijn al eeuwen oud. En dan zijn er de gerecycleerde gebouwen! Gebouwd om heel andere redenen. Ze zijn in meerdere of mindere mate verbouwd of helemaal niet en omgevormd tot plaatsen voor kunst. Deze tocht per elektrische fiets neemt u mee langs enkele van deze ongewone locaties.

- zaterdag en zondag om 9u30 en 14u (duur: 3u)
- vertrek: Huidevettersstraat 62 in Brussel (lokaal van Once in Brussels achteraan op de binnenplaats) – kaart **Centrum M 4**
- 3-4-51-82 (Lemonnier)
- 27-48 (Kapel)
- reserveren verplicht op www.onceinbrussels.be (in het menu 'Activités' selecteert u 'Flâneries à vélo électrique' en vervolgens 'Journées du Patrimoine : Récup' pour l'art ou l'art de la récup'. Maximaal 12 personen per vertrek. Zorg dat u uw identiteitskaart op zak hebt die zal dienen als borg voor het ontlenen van een elektrische fiets. Deze activiteit is niet geschikt voor kinderen (minimumgrootte: 1m55).

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Once in Brussels.

ONTDEKKINGSBEZOEK

De kunstverzameling van het OCMW van Brussel

Een Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn vult heel wat opdrachten, met als belangrijkste uiteraard hulp te bieden aan personen in moeilijkheden. Minder vanzelfsprekend is dat het OCMW van Brussel ook een plaats is voor kunst. Tijdens de Open Monumentendagen kunt u een selectie bewonderen van zijn kunstwerken, schilderijen, beelden en zilversmeedwerk. U zult ontdekken waarom deze instelling eigenaar is van deze kunstwerken, ze bewaart en tentoontstelt, terwijl u zich verdiept in de geschiedenis van onze hoofdstad. De evolutie van de openbare bijstand in Brussel zal worden uiteengezet zoals het belang van de archieven en het erfgoed, waaronder kunstwerken en meubilair, voor een openbare dienst als het OCMW van Brussel. Voor jongere bezoekers (8 tot 12 jaar) is er ook een observatiespel.

- zaterdag en zondag van 10u tot 16u (doorlopend rondleidingen)
- OCMW van de Stad Brussel, Hoogstraat 298a in Brussel – kaart **Centrum M 5**
- 2-6 (Hallepoort)
- 27-48 (Vossenplein)

Met de medewerking van Once in Brussels en het OCMW van de Stad Brussel.

ACTIVITEIT

Hectolitre: katalysator van uitwisseling en gebouw in transformatie

Hectolitre is een plaats in ontwikkeling voor kunstenaars die hun project willen uitdiepen, experimenteren met verschillende disciplines of hun praktijk willen verbinden met de wijk en haar inwoners. Het is ook een atypisch gebouw in het hart van de Marollen en volop in transitie naar een nieuwe identiteit. Deze vroegere parenclub met een decor vol art brut en nadien opslagplaats voor brocanteurs bevindt zich in een overgangsfase in afwachting van renovatiewerken die het een definitieve bestemming moeten geven als ruimte in dienst van de kunstenaars.

U kunt deze ongewone locatie ontdekken aan de hand van een tentoonstelling, vier rondleidingen en twee ontmoetingen.

> Tentoonstelling van de werken van de "artist in residence"

🕒 **zaterdag en zondag van 12u tot 17u (vernissage op zaterdag om 12u)**

> Rondleiding en presentatie van het project

🕒 **zaterdag en zondag om 15u en 16u (duur: 45 min.)**

> Ontmoeting rond het geheugen van een plek

🕒 **zaterdag om 17u (duur: 1u30)**

> Ontmoeting rond de betekenis van het collectief binnen de kunst.

🕒 **zondag om 17u (duur: 1u30)**

📍 **Hectolitre, Hectoliterstraat 3-5 in Brussel – kaart Centrum M 4**

📍 **2-6 (Hallepoort)**

📍 **27-48 (Vossenplein)**

📞 **reserveren verplicht per mail (info@hectolitre.space).**

Met de medewerking van Hectolitre.

18

18. Kaart Centrum N 4

ISELP

📍 **Waterloolaan 31 – Brussel**

🕒 **za en zo van 11u tot 18u**

📍 **2-6 (Louiza)**

🕒 **8-92-93 (Louiza)**

📍 **33 (Louiza)**

Het ISELP of het *Institut supérieur pour l'Étude du Langage plastique* is gevestigd in een langgerekt neoclassicistisch gebouw aan de Waterloolaan dat zich tot diep in het bouwblok uitstrekt, waarnaast een dreef loopt die uitgeeft op het Egmontpark. Het werd tussen 1830 en 1832 gebouwd naar de plannen van architect Tilman-François Suys en maakte deel uit van het complex van het Egmontpaleis waarvan het de stallen vormde. Het gebouw waar al in het interbellum culturele en artistieke activiteiten plaatsvonden werd in 1975 overgedragen aan het ISELP. Dat instituut was in 1971 opgericht door Gita Brys-Schatan om het gebrek aan een specifiek centrum voor opkomend talent op te vangen. Het voornaamste doel van het instituut was het publiek toegang te geven tot de nieuwe taal van de kunst dankzij gesprekken, ontmoetingen, seminars en volgens een directe en levende pedagogie. Het ISELP organiseerde al snel zijn eerste tentoonstellingen van hedendaagse kunst, naast cycli van lezingen. Later zag het *Festival du Film sur l'Art* hier het licht. Het instituut presenteert meerdere tentoonstellin-

gen per jaar (solo-, groeps- of thematische tentoonstellingen van nationale en internationale kunstenaars) die de actualiteit van de hedendaagse creatie volgen, met een voorkeur voor jong Belgisch talent. Het ontwikkelt daarnaast een programma van *artists in residence* dat zich concentreert op onderzoek, innovatie en uitwisseling. Het stimuleert een kritisch discours over hedendaagse kunst aan de hand van lezingen, projecties, colloquia, ontmoetingen, rondleidingen, culturele reizen en pedagogische activiteiten. Het ISELP huisvest ten slotte ook het belangrijkste publieke documentatiecentrum voor plastische kunsten van de 20ste en 21ste eeuw van de *Fédération Wallonie-Bruxelles*.

Rondleidingen zaterdag om 14u en 15u en zondag om 11u30 en 14u. Maximaal 20 personen per rondleiding. Met de medewerking van ISELP en van Klare Lijn.

“Babel”, een collectieve tentoonstelling van hedendaagse kunst bestaande uit een tiental recente werken over mondelinge overdracht. De geselecteerde werken waarin het intieme en het politieke niveau met elkaar vermengd zijn, behandelen de veranderingen die de talen vandaag doormaken. De diverse stemmen in de tentoonstelling getuigen van de cultuuroverdracht in een sterk veranderde geopolitieke context. Via microverhalen proberen ze het globale op narratieve wijze bij te sturen.

WANDELING

Arty Brussels: slenteren langs galerijen

Brussel is de laatste jaren een echte aantrekkingspool geworden voor kunstliefhebbers en verzamelaars. Steeds meer vooraanstaande Belgische en internationale galerijen zijn hier gevestigd. Tijdens deze wandeling zult u kennismaken met enkele opmerkelijke galerijen voor hedendaagse kunst. Deze tentoonstellingsruimtes zitten verscholen achter de gevels van imposante herenhuisen of hebben hun intrek genomen in gerenoveerde industriële panden. De galerijhouders of misschien een jong kunstenaar zullen u met plezier uitleg verstrekken.

 zaterdag om 14u (duur: 2u)

 vertrek: ingang van de Kleine Zavel, Regentschapsstraat in Brussel – kaart **Centrum N 4**

 92-93 (Kleine Zavel)

 27-33-38-71-95 (Koning)

Enkel in het Nederlands.

Met de medewerking van Klare Lijn.

WANDELING

De kunst is overal in de Marollenwijk

De Marollenwijk bevat talloze plaatsen die met kunst verbonden zijn. De dagelijkse vlooiemarkt is een ontmoetingsplek voor handelaars en kunstliefhebbers, op zoek naar een koopje. De Kapellekerk is de laatste rustplaats van schilder Pieter Bruegel, die in de wijk woonde, terwijl de Briggintinnenkerk vandaag is omgevormd tot danscentrum. De Berg van Barmhartigheid, een sober en imposant gebouw waar iedereen in alle discretie onder meer kunstwerken in pand kan geven, staat vlak bij het vroegere atelier van schilder Cortvriendt, een pareltje van art nouveau. De wijk is een onuitputtelijke bron van schatten om zelf te ontdekken.

 zaterdag en zondag om 10u en 13u (duur: 2u)

 vertrek: voor de trappen van het Justitiepaleis, Poelaertplein in Brussel – kaart **Centrum M-N 4**

 2-6 (Louiza)

 8-92-93-97 (Louiza)

 33 (Louiza)

 reserveren verplicht op het nummer 02/219.33.45 (maandag tot vrijdag van 10u tot 15u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

TENTOONSTELLING

Treed binnen in het beeld ... en bezoek de kerken en kloosters van Brussel, musea van vroeger

Tot het einde van de 18de eeuw waren de kerken plaatsen waar het publiek in contact kwam met kunstwerken. Een aantal gidsen over Brussel, uitgegeven in de 18de eeuw, inventariseren en beschrijven trouwens de schilderijen en beelden die in deze kerken te zien waren alsook de opmerkelijke standbeelden en fonteinen in de straten van de stad. Deze tentoonstelling zoomt in op vandaag verdwenen kerken en kloosters aan de hand van uitvergroete reproducties van oude gravures, vergezeld van foto's van de schilderijen en beelden die deze gebouwen bevatten en die vandaag bewaard worden in diverse grote Europese musea.

De huidige technieken om documenten te reproduceren en te vergroten maken het mogelijk om details van oude documenten te ontdekken en zo de sfeer van deze gebouwen op te roepen die niet alleen een religieuze maar ook een culturele functie hadden. Ze geven ook een beeld van hoe Brussel eruitzag in de 16de en 17de eeuw, een stad waar publieke kunstwerken hun plaats hadden, waar de gevels versierd waren en de openbare pleinen verfraaid met fonteinen.

Dit beeldmateriaal wordt voorzien van de nodige uitleg. Enkele zeer kleine originele documenten zullen eveneens te zien zijn om de buitengewone nauwkeurigheid te tonen van de graveurs die de stad hebben afgebeeld.

 zaterdag en zondag van 10u tot 18u

 Charles Hanssensstraat 7 in Brussel – kaart **Centrum N 4**

 92-93 (Kleine Zavel)

 27-95 (Kleine Zavel)

 de tentoonstelling is eveneens toegankelijk van donderdag tot zaterdag tussen 14u en 18u en dit van 5 tot 26 september. Tijdens de Open Monumentendagen zullen artistieke en educatieve activiteiten rond het thema van de tentoonstelling worden voorgesteld, zaterdag en zondag om 11u en 15u (duur: 1u), voor kinderen van 8 tot 12 jaar. Ze zullen leren wat cartografie inhoudt aan de hand van de vergroting van een 16de-eeuws plan dat op de vloer gelegd is. Maximaal 6 kinderen per sessie. Inschrijving verplicht per mail (as.pat.art@gmail.com).

Met de medewerking van Association du Patrimoine artistique, CIDEP en Claude Van Look.

WANDELING

Vrouwelijke kunst

Brussel draagt de grote dames uit haar geschiedenis een warm hart toe door hen te eren met een plein, beeld of naamplaat. Ontdek de plaatsen waar ze hun creaties gestalte hebben gegeven, waar ze hun sporen hebben achtergelaten of waar de kunst hen een eerbewijs heeft gebracht. Een vrouwelijke blik op de kunst in de stad!

- 🕒 **zondag om 9u, 11u en 14u** (duur: 1u30)
- 📍 **vertrek: voor het monument aan de Glorie van de Belgische Infanterie, Poelaertplein in Brussel – kaart Centrum M-N 4**
- 📍 **2-6 (Louiza)**
- 📍 **8-92-93-97 (Louiza)**
- 📍 **33 (Louiza)**
- 📍 **reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.**

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

19. Kaart Centrum N 4

KONINKLIJK CONSERVATORIUM VAN BRUSSEL

- 📍 **Regentschapsstraat 30 – Brussel**
- 🕒 **za en zo van 10u tot 18u (laatste toegang om 17u15)**
- 📍 **enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 20 personen)**
- 📍 **92-93 (Kleine Zavel)**
- 📍 **27-33-95 (Kleine Zavel)**

Het in 1832 opgerichte Koninklijk Muziekconservatorium leidde aanvankelijk een zwervend bestaan. Het vestigde zich uiteindelijk op de site van het hotel van Thurn en Taxis, dat toen aan de Zavelstraat gelegen was en verdween bij het doortrekken van de Regentschapsstraat in 1872. Het ministerie van Binnenlandse Zaken gaf architect Jean-Pierre Cluysenaer opdracht een nieuw gebouw te ontwerpen dat deze instelling waardig was. De bouw duurde van 1872 tot 1876. Cluysenaer geïnspireerde zich op de Franse architectuur, meer bepaald op de door Pierre Lescot ontworpen vleugel van het Louvre. Het conservatorium, dat rond een open binnenplein ligt, bevat een rijk gedecoreerde concertzaal in Second Empire-stijl die de keizerlijke zaal van het conservatorium van Parijs in herinnering brengt. Lange tijd vonden hier de selecties plaats van de Koningin Elizabethwedstrijd. Jaarlijks wor-

den hier meer dan honderd concerten opgevoerd, een programma dat ook festivals omvat waar het publiek altijd reikhalzend naar uitkijkt. Het conservatorium van Brussel geniet een internationale reputatie en onderwijst zowel oude als klassieke en hedendaagse muziek als jazz en toneel. Het biedt ook een opleiding muziekpedagogie aan. Met zijn 13.000 partituren en duizenden gespecialiseerde werken is de bibliotheek van de school een van de rijkste ter wereld in haar genre. Na de federalisering van het onderwijs werd het gebouw bijna 40 jaar lang onvoldoende onderhouden. Sinds 2007 ijvert de vzw Conservamus, opgericht door muziek- en erfgoedliefhebbers, voor de restauratie van het Koninklijk Conservatorium. Dit wierp in 2017 zijn vruchten af met de restauratie van de ramen en met de oprichting van een naamloze vennootschap om het complex te restaureren. Het begin van de werken is gepland voor 2023. (B 09/09/1993)

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 17u15). Met de medewerking van l'Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU), Arkadia, Brussel Babbelt en de vzw Conservamus.

Stand van l'Association des Amis de l'Unesco vertegenwoordigd het tijdschrift Les nouvelles du patrimoine.

20. Kaart Centrum N 4

KONINKLIJKE MUSEA VOOR SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË (GROTE HAL – “FORUM” EN HOTEL GRESHAM)

- Regentschapsstraat 3/
Koningsplein 3 – Brussel
- za en zo van 11u tot 18u
- 1-5 (Centraal Station/Park)
- 92-93 (Koning)
- 27-33-38-71-95 (Koning),
29-63-65-66 (Centraal Station)

In 1874 ging de bouw van een Paleis voor Schone Kunsten van start (niet te verwarren met het ander Paleis voor Schone Kunsten in de buurt, gebouwd door Victor Horta tussen 1922 en 1929). Het gebouw – naar plannen van architect Alphonse Balat, moest artistieke manifestaties huisvesten, zoals kunstsalons, concerten, grote staatsevenementen of driejaarlijkse tentoonstellingen. Het Paleis werd in 1880 door koning Leopold II officieel geopend; maar werd 7 jaar later al omgevormd tot een museum. De eclectische gevel wordt gekenmerkt door een monumentale ingang met klossale zuilen van gepolijst Schots graniet, met daarop

beelden die de *Muziek*, de *Architectuur*, de *Beeldhouwkunst* en de *Schilderkunst* voorstellen. Aan weerszijde bevinden zich ook allegorische bas-reliëfs van de *Muziek* en de *Beeldende Kunsten*. Twee impostante bronzen beelden sieren de hoekpaviljoenen en symboliseren het *Kunstonderwijs* en de *Verheerlijking van de Kunst*.

Binnen ontdekt u de grote Hal (ofwel het “Forum”): een binnenplein met glazen overkapping, dat vroeger de Beeldhouwzaal werd genoemd. De

verdieping van deze hal wordt rondom geritmeerd door een rondbogge galerij met allegorische beelden van de *Griekse Kunst* en de *Gotische Kunst* door Charles Van der Stappen, en de *Romeinse* en de *Renaissancekunst* door Antoine-Joseph Van Rasbrough. Aan de kant van het Koningsplein beschikt het museum sinds enkele jaren over een nieuwe ingang in het Hotel *Gresham*, een uitzonderlijk art-nouveaugebouw dat omstreeks 1900 werd ontworpen door Léon Govaerts voor de verzekeringsmaatschappij *The Gresham Life Assurance*. De vestibule met mozaïekvloer, de gekleurde glasramen met florale motieven en de gebogen trap in Carrara-marmer zijn karakteristiek voor deze nieuwe stroming, die veel succes kende in Brussel. De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België bewaren vandaag de grootste verzameling beeldende kunsten van ons land: 20.000 werken die de geschiedenis van schilder-, beeldhouw- en tekenkunst van de 15de tot de 21ste eeuw omspannen. (B 06/05/2004)

Vertrekpunt van de wandeling “Beelden die iedereen ziet maar die niemand bekijkt!” (zie kader-tekst hiernaast).

WANDELING

Beelden die iedereen ziet maar die niemand bekijkt!

Vele pleinen, gevels, kerken en parken in Brussel zijn met beelden verfraaid. Het gaat om allegorische voorstellingen, personificaties van symbolen en deugden of personen die hun stempel hebben gedrukt op de geschiedenis van de stad. Stap er niet langer aan voorbij zonder ze te bekijken, maar verdiep u in hun boeiende en soms onverwachte verhaal! Van Rodin tot Folon, van Meunier tot Lambeau, in steen of in brons, zullen de beelden tot leven komen tijdens een wandeling van de beeldentuin van het Museum voor Schone Kunsten over de Zavel en de Kunstberg tot aan het Centraal Station. De beelden geven een identiteit aan de stad die zonder hen minder mooi zou zijn.

- zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)
- vertrek: voor de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regentschapsstraat 3 in Brussel – kaart **Centrum N 4**
- 1-5 (Centraal Station/Park)
- 92-93 (Koning)
- 27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)
- reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per e-mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

21

21. Kaart Centrum N 3

KONINKLIJKE KEPEL – PROTESTANTSE KERK VAN BRUSSEL

- *Museumstraat 2 – Brussel*
- *enkel za van 10u tot 18u*
- *1-5 (Centraal Station/Park)*
- *92-93 (Koning)*
- *27-33-38-71-95 (Koning),
29-63-65-66 (Centraal Station)*

De eerste steen van de voormalige 'Hofkapel', gebouwd naar de plannen van architect Jean Faulte, werd gelegd op 1 mei 1760. Het grondplan vertoont grote gelijkenis met de kapel van het kasteel van Versailles, maar het algemene uitzicht lijkt eerder op de kapel van het kasteel van Lunéville in Lotharingen, ongetwijfeld om Karel van Lotharingen, gouverneur van de Nederlanden, te behagen. Binnenin vertonen de zijbeuken met galerijen een superpositie van zuilen met Ionische en Korinthische kapitelen,

typerend voor de classicistische Franse architectuur. Het geheel is echter uitgewerkt met een vrijheid eigen aan de Lodewijk XV-stijl hoewel sommige details reeds de Lodewijk XVI-stijl aankondigen. In oktober 1804 ondertekende Napoleon een decreet dat de kapel aan de protestantse eredienst schonk. Als lid van een tak van de familie van Saksen die als een van de eersten tot het protestantisme was overgegaan, maakte koning Leopold I van deze kerk de 'Koninklijke kapel'. De vorst woonde hier een tot twee keer per maand de eredienst bij, zoals de prins van Oranje het hem voordeden. Vandaag vinden hier regelmatig concerten plaats, voornamelijk van barokmuziek, waarmee wordt aangeknoopt met een van de functies van de kapel ten tijde van Karel van Lotharingen. Het is geen toeval dat het muziekensemble dat in dienst van de gouverneur stond de naam 'Chapelle de la Cour' droeg. (B 20/11/2001)

WANDELING

Officiële kunst in de Koningswijk

Het midden van de 19de eeuw is de bloeitijd van de officiële kunst in de straten, pleinen en openbare parken van Brussel. Het aantal nieuwe monumenten is zo groot dat sommigen spreken van 'beeldenmanie'. De gegoede burgerij die aan de macht is, gelooft in de opvoedende waarde van de kunst en het stichtende voorbeeld van 'grote mannen' aan wie men eer dient te bewijzen terwijl ze tegelijk als patriottische rolmodellen aan de bevolking worden voorgehouden. In de ogen van de autoriteiten zijn monumenten nuttig om het vaak weinig geletterde volk op te voeden, zijn nationaal bewustzijn te ontwikkelen, maar ook zijn gevoel voor schoonheid en esthetiek aan te scherpen. De officiële bestellingen bevorderen de opkomst van een Belgische beeldhouwschool die echter al te vaak gebukt gaat onder een academische stijl. De prestigieuze Koningswijk, zetel van politieke en culturele instellingen, is bijzonder rijk aan dit soort monumenten waarvan men de geschiedenis en betekenis vaak niet kent. Deze wandeling laat u de wijk ontdekken vanuit een ongewone invalshoek!

- *zaterdag en zondag om 11u en 13u30 (duur: 1u30)*
- *vertrek: aan de trappen van de Sint-Jacob-op-Koudenbergkerk, Koningsplein in Brussel – kaart **Centrum N 4***
- *1-5 (Centraal Station/Park)*
- *92-93 (Paleizen/Koning)*
- *27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)*
- *reserveren verplicht op het nummer 02/410.99.50 (maandag tot vrijdag van 9u tot 17u) of per mail (reservation@lafonderie.be). Maximaal 25 personen per vertrek.*

Met de medewerking van La Fonderie.

WANDELING

Literaire reis door Brussel

Brussel was vroeger niet alleen de bestemming voor amoureuze, toeristische en poëtische escapades, maar ook een toevluchtsoord voor bannelingen en anderen die overhoop lagen met de maatschappelijke orde. Volg de grootste schrijvers en schrijfsters van de 19de eeuw (Byron, de Nerval, Gauthier, Hugo, Baudelaire, Charlotte Brontë, Verlaine, Rimbaud, Dumas, Balzac, Mallarmé, enz.) en herlees hun indrukken op de plaatsen waar ze in Brussel vertoefden. Een reis in verzen en in proza.

- zaterdag en zondag om 10u30 en 14u (duur: 2u30)
- vertrek: voor de Sint-Jacob-op-Koudenbergkerk, Koningsplein in Brussel – kaart **Centrum N 4**
- M 1-5 (Centraal Station/Park)
- T 92-93 (Paleizen/Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)
- reserveren sterk aangeraden op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 20 personen per wandeling.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

BUSTOCHT

Brussel, stilte, we draaien!

Brussel en haar bijzondere atmosfeer hebben Belgische en buitenlandse filmmakers altijd geïnspireerd. Ga mee op een reis tussen werkelijkheid en verbeelding, op zoek naar de draailocaties, vanaf de films van de gebroeders Lumière tot Mister Nobody. U krijgt niet alleen uittreksels te zien uit films die in Brussel gedraaid werden, maar ook de mooiste bioscopen van Brussel ontdekken.

- zaterdag om 14u (duur: 2u30-3u)
- vertrek: voor het BIP, Koningsstraat 2-4 in Brussel – kaart **Centrum N 3-4**
- M 1-5 (Centraal Station/Park)
- T 92-93 (Paleizen/Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)
- reserveren verplicht via de website www.arkadia.be (tab Open Monumentendagen). Maximaal 50 personen.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia.

BEGELEIDE RALLY

De negen kunsten en u

Negen kunsten, negen verbanden met elk ervan, geput uit ons culturele erfgoed, dat is het programma van deze rally! Een locatie, een beeld, een muurschildering, een muziekstuk, ... elke kunstvorm wordt op passende wijze voorgesteld of geïllustreerd en een gids zal u helpen om het quizformulier in te vullen. Na afloop zal u een echte kunstkenner zijn!

- zaterdag om 9u, 11u30 en 14u (duur: 2u)
- vertrek: voor het BIP, Koningsstraat 2-4 in Brussel – kaart **Centrum N 3-4**
- M 1-5 (Centraal Station/Park)
- T 92-93 (Paleizen/Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)
- reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 50 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

WANDELING

Door de blik van de schilders

Net als heel wat andere steden in de wereld heeft Brussel vaak als inspiratiebron gediend voor schilders. Niet alleen Vlaamse meesters als Pieter Bruegel, David Teniers de Jongere, Michiel Coxcie of Theodoor van Loon hebben de verschillende wijken van de stad nauwkeurig op doek vastgelegd, ook andere zoals Arthur Navez, Jacques Carabain, Gustave Walckiers en Jan Verhas, de oprichter van de Dendermondse School, hebben zich met verve van deze taak gekwetend. Ontdek op deze wandeling de vaak verrassende hoekjes van Brussel die als decor voor hun meesterwerken hebben gediend.

- zaterdag om 10u30 (duur: 2u)
- vertrek: voor het Belvuemuseum, Paleizenplein 7 te Brussel – kaart **Centrum N 4**
- M 1-5 (Centraal Station/Park)
- T 92-93 (Paleizen/Koning)
- B 27-33-38-71-95 (Koning), 29-63-65-66 (Centraal Station)

Met de medewerking van Klare Lijn.

22

22. Kaart Centrum N 4

MUZIEKINSTRUMENTENMUSEUM (KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS)

- Hofberg 2 – Brussel
- enkel zo van 10u tot 17u
- 1-5 (Centraal Station/Park)
- 92-93 (Koning)
- 27-33-38-71-95 (Koning),
29-63-65-66 (Centraal Station)

In dit opvallende art-nouveaugebouw was destijds het warenhuis *Old England* gevestigd dat bij de geëde burgerij in trek was om zijn kwaliteitsvolle kleding. Het gebouw werd in 2000 gerestaureerd en kreeg een nieuwe bestemming als Muziekinstrumentenmuseum (MIM). De oorsprong van de collectie is echter heel wat ouder aangezien de Belgische Staat reeds in 1872 het ensemble van musicoloog François-Joseph Fétis kocht en van koning Leopold II een honderdtal Indiase instrumenten kreeg die hem waren aangeboden door de radja van Calcutta. De ver-

zameling werd door de eerste conservator, Victor-Charles Mahillon, verder uitgebreid tot 3.666 stukken! Het Instrumentenmuseum maakte toen deel uit van het Koninklijk Muziekconservatorium en had hoofdzakelijk een didactisch doel. Hoewel nieuwe aankopen de collectie bleven verrijken, bleef deze bij het grote publiek onbekend. De installatie in het warenhuis *Old England* maakte het mogelijk de instrumenten te tonen op een museaal verantwoorde en interactieve manier. Het MIM, dat over een van de grootste verzamelingen ter wereld beschikt, knoopt vandaag opnieuw aan met de traditie en organiseert af en toe in een daarvoor ingerichte zaal concerten die de oude instrumenten laat klinken of meer hedendaagse instrumenten onder de aandacht brengen. Onderzoekers hebben ook toegang tot een gespecialiseerde bibliotheek. (B 30/03/1989)

Audiogids tegen betaling (5 €).

**Vertrekpunt van de bustocht
"Brussel kent haar muziek"
(zie kadertekst hieronder).**

BUSTOCHT

Brussel kent haar muziek

De stad van Jacques Brel en Toots Thielemans inspireert, omarmt en eert de muziek. Brussel houdt van alle genres en geniet uitstraling als muziekstad tot in het buitenland toe. Deze bustocht voert naar muzikale hotspots, van Jazz Station over Flagey tot het Groentheater en het Conservatorium. We vertellen over artiesten die hier langskwamen zoals Mozart, Bartok of McCartney, en besteden aandacht aan vedetten van bij ons zoals Stromae of Angèle. Een tocht vol verrassende en swingende anekdotes die Brussel bezingen in alle toonaarden!

- zondag om 10u (duur: 3u)
- vertrekkpunt: voor het Muziekinstrumentenmuseum, Hofberg 2, Koningsplein in Brussel – kaart **Centrum N 4**
- 92-93 (Paleizen/Koning)
- 27-33-38-71-95 (Koning)
- reserveren verplicht op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 50 personen per bustocht.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

23. Kaart Centrum N 3 **PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
VAN BRUSSEL – BOZAR** Ravensteinstraat 23 – Brussel za en zo van 10u tot 18u 1-5 (Centraal Station) 29-38-63-65-66-71-86
(Centraal Station)

Het Paleis voor Schone Kunsten of Bozar, zoals het in 2003 herdoopt werd, is een van de brandpunten van het culturele leven in Brussel. Het buitengewoon rijke programma omvat zowel muziek als plastische kunsten, toneel, dans, literatuur, film en architectuur. Het gebouw in art-decostijl werd door Victor Horta ontworpen tussen 1922 en 1929. Het ontwerp was zo'n lastige opdracht dat de beroemde architect zijn plannen zes keer moest herzien. De aard van de bodem, het sterk hellende terrein, de hoogtebeperkingen, de gevel die discreet moest zijn waren stuk voor stuk elementen die het de architect extra moeilijk maakten. Het gebouw dat Horta uiteindelijk ontwierp beslaat

meer dan een hectare. De Henry Le Boeufzaal staat hoog aangeschreven bij orkesten uit de hele wereld. Hier hebben de grootste formaties uit de klassieke muziek, de jazz en andere muziekgenres opgetreden, maar ook artiesten als Barbara Hendricks, Roberto Alagna, Cecilia Bartoli of Cesaria Evora. De wereldberoemde Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth heeft eveneens haar thuisbasis in deze zaal waar elk jaar de finales plaatsvinden. Het Festival Europalia, een ander speerpunt van de programmatie, wijdt om de twee jaar een heel reeks culturele activiteiten aan een bepaald land dat bij die gelegenheid in al zijn facetten verkend wordt. De tentoonstellingen in Bozar zijn meestal van topniveau en verlopen vaak in samenwerking met de grootste musea ter wereld. (B 19/04/1977)

Rondleidingen met bezoek aan sommige ruimtes die anders niet voor het publiek toegankelijk zijn, zaterdag en zondag om 12u (duur: 1u). Reserveren verplicht via www.bozar.be. Maximaal 20 personen per rondleiding.

Tijdelijke buiteninstallatie van landschapsarchitect Bas Smets die de Baron Hortastraat omvormt tot een artistieke installatie met als doel de straat te verfraaien en er een plaats voor creatie van te maken voor de vele passanten en pendelaars die hier voorbijkomen.

Fresco De eeuw van Bruegel die deel uitmaakt van een parcours van muurschilderingen (gerealiseerd door het kunstenaarscollectief FARM PROD) rond Bruegel en Stad Brussel waar de meester twee derde van zijn werken gemaakt heeft en waar hij begraven ligt.

24. Kaart Centrum N 3 **CINEMATEK** Hortastraat 9 – Brussel za en zo van 14u30 tot 21u 1-5 (Centraal Station) 92-93 (Paleis) 27-33-38-71-95 (Koning)

Het Koninklijk Filmarchief van België, gevestigd in het complex van het Paleis voor Schone Kunsten, werd in 1938 opgericht onder impuls van André Thirifays, Pierre Vermeylen en Henri Storck. De instelling die in 2009, na grondige renovatiewerken, werd herdoopt tot CINEMATEK, richt zich tot de beide taalgemeenschappen van het land en bevat een van de belangrijkste filmverzamelingen ter wereld met 145.000 items, overeenstemmend met 70.000 titels die zowel documentaires als speelfilms van korte en lange duur omvatten. Elk jaar wordt de collectie met 2.000

stukken uitgebreid. Het Koninklijk Filmarchief huisvest ook een bibliotheek, een echte goudmijn voor iedereen die opzoeken wil doen vanuit een wetenschappelijke, historische of artistieke belangstelling. CINEMATEK, waarvan de nieuwe architectuur werd ontworpen door het Gentse architectenbureau Robberecht & Daem, beschikt over twee zalen (de Ledouxzaal met 117 plaat-

sen en de kleine Plateauzaal met 29 plaatsen) waar wekelijks een veertigtal films wordt vertoond, de meeste daarvan uit de eigen collecties. De tentoonstellingsruimte toont een verzameling objecten die de uitvinding van de film illustreert.

Activiteit "CINEMATEK plaatst Brussel in de kijker" (zie kader-tekst volgende pagina).

25

25. Kaart Centrum N 3

BNP PARIBAS FORTIS

- *Koningsstraat 20 – Brussel*
- *enkel za van 10u tot 18u (laatste toegang om 17u)*
- *enkel toegankelijk voor rondleidin- gen (groepen van 20 personen)*
- *1-5 (Park)*
- *92-94 (Park)*
- *29-63-65-66 (Treurenberg)*

De *Société Générale des Pays-Bas pour favoriser l'industrie nationale* vestigde zijn zetel in 1822 aan de Hof- berg. In 1904 verwierf deze bank, die

aan de oorsprong ligt van de Gene- rale Maatschappij van België en van het huidige BNP Paribas Fortis, een eerste gebouw in de Koningsstraat. In 1922 werd haar patrimonium uitge- breid met de aankoop van aanpalende gebouwen. Het gebouwencomplex werd volledig heringericht in 1972 maar de restauratie gebeurde in overeenstemming met de bouwvoor- schriften uit de 18de eeuw. Binnen roepen enkele pronksalons nog de sfeer van weleer op. De Koningszaal is verfraaid met portretten van de opeenvolgende Belgische vorsten. De Lotharingenzaal bevat twee wandta- pijten met het wapenschild van keizer Frans van Lotharingen en zijn echt- genote keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk. In de Wandtapijtengalerij zijn de muren bekleed met een reeks wandtapijten die episodes uit het leven van Mozes voorstellen. Ze wer- den tussen 1742 en 1763 geweven in het atelier van de gebroeders Van der Borcht naar kartons van de Vlaamse schilder Jan van Orley (1665-1735). In de ontvangtsalon hangt een schilde- rij met een zicht op het park van Brus- sel op een winterzondag in 1886 van Franz Gailliard (1861-1932) die in de Koninklijke wijk woonde. In de grote traditie van het Belgische mecenat worden ook in de andere receptie- salons kunstwerken tentoongesteld.

Doorlopend rondleidingen met uitleg over zeven belangrijke stukken uit de verzameling van BNP Paribas-Fortis die nog nooit eerder zijn getoond aan het publiek (laatste groep om 17u). Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschie- denis en van Klare Lijn.

ACTIVITEIT

CINEMATEK plaatst Brussel in de kijker

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen stelt het filmmuseum CINEMATEK vier films uit zijn rijke collectie voor, gedraaid door evenveel cineasten die elk op hun manier Brussel op een merkwaardige manier in beeld hebben gebracht.

- > *Le Départ* (1967) van de Poolse cineast Jerzy Skolimowski, met Jean-Pierre Léaud, zaterdag om 15u
- > *Portrait d'une jeune fille de la fin des années 60 à Bruxelles* (1994) van Chantal Akerman, zaterdag om 17u
- > *Le chantier des gosses* (1970) van Jean Harlez, uniek poëtisch document over de historische Marollenwijk, zondag om 15u
- > *Bruxelles-Transit* (1980) van Sami Szlingerbaum, die in prachtige zwart-witbeelden de aankomst toont van een jong koppel emigranten in Brussel, zondag om 17u

Op de monitors in de foyer toont Cinematek ook films rond het thema "Brussel in de tijd van de cinematograaf". Zeer snel na hun uitvinding van de cinematograaf in 1894 legden de gebroeders Lumière Brussel vast op film en toonden ze de eerste beelden van de stad. Andere amateurgineasten traden in hun spoor. Het zijn eenvoudige beelden, gekenmerkt door het primitieve karakter van deze nieuwe uitvinding, en vaak ontroerend. Dit biedt ook de gelegenheid om te ontdekken hoe bestaande gebouwen er 100 jaar geleden uitzagen, welke andere verdwenen zijn (zoals het eerste Noordstation) en hoe het leven in die periode zich in de straten afspeelde. De cineasten Edmond Bernhard, Émile Degelin, Maurice de Witte en Francis Martin tonen u in hun kortfilms zeldzame beelden van het Brussel van vóór de jaren 1960.

- *CINEMATEK, Baron Hortastraat 9 in Brussel – kaart **Centrum N 3***
- *1-5 (Centraal Station)*
- *92-93 (Paleis)*
- *27-33-38-71-95 (Koning)*

26. Kaart Centrum N 3

PARLEMENT VAN DE FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES

 Koningsstraat 72 – Brussel

 enkel za van 10u tot 17u
(laatste toegang om 16u15)

 enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 20 personen)

 1-5 (Park)

 92-94 (Park)

 29-63-65-66 (Treurenberg)

Het parlement van de *Fédération Wallonie-Bruxelles* is gevestigd in twee neoclassicistische gebouwen uit de 18de eeuw. Het Hotel de Ligne, dat omstreeks 1777 werd gebouwd voor graaf de Lannoy, wordt toegeschreven aan architect Barnabé Guimard. In 2001 werd het volledig gerenoveerd en aangepast aan zijn nieuwe parlementaire bestemming met de toevoeging van een half rond en commissiezalen. In het gebouw zijn enkele historische salons bewaard waar men oorspronkelijke stucplafonds kan bewonderen en trompe-l'œil's van grote kwaliteit. In de grote hal werd een hedendaagse werk van kunstenaar Jean Gilbert geïntegreerd, op basis van het deskundige advies van het comité "Œuvres d'art" van het

parlement, wat een grote impact had op het ruimtegevoel van de locatie. Andere werken om er te ontdekken zijn *Dimensions* (een verlichte fotowand met drie opnames op 450°), een installatie van de Duitse kunstenaar Marin Kasimir niet ver van het half rond en het werk van Patrick Corillon, *Les paravents*, dat op functionele wijze geïntegreerd is in de leeszaal.

Het Hotel du Greffe, een voormalig refugehuis van de abdij van Affligem, werd tussen 1783 en 1785 gebouwd naar de plannen van architect Laurent-Benoit Dewez. Hier kan men een installatie bewonderen van kunstenaar Jacques Charlier, *La doublure du*

Monde, een antichambre met een bijzondere karakter. Werken van Isabelle Laure, Angel Vergara, Emmanuel Dundic, Stéphan Balleux, Lionel Estève, Pascale Duquenne, Bob Verschueren, Émile Desmedt, Thomas Chables en Philippe Herbet vervolledigen deze prachtige verzameling kunstwerken gerealiseerd door talentvolle kunstenaars van eigen bodem.

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 16u15). Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis, en Klare Lijn.

WANDELING

Kunst in de metro

Deze wandeling neemt u mee naar de vele kunstwerken in de Brusselse metro dat een echt ondergronds museum is met werken in alle genres en alle materialen die elk station een eigen karakter geven. Een echte ontdekking die de moeite loont om mee te maken. Vergeet uw voerbewijs niet als u wilt deelnemen aan dit bezoek.

 zondag om 11u, 14u en 16u (duur: 1u30)

 vertrek: uitgang van het metrostation Park (bovengronds), op de hoek van de Wetstraat en de Koningsstraat in Brussel – kaart **Centrum N-O 3**

 1-5 (Park/Kunst-Wet)

 92-93 (Park)

 29-65-66-63 (Park)

 reserveren verplicht via de website www.arkadia.be (tab Open Monumentendagen). Maximaal 20 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia.

27

27. Kaart Centrum N 3

HOTEL VAN DE GOUVERNEUR VAN DE NATIONALE BANK VAN BELGIË

- Wildewoudstraat 10 – Brussel
- za en zo van 10u tot 17u (laatste toegang om 16u30)
- enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 20 personen)
- 1-5 (Centraal Station)
- 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)

Het hotel van de Gouverneur is het enige bewaarde deel van een omvangrijk complex dat tussen 1860 en 1878 door de architecten Beyaert en Janssens gebouwd werd voor de Nationale Bank. Dit herenhuis diende tot 1957 als ambtswoning en officiële ontvangstruimte en was getuige van de opeenvolgende gebeurtenissen in de monetaire en financiële geschiedenis van ons land. Het is een sprekend voorbeeld van eclectische architectuur

uit de tweede helft van de 19de eeuw. De imposante trap, met zijn beelden van Jean Schoonjans die de vier continenten voorstellen, leidt naar de verschillende ontvangstsalons waarvan de feestzaal met haar indrukwekkende lichter van de *Compagnie des Bronzes* het meest tot de verbeelding spreekt. De weelderige interieurdecoratie met verschillende marmers, kostbare houtsoorten en verguld stucwerk past wonderwel bij het meubilair in Napoleon III-stijl. Het geheel is grotendeels in zijn oorspronkelijke staat bewaard, met inbegrip van de wandtapijten en de muurschilderingen.

Doorlopend rondleidingen, zaterdag en zondag van 10u15 tot 16u30 (vertrek om het halfuur).

Tentoonstelling “Building a dialogue. Two corporate collections of contemporary art” in het centraal gebouw van de Nationale Bank van België (zie kadertekst hiernaast).

TENTOONSTELLING

Building a dialogue. Two corporate collections of contemporary art

De verzameling hedendaagse kunst van de Nationale Bank van België telt ongeveer 2.000 stukken, voornamelijk van Belgische kunstenaars. Voor het eerst in haar geschiedenis presenteert de bank hieruit een belangrijke selectie, in dialoog met stukken van haar Duitse tegenhanger, de Deutsche Bundesbank. Grote namen en bijzondere talenten uit de hedendaagse kunstgeschiedenis van beide landen worden hier samengebracht: Georg Baselitz, Marianne Berenhaut, Jörg Immendorff, Ann Veronica Janssens, Anselm Kiefer, Jacques Lizène, Michaël Matthys, A.R. Penck, Marthe Wéry, e.a. Het kader voor dit bijzondere evenement is de majestueuze, modernistische lokettenzaal, ontworpen in de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog door Marcel Van Goethem, (medeauteur van de vroegere Citroëngarage, nu Kanal Centre Pompidou), in het spoor van de werken voor de Noord-Zuidverbinding.

- zaterdag en zondag van 10u tot 18u
- lokettenzaal van de Nationale Bank van België, de Berlaumontlaan 3 in Brussel – kaart Centrum N 3
- 1-5 (Centraal Station)
- 29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)

BUSTOCHT

Kleine geschiedenis van grote beeldhouwwerken

Deze bustocht rond het thema van beeldhouwkunst in de publieke ruimte zal u de mooiste beeldhouwwerken van Brussel laten ontdekken: Godfried van Bouillon, de Kleine Zavel, de Congreskolom, het Jubelpark, de squareswijk en de hedendaagse sculpturen van de Noordwijk. Elk werk vertelt een eigen verhaal, doordat het verbonden is met een historische gebeurtenis, met een persoon of met de boodschap van een kunstenaar. Na deze busrit zullen de beelden van Brussel geen geheimen meer voor u hebben!

- 🕒 **zaterdag om 10u en 14u (duur: 3u)**
- 📍 **vertrek: aan het standbeeld van kardinaal Mercier, Sint-Goedeleplein (zijkant van de kathedraal) in Brussel – kaart **Centrum N 3****
- 🚏 **1-5 (Centraal Station)**
- 🚏 **92-93 (Park)**
- 🚏 **29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)**
- 📞 **reserveren verplicht op het nummer 02/219.33.45 (maandag tot vrijdag van 10u tot 15u). Maximaal 45 personen per vertrek.**

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

WANDELING

In het voetspoor van de Muzen

Het stedelijke landschap zit volgestouwd met alle mogelijke kunstvormen. Maar wat is kunst? Willen deze kunstvormen ons iets vertellen dat historische, religieuze, sociale, politieke, esthetische of andere connotaties heeft? Geven ze ons een boodschap mee of zijn ze louter decoratief bedoeld? Een gezinswandeling vol vragen en antwoorden.

- 🕒 **zaterdag en zondag om 10u en 13u (duur: 2u)**
- 📍 **vertrek: voor de Sint-Michiel-en-Sint-Goedelekathedraal, Sint-Goedelevoorplein in Brussel (einde van de wandeling: Saincteletteplein) – kaart **Centrum N 3****
- 🚏 **1-5 (Centraal Station)**
- 🚏 **92-93 (Park)**
- 🚏 **29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)**

Met de medewerking van Stapstad.

RALLY

Music'art: geruchtmakende kunst

De kunst laat in Brussel soms letterlijk van zich horen, op de vele plaatsen die daar speciaal voor ontworpen zijn: de beiaard van op zijn hoge klokkentoren, orkestmuziek van instrumenten in de intimiteit van een concertzaal of in de publieke ruimte van een kiosk op een plein of in een park. Deze rally laat u de muziek ontdekken op de muren van de gebouwen of verborgen in de kerken.

- 🕒 **zondag om 9u, 11u30 en 14u (duur: 1u30)**
- 📍 **vertrek: voorplein van de Sint-Michiel-en-Sint-Goedelekathedraal in Brussel – kaart **Centrum N 3****
- 🚏 **1-5 (Centraal Station)**
- 🚏 **92-93 (Park)**
- 🚏 **29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station/Park)**
- 📞 **reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.**

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

BUSTOCHT

De 9 Kunsten

Tijdens deze bustocht gaat u op ontdekking naar negen iconische plaatsen van het culturele leven in Brussel. Elke locatie illustreert een van de negen artistieke disciplines: architectuur, beeldhouwkunst, schilderkunst, muziek, literatuur, toneel, film, fotografie en stripverhaal. Elke ruimte is ontworpen om de kunstvorm in kwestie uit te beelden voor het grote publiek, studenten en vakmensen. Een niet te missen cultureel evenement!

- 🕒 **zaterdag om 9u, 11u30, 14u en 16u (duur: 1u30)**
- 📍 **vertrek: voor de Nationale Bank van België, Berlaimontlaan 3 in Brussel – kaart **Centrum N 3****
- 🚏 **1-5 (Centraal Station)**
- 🚏 **29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)**
- 📞 **reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 45 personen per vertrek.**

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

WANDELING

Street Art, een kunst voor iedereen!

Voorkennis of toegangsticket zijn niet vereist, iedereen kan van een muurschildering genieten. De straat wordt (opnieuw) een decor, een openluchtmuseum! De laatste jaren heeft de *Street Art* in Brussel een flinke boost gekregen, in alle genres, groottes en stijlen. Naast de vele bestellingen van de stad gaat het ook om spontane, vaak tijdelijke werken. De realisaties van lokale, nationale of internationale kunstenaars fascineren, trekken de aandacht en choqueren in sommige gevallen zelfs.

Tijdens deze wandeling, van het stadscentrum naar Sint-Katelijne, gaat u op zoek naar deze *Street Art*, een niet meer weg te denken vorm van hedendaagse expressie die de stad een nieuwe dynamiek geeft. Tags, graffiti, fresco's ... kunt u ze ontcijferen?

🕒 *zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)*

📍 *vertrek: voor de ingang van het Centraal Station, Europakruispunt in Brussel – kaart **Centrum N 3***

📍 *1-5 (Centraal Station)*

📍 *29-38-63-65-66-71-86 (Centraal Station)*

📍 *reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

28. Kaart Centrum O 3

KONINKLIJK CIRCUS

📍 *Onderwijsstraat 81 – Brussel*

🕒 *za en zo van 9u tot 17u*

📍 *1-5 (Park), 2-6 (Madou)*

📍 *92-93 (Park)*

📍 *29-63-65-66 (Madou)*

Het Koninklijk Circus werd bij de aanleg van de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuwwijk vanaf 1876 in het leven geroepen door de gelijknamige naamloze vennootschap. Architect Wilhelm Khunen ontwierp op het beschikbare perceel binnen het bouwblok een gebouw in de vorm van een regelmatige veelhoek. De zaal in Indische stijl was geritmeerd door twintig kolommen die als steun dienden voor een dakgebinte dat aan de ogen van de toeschouwers onttrokken werd door een verlaagd plafond in de vorm van een kasjmiersluiser. Ze werd in 1878 feestelijk geopend met een show van de "Troupe équestre royale belge Renz". Dit enige vaste circus in Brussel had boxen in de kelderverdieping die plaats boden aan meer dan 100 paarden. Waterspektakels en paardenrevues wisselden er af met pantomimes en balletten. Tussen 1908 en 1914 werden er zelfs films vertoond in de zaal. In 1920 werden er variétévertoningen opgevoerd. Heel wat jaren later, in 1953, werd het bestaande circus door architect Charles Van Nueten vervangen door een nieuw complex, ditmaal in een functionele stijl.

Sinds zijn ontstaan werden in het Koninklijk Circus niet alleen talloze paardenshows en circusvertonin-

gen opgevoerd (Circus van Moskou, Bouglione, Holiday on Ice en andere), maar traden er ook beroemde artiesten op zoals de vioolspelers Eugène Isaïe en Yehudi Menuhin, Josephine Baker, Mistinguett, Charles Trenet, Buster Keaton, Gilbert Bécaud, de clown Popov, Louis Armstrong en het Ballet van de 20ste eeuw. Deze zeer populaire plek van het Brusselse culturele leven, die eigendom is van de Stad Brussel, werd onlangs ingrijpend gerestaureerd. Vandaag worden er shows en concerten gegeven door artiesten uit de hele wereld, van Véronique Sanson tot Kylie Minogue, en van Pascal Obispo tot Vanessa Paradis.

Rondleidingen door het gebouw met bezoek aan de zaal, de engelenbak, de machinekamer, de artiestenloges en de vroegere stallen uit de tijd dat er nog dieren optraden, zaterdag en zondag om 10u, 12u en 14u (duur: 1u). Reserveren gewenst per mail (info@quartierlibertes-vrijheidswijk.brussels). Maximaal 12 personen per rondleiding en per taal.

Tentoonstelling over de geschiedenis van het Koninklijk Circus, zaterdag en zondag van 9u tot 17u.

Ontmoeting-debat over verleden en toekomst van het Koninklijk Circus, zondag om 15u30

Met de medewerking van het Wijkcomité Onze-Lieve-Vrouw-ter-Sneeuw van Brussel-Stad en het Koninklijk Circus.

29. Kaart Centrum 03

BELGISCHE SENAAAT

- Leuvenseweg 7 – Brussel
- za en zo van 10u30 tot 18u
(laatste ingang om 17u)
- enkel toegankelijk in het kader van rondleidingen (groepen van 20 personen)
- 1-5 (Kunst-Wet/Park),
2-6 (Kunst-Wet)
- 92-93 (Park)
- 29-65-66-63 (Treurenberg)

Het Paleis der Natie, waar vandaag het federale parlement zetelt, vormt het middelpunt van het grootse neoclassicistische geheel aan de noordzijde van het Warandepark. Het gebouw werd tussen 1778 en 1783 opgetrokken naar de plannen van Barnabé Guimard. In de hal markeren twee paar Dorische zuilen de vestibules die op hun beurt toegang geven tot de monumentale trappen.

Een van deze trappen, bekleed met rood tapijt, leidt naar het halfronnd van de Senaat ontworpen door architect Tilman-François Suys. In de nissen van het peristilium staan de beelden van Pepijn van Herstal, Diederik van de Elzas en Boudewijn, graaf van Vlaanderen. Andere beroemde figuren uit onze nationale geschiedenis werden vereeuwigd door Louis Galait die op de muren van het halfronnd vijftien personages schilderde tegen een gouden achtergrond. De Senaat huisvest een opmerkelijke verzameling kunstwerken die de bezoeker in de loop van het bezoek kan ontdekken: schilderijen van onder andere Eugène Verboeckhoven, Jakob Smits, Anto Carte, Jacques de Lalain, Emile Wauters, Ferdinand Schirren en Louis Buisseret; beelden van Georges Minne, Egide Rombaux, Victor Rousseau, Idel lanchelevici en Wilfried Pas; wandtapijten uit de manufacturen van Braquenié en De Wit naar kartons van Willem Geets en Anto-Cardé.

29

Rondleidingen met uitleg over de kunstwerken die tot de vaste verzameling van de Senaat behoren, in de ruimtes waarvoor ze ontworpen zijn (peristilium, halfronnd, leeszaal en rookkamer, groene salon), zaterdag en zondag om 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (duur : 1u).

30. Kaart Centrum 03

VLAAMS PARLEMENT

- IJzerenkruisstraat 99 (bezoekerscentrum) – Brussel
- za en zo van 10u tot 17u
- 1-5 (Park), 2-6 (Madou)
- 92-94 (Park)
- 29-63 (Druipers)

Het Vlaams Parlement is gevestigd in twee gebouwen die via een tunnel met elkaar verbonden zijn. In het Vlaams Parlementsgebouw vinden sinds maart 1996 alle vergaderingen en officiële ontvangsten plaats. Het gebouw werd opgetrokken in 1905 als *Hôtel des Postes et de la Marine* naar een ontwerp van Joseph Benoit. In 1987 werd het door de Vlaamse Raad aangekocht en grondig verbouwd. Het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers is sinds 11 juli 2002 het administratief centrum van het Vlaams Parlement. In dit gebouw doet de indrukwekkende lokettenzaal dienst als bezoekerscentrum met

balie, eetcafé en digitaal-interactieve tentoonstelling over de werking en de geschiedenis van het Vlaams Parlement. Ook in de periode van de Dienst der Postcheques fungeerde deze lokettenzaal als onthaalruimte voor de bezoekers. Het ontwerp van Victor Bourgeois is een mooi voorbeeld van de nieuwe zakelijkheid uit de jaren 1930-1940. Het gebouw behoort tot het beschermd onroerend erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. In beide gebouwen zijn de gangen, ontvangtzalen, commissiezalen en kantoren opgeluisterd met werken van gerenommeerde kunstenaars als Guillaume Bijl, Fred Eerdeken, Jozef Legrand, Joaquim Pereira Eires, Panamarenko, Roger Raveel, Liliane Vertessen, Pjeroo Roobjee, Berlinde De Bruyckere en vele anderen. (B 02/04/1998)

Afgebakend parcours, vrij te volgen. Onderweg uitleg door gidsen en tekstborden in Nederlands, Frans en Engels

30

31. Kaart Centrum O 3 **THÉÂTRE ROYAL DU PARC**

- Wetstraat 3 – Brussel
- enkel za van 9u tot 13u
- 1-5 (Park/Kunst-Wet),
2-6 (Kunst-Wet)
- 92-93 (Park)
- 29-65-66-63 (Park)

Het *Théâtre royal du Parc* werd in 1782 in Franse classicistische stijl gebouwd naar de plannen van architect Montoyer die ook meewerkte aan de bouw van het paleis van Laken. Het maakte deel uit van het zogeheten Waux Hall-complex, een initiatief van de gebroeders Bultos die zich hiervoor inspireerden op voorbeelden uit Parijs en Londen. Het complex omvatte een café, balzalen, concertzalen en luxewinkels. De toneelzaal met haar rode en gouden tinten, kreeg een decoratie in Lodewijk XVI-stijl met kariatiden, laurierslingers, médaillons, ranken en bloemmotieven. Aan het begin van de 19de eeuw werd er een manege ingericht voor paardenshows. Daarna waren koorddansers, circusartiesten en Engelse komedianten aan de beurt. Het duurde een tijd om het Brusselse publiek warm te maken voor drama-

31

tisch toneel en om de al te vaak lege banken te vullen lieten de exploitanten er goochelaars optreden. Vanaf 1869 waren komedies aan de orde van de dag en werden er met groot succes komische opera's en operettes opgevoerd. Tien jaar later veranderde het *Théâtre royal du Parc* opnieuw van koers en werd het de meest literaire, eclectische en trendy zaal van Brussel, met de komst van actrices als Réjane en Sarah Bernhardt. Na een

lange en woelige geschiedenis onder de verschillende bezetters stelt het "Parc" vandaag een programma voor met afwisselend klassieke en hedendaagse stukken, in groots opgezette ensceneringen. De ouderdomsdekken van de Brusselse theaterzalen vierde in 2017 haar 235ste verjaardag. (B 03/09/1995)

Enkel toegang tot de zaal.

 WANDELING
Alvorens te vergeten: kunstenaars en het nageslacht

Stap in de voetsporen van enkele kunstenaars en ontdek wat er van hun werk overblijft voor het nageslacht in een wijk die vlakbij de Kunstlaan gelegen is. Wat wordt er van de werken van een kunstenaar, zijn atelier, zijn huis wanneer hij verdwenen is, wie neemt de zorg voor dit erfgoed op zich? De antwoorden op deze vragen zijn zeer verschillend bij Neel Doff, Franz Hellens en Marnix Gijsen. De wandeling eindigt in het atelier van Marcel Hastir (bezoek aan het atelier inbegrepen).

- zondag om 13u (duur: 1u30)
- vertrek: metrostation Troon (uitgang Luxemburgstraat) in Brussel – kaart **Centrum O 4**
- 2-6 (Troon)
- 27-34-38-54-64-71-80-95 (Troon)
- reserveren sterk aangeraden op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of par e-mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 20 personen per vertrek.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

DE EUROPESE OPEN MONUMENTENDAGEN

In België worden de Open Monumentendagen sinds 1989 georganiseerd.

Deze dagen, waar jaarlijks duizenden bezoekers op afkomen, worden vandaag georganiseerd in de 49 landen die het Europees Cultureel Verdrag ondertekend hebben, onder de noemer 'Europese Open Monumentendagen'.

In heel Europa worden tijdens de weekends van september talrijke sites en monumenten voor het publiek opengesteld, waarvan vele doorgaans

niet toegankelijk zijn. Op die manier krijgen de Europese burgers de gelegenheid hun gemeenschappelijke culturele erfgoed te ontdekken en beter te leren kennen. Tevens worden ze aangemoedigd actief deel te nemen aan de bescherming en de valorisatie van dit erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties.

Meer informatie over de Europese Open Monumentendagen in de andere landen van Europa is te vinden op de website www.europeanheritagedays.com

32.

Kaart I 8

MAISON DE LA FRANCITÉ

Jozef II-straat 18
Brussel-Uitbreiding

za en zo van 10u tot 17u

1-5 (Kunst-Wet),
2-6 (Kunst-Wet/Madou)

22 (Jozef II),
29-63-65-66 (Madou)

Het *Maison de la Francité* is al meer dan 40 jaar gevestigd in het hotel Hèle, een statig neoclassicistisch gebouw dat van omstreeks 1850 dateert. Het werd in 1895 vergroot en heringericht in art-nouveaustijl door architect Léon Govaerts die een erker toevoegde aan de voorgevel en voor de decoratie van het interieur samenwerkte met kunstenaar Privat Livemont. De hal werd verfraaid met mozaïeken die boeketten lilies voorstellen, de grote salon kreeg deuren met glas-in-loodramen

terwijl de grote eetkamer overdekt werd door een imposante glazen koepel met planten- en bloemmotieven. De ruimtes worden vandaag gebruikt voor de promotie van de Franse taal en de internationale francofonie. Elk jaar worden er meer dan 450 activiteiten georganiseerd: lezingen, literaire diners, workshops, opleidingen, conversatietafels, ludotheek, tentoonstellingen, enz. (B 15/07/1993)

Rondleidingen zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30 en 16u30. Met de medewerking van E-Guides en van Pro Velo.

Tentoonstelling met tekeningen van de Franse kunstenaar Beppo (echte naam Jean Laugier) in de Galerie de Verre en enkele van zijn beeldhouwwerken in de patio Jean de Lafontaine.

33.

Kaart H-I 8

VOORMALIG ATELIER VAN MARCEL HASTIR

Handelsstraat 51
Brussel-Uitbreiding

za en zo van 10u tot 18u

2-6 (Troon)

27-34-38-54-64-71-80-95
(Troon)

Het gebouw waarin zich het atelier van schilder Marcel Hastir bevindt, dateert uit 1860 toen de Leopoldswijk in volle uitbreiding was. Omstreeks 1900 werd achteraan een bijgebouw opgetrokken waar de gegoede burgerij dans-, scherm- en turnlessen volgde. Het volledige pand werd in 1927 verkocht aan de Belgische afdeling van het Theosofisch Genootschap. De kunstenaar, die aanhanger was van deze filosofische stroming, betrok de tweede verdieping van de woning waar hij ook schilderde. Gedurende de Tweede Wereldoorlog gaf Marcel Hastir onder de dekman-

tel van een teken- en schilderschool onderdak aan jonge mensen die in gevaar verkeerden. Hij liet in zijn atelier anti-nazistische pamfletten drukken en vervalste identiteitsdocumenten om levens te redden. Heel beroemde musici hebben hier gespeeld, zoals Arthur Grumiaux, Lola Bobesco, Carlo Van Neste, Bruce Hungerford, Jean-Claude Van den Eynden, Julian Bream, Narciso Yepes; Charles Trenet heeft hier gezongen. Maurice Béjart heeft dankzij een door Marcel Hastir georganiseerd dansseminar, in de Munt zijn eerste choreografie "Symphonie pour un homme

seul" op de planken kunnen brengen. Het atelier werd na het overlijden van Marcel Hastir in 2011 op het nipper-tje van de afbraak gereed en is intact bewaard. Sindsdien vinden er onder de hoede van een stichting regelmatig concerten en lezingen plaats in deze intieme ruimte. (B 23/03/2006)

Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 11u en zondag om 15u. Met de medewerking van Art & Culture.

34.

Kaart I 9

EUROPEES PARLEMENT

- 📍 Wiertzstraat 60
(bezoekersingang)
Brussel-Uitbreiding
- 🕒 enkel za van 10u tot 18u
(laatste toegang om 17u)
- 🚶 1-5 (Maalbeek)
- 🚗 12-21-27-34-38-64-80-95
(Luxemburg)

Het immense glazen schip waarin het Europees Parlement gehuisvest is, rijst in de Brusselse Leopoldwijk op achter het vroegere station op het Luxemburgplein. Het bestaat uit een centraal gedeelte onder halfronde koepel, beter gekend onder de naam "Caprice des Dieux", waarin zich een halfrond van 850 plaatsen bevindt. Het Altiero Spinelligebouw werd tussen 1991 en 1998 gebouwd om er kantoren in onder te brengen voor de europarlementsliden en politieke fracties. Het heeft een oppervlakte van 286.000 m² en bestaat uit twee vleugels van 15 verdiepingen. Toen de Europese Unie in 2004 werd uitgebreid met 10 nieuwe landen, zagen twee andere gebouwen het licht aan de

34

Trierstraat, naast het vroegere station: het József Antallgebouw en het Willy Brandtgebouw dat het Parlamentarium of het bezoekerscentrum huisvest van het Europees Parlement. De kunstcollectie van het Parlement werd vanaf 1980 uitgebouwd op initiatief van de eerste voorzitter, Simone Veil. Na bijna 40 jaar omvat deze verzameling 600 werken, afkomstig uit alle lidstaten en voornamelijk uit ateliers van jonge beloftevolle kunstenaars.

Speciale informatiesessies die laten zien hoe het multiculturalisme zich weerspiegelt in de kunstcollectie, de architectuur en de 24 werktalen van het Europees Parlement, zaterdag om 10u, 11u, 12u, 13u, 14u, 15u, 16u en 17u (Nederlands, Frans, Engels en Duits). Inschrijven bij aankomst (wie het eerst komt, het eerst maalt).

35

35.

Kaart J 8

ATELIER ARTHUR ROGIERS

- 📍 Keizer Karelstraat 103
Brussel-Uitbreiding
- 🕒 za en zo van 10u tot 17u
(laatste toegang om 16u30)
- 👥 enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 10 personen)
- 🚶 1-5 (Schuman)
- 🚗 28-61 (Ardense Jagers),
64 (Luther),
60-63-64 (Maalbeek)

Architect Paul Hamesse, leerling van Paul Hankar, ontwierp deze stadswoning met atelier voor schilder Arthur Rogiers in 1898. De handtekening van Hamesse is duidelijk leesbaar op de hardstenen plint. De gevel van witte baksteen met decoratieve elementen in rode baksteen behoort al tot de geometrische art nouveau, hoewel het siersmeedwerk van het keldervenster en de omlijsting van de brievenbus nog

de zweriger lijnen uit de beginjaren van deze stijl vertonen. Boven de voordeur bevindt zich een erker die een terras draagt. Achter het grote raam naast de terrasdeur bevond zich vroeger het schildersatelier. Na Rogiers woonden er nog verschillende andere kunstenaars in die atelierwoning, met name achtereenvolgens Jean Potvin, Paul Sterpin en Martin Reisberg. Het huis is enkele jaren geleden voorbeeldig gerestaureerd door de nieuwe eigenaars die de bestaande ruimten maximaal benutten zonder te raken aan de oorspronkelijke indeling. Ze ontvingen er hun bezoekers die zich moeiteloos kunnen voorstellen hoe het oorspronkelijke atelier eruitzag. (B 08/08/1988)

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 16u30). Met de medewerking van E-Guides en Korei.

Presentatie van het werk *To The Long Gone Darlings*, 1997-2017 van kunstenaar Elly Strik.

36.

Kaart J 8

**PAVILJOEN HORTA-LAMBEAUX/
PAVILJOEN VAN DE MENSELIJKE
DRIFTEN**

📍 Jubelpark – Brussel-Uitbreiding

🕒 enkel zo van 10u30 tot 16u30

🚶 1-5 (Merode/Schuman)

🕒 81 (Merode)

🚶 27-61-80 (Merode),
12-21-36-60-79 (Schuman)

Niet ver van de grote moskee van Brussel, in een van de hoeken van het Jubelpark, staat een door Victor Horta ontworpen paviljoen, de eerste overheidsopdracht die de nog jonge architect in 1890 kreeg. De bouwwerken duurden van 1891 tot 1897. Het gebouwtje is opgevat als een klassiek tempeltje en hoewel we hier nog ver verwijderd zijn van de art-nouveau-architectuur kondigen zijn lijnen reeds een andere vormtaal aan. Het paviljoen, eigendom van de Belgische Staat, staat op een kleine heuvel met gras en werd gebouwd om een controversieel reliëf in Carraramarmer van beeldhouwer Jef Lambeaux te

huisvesten. Ondanks de polemiek werd het ontwerp uitgevoerd en tot op vandaag vormt het paviljoen, met zijn mozaïekvloer en binnenmuren bekleed met witte Euvillesteen en geel Sienamarmmer, een schrijn voor dit reliëf van 12 m lang bij 8 m hoog, samengesteld uit zeventien blokken Carraramarmer. Het stelt de genoegens en de ongelukken van de mens-

heid voor in een reeks allegorieën met een zeer grote expressieve kracht. We zien onder andere een gekruisigde Christus (bovenaan rechts) en, onderaan links het *Moederschap* en de *Verleiding*. (B 18/11/1976)

BEGELEIDE FIETSTOCHT

Kunst en leefmilieu

De parken en tuinen van Brussel zijn niet alleen groene ruimten en echte longen van de stad, maar ook plaatsen waar de kunst goed gedijt. Die functie lijkt minder vanzelfsprekend maar is er altijd geweest, al vanaf de aanleg van het Koninklijk Park in de 18de eeuw. Kunstwerken, of ze nu als herdenking, opvoedend of louter decoratief bedoeld zijn, hebben altijd een bevoorrechte plaats gehad in de Brusselse parken. Tijdens deze fietstocht gaan we op zoek naar sculpturen en beelden die de grote en kleine groene ruimten van de hoofdstad verfraaien.

🕒 zondag om 10u (duur: 3u)

📍 vertrek: onder de arcaden van het Jubelpark, Jubelpark in Brussel-Uitbreiding – kaart J 8-9

🚶 81 (Merode)

🚶 1-5 (Merode)

🚶 27-61-80 (Merode)

📞 reserveren verplicht op het nummer 02/502.73.55 (maandag tot vrijdag van 10u tot 18u), per e-mail (info@provelo.org) of via de website www.provelo.org. Maximaal 18 personen per vertrek. Geen huur van fietsen mogelijk.

Met de medewerking van Pro Velo.

37.

Kaart J 9

AFGIETSELWERKPLAATS (KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS)

📍 Jubelpark 10
(ingang langs de Nerviërslaan)
Brussel-Uitbreiding

🕒 za en zo van 10u30 tot 16u30

🚇 M 1-5 (Merode)

🚏 T 81 (Merode)

🚏 B 27-61-80 (Merode)

De afgietselwerkplaats werd in de 19de eeuw tijdens het koningschap van Leopold II opgericht op vraag van de *Commission royale belge d'Échanges internationaux* en diende voornamelijk een didactisch doel. Het bijbehorende museum stelde het publiek in staat om kunstwerken uit

de hele wereld te bewonderen die het anders moeilijk te zien kreeg in een tijd waarin veel minder gereisd werd dan vandaag. Het atelier, dat nog altijd bestaat, bewaart en beheert een uitzonderlijke verzameling met bijna 4.000 afgietsels van kunstwerken die een periode van de prehistorie tot de 18de eeuw omvatten. Het vormt een echte schatkamer met onder meer gietvormen van kunstwerken die vandaag verloren zijn gegaan. Al 150 jaar bewerken gespecialiseerde ambachtslui elk stuk volgens de traditionele technieken en blijven ze nieuwe afgietsels maken. Academies, musea maar ook particulieren vormen de voornaamste klanten van het atelier dat nog altijd een belangrijke rol speelt op didactisch vlak, maar ook als instrument ter ontsluiting van cultuur.

WANDELING

Wanneer de kunst zich mengt tussen de arcades en de squares

Het Jubelpark en de squares Maria-Louiza, Ambiorix en Margaretha zijn twee voorbeelden van landschappelijke ensceneringen die typisch zijn voor het einde van de 19de eeuw. Aan de ene kant zijn er het park en de arcades, een eerbewijs van België aan Leopold II, waar de kunst waardig vertegenwoordigd is. Aan de andere kant zien we meer intimistische tuinen, restanten van een landschap dat vandaag volledig verdwenen is. Een bezoek aan de squares is als wandelen door een openluchtmuseum. Tussen de perfect gecomponeerde groene ruimten van Gédéon Bordiau en de talrijke beelden die de open plekken innemen, weet men niet waar eerst kijken. Men ontsnapt aan een gevoel van bewondering voor zo veel pracht en praal! Deze wandeling zal u met een andere blik doen kijken naar deze gekende groene ruimtes van de hoofdstad.

🕒 zaterdag en zondag om 10u30, 14u en 16u30 (duur: 1u30)

📍 vertrek: ingang van het Jubelpark (kant Merode)
in Brussel-Uitbreiding – kaart K 9

🚇 M 1-5 (Merode)

🚏 T 81 (Merode)

🚏 B 27-61-80 (Merode)

📄 i reserveren verplicht op www.onceinbrussels.be (in het menu 'Activités' selecteert u 'Découvertes en conférences' en vervolgens 'Journées du Patrimoine: Quand l'art s'immisce entre les arcades et les squares'). Maximaal 20 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Once in Brussels.

WANDELING

Het Jubelpark: tentoonstellingspark en openluchtmuseum

Naast het uitzonderlijke erfgoed van de monumentale arcades gebouwd op vraag van Leopold II, het paviljoen van de Menselijke Driften en het door architect Hendrik Beyaert ontworpen middeleeuws torentje, huisvest het Jubelpark ook enkele van de grootste Brusselse musea: het Museum Kunst & Geschiedenis, het Koninklijk Legermuseum en Autoworld, maar ook een zeer mooie verzameling beeldhouwwerken. Deze wandeling is de ideale gelegenheid om de boeiende geschiedenis van dit tentoonstellingspark en zijn onvermoede rijkdommen te ontdekken.

🕒 zondag om 10u en 14u (duur: 2u)

📍 vertrek: ingang van het Jubelpark, hoek van de Wetstraat en de Blijde Inkomstlaan in Brussel-Uitbreiding – kaart J 8

🚇 M 1-5 (Schuman)

🚏 B 12-21-36-60-79 (Schuman)

📄 i reserveren verplicht op het nummer 02/219.33.45 (maandag tot vrijdag van 10u tot 15u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU).

38.

Kaart 19

LE SENGHOR – CENTRE CULTUREL D'ETTERBEEK

📍 Waverse Steenweg 366 Etterbeek

🕒 za en zo van 10u tot 18u

🏠 1-5 (Maalbeek/Schuman)

📍 34-59-60-80 (Jourdan)

Reeds in 1909 werd er een feestzaal ingericht op de benedenverdieping van deze woning uit 1904, ontworpen door architect Pierre Vanbeesen. De grote zaal met oplopende rijen stoelen onder een glazen bovenlicht bevat nog een toneelvloer en een galerij met smeedijzeren borstwering, maar ook een elegant decor met kariatiden tegen pilasters. In 1936 werd in het gebouw een bioscoop geopend die het slechts een jaar uithield. Een

halve eeuw later, in 1980, besloot de gemeente Etterbeek het leegstaande gebouw aan te kopen om er een cultureel centrum in te richten. De restauratie begon in 1983 onder leiding van architect Robert Mahieu en betrof onder meer het stucwerk, de glasramen, de gietijzeren zuilen met Korinthisch kapiteel en de smeedijzeren voluten van het balkon van de galerij. Ook het schilderwerk werd volledig vernieuwd. In 1988 werd het centrum plechtig geopend door Léopold Sédar Senghor, niet alleen een groot dichter maar ook een staatsman en de eerste premier van Senegal wiens naam geassocieerd wordt met de begrippen democratie, respect voor alle mensen en artistiek talent. Vandaag bruist het hier van culturele activiteiten: concerten van hedendaagse muziek, wereldmuziek en jazz, toneel, dans en film, projecten van het verenigingsleven en sociale cohesie, creatieve workshops, enz.

THEMABEZOeken EN CREATIEVE WORKSHOPS

Kunst en geschiedenis in het Huis van de Europese Geschiedenis

Het Huis van de Europese Geschiedenis, open voor het publiek sinds 6 mei 2017, wil het begrip bevorderen voor het gemeenschappelijk verleden en de verschillende ervaringen van de Europese burgers. U kunt er kennis mee maken tijdens originele bezoeken waarbij de kunstwerken uit de vaste collectie en tijdelijke tentoonstellingen centraal staan. Zo benadert u de Europese geschiedenis op een ongewone manier en ontdekt u visuele en plastische creaties uit diverse periodes en landen, die goed de ervaringen en emoties van de voorbije eeuwen weergeven.

Na het bezoek kunt u uw ontdekkingsstocht op interactieve en creatieve wijze voortzetten tijdens een artistieke workshop.

🕒 *creative workshop: zaterdag en zondag van 10u tot 17u*
rondleidingen: zaterdag en zondag om 13u en 16u

📍 *Huis van de Europese Geschiedenis, Leopoldpark, Belliardstraat 135 te Brussel-Uitbreiding – kaart 19*

🏠 1-5 (Maalbeek, Schuman)

📍 21-27-59 (Leopoldspark)

📍 *reserveren is niet nodig, u meldt zich gewoon aan bij de informatiebalie van het museum op de benedenverdieping.*

Met de medewerking van het Huis van de Europese Geschiedenis.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u, 14u en 16u. Met de medewerking van Klare Lijn.

Tentoonstelling “Mémoires d’Etterbeek”, sporenzoekspel, vertoning van een oude stomme film en activiteiten voor kinderen.

39.

Kaart M 8 **ARTOTHEEK VAN WOLUBILIS**

 Paul-Henri Spaakpromenade 1
Sint-Lambrechts-Woluwe

 enkel za van 10u tot 17u30

 1 (Roodebeek)

 8 (Roodebeek)

 29-42-45 (Roodebeek)

De Artotheek, een vroegere kunstuit-leengalerij, is een unieke plek in Brussel. Ze heeft haar intrek genomen in het hart van Wolubilis, het gemeentelijk cultureel centrum ontworpen door het architectenbureau A2RC en in gebruik genomen in 2006. Ze heeft een vaste plaats verworven in deze grote ruimte voor multiculturele en multidisciplinaire uitwisselingen en ontmoetingen waar alle artistieke disciplines aan bod komen. Met meer dan 800 beschikbare werken en circa 300 vertegenwoordigde kunstenaars biedt de Artotheek schilderijen, etsen, tekeningen, foto's, werken in gemengde technieken en beeldhouwwerken te huur aan, zoals men boeken uitleent in een bibliotheek. Dit verhuursysteem, dat opgericht werd in de jaren 1970 en zich zowel tot particulieren als bedrijven richt, geeft een forum aan kunstenaars door hun werk binnen het bereik te brengen van een groter publiek, voor een bepaalde termijn en tegen een democratische prijs.

Rondleiding, zaterdag om 14u.
Reserveren verplicht op het nummer 02/761.27.78 of per mail (v.latteur@woluwe1200.be). Maximaal 20 personen per groep.

Met de medewerking van de Dienst Erfgoedpromotie en de Dienst Cultuur van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe.

39

40.

Kaart N 8 **ATELIERS VAN POL QUADENS**

 Emile Vanderveldelaan 155
Sint-Lambrechts-Woluwe

 za en zo van 10u tot 18u

 1 (Vandervelde)

In 1924 was de Kapelleveldwijk in Sint-Lambrechts-Woluwe in volle ontwikkeling en ontstond de behoefte aan een nieuwe kerk. Bij gebrek aan voldoende financiële middelen werd in 1927 een tijdelijke houten kapel opgetrokken. Na een brand in 1929 werd deze vervangen door een modernistische constructie met strakke lijnen die tot aan de inwijding

van het definitieve kerkgebouw in 1955 in gebruik bleef. Na haar ontwijding werd de kapel eerst als feestzaal en nadien als sportzaal ingericht. In 2016 besloot een kunstenaarstecht-paar, aangetrokken door de volumes van het gebouw, er hun woning en ateliers in te installeren. Privé- en professioneel leven vloeien er naadloos in elkaar over. Pol Quadens maakt beelden terwijl Vanessa Bruffaerts als decoratieve actief is. De kunstenaars houden ervan hun bezoekers te ontvangen in dit minimalistische maar functionele kader.

Rondleidingen zaterdag en zondag om 14u. Met de medewerking van Brussel Babbelt.

40

41.

Kaart O 7

BEELDENTUIN (UCL)

📍 Emmanuel Mounierlaan 83
Sint-Lambrechts-Woluwe

🕒 za en zo van 10u tot 18u

🚶 1 (Alma)

🚶 79 (Auditoria UCL)

Sinds 1988 bevat de tuin van Paul Moens naast haar geneeskrachtige planten een vaste verzameling van elf hedendaagse beeldhouwwerken. Men kan ze ontdekken op een wandeling die zowel ontspannend als leerzaam is en treft er werken aan van

Bo Allison, Tristan Cassamajor, Pierre Culot, Gérald Dederen, Dodeigne, André Eijberg, Philippe Jacques, Anne Jones, Lambert Rocour en Michel Smolders. De wandelaar wordt in een rustig tempo van het ene naar het andere beeld geleid. In brons, staal, graniet, hout of baksteen zijn het stuk voor stuk poëtische en plastische blikvangers die de horizon van het omringende park verruimen en zich tussen abstractie en figuratie bewegen. Het vervagende licht bij valavond doet de werken een metamorfose ondergaan.

41

ACTIVITEIT**Curiositeitentuin in het Kapelleveld**

De woningen van de tuinvijk Kapelleveld in Sint-Lambrechts-Woluwe werden in meerdere fasen gebouwd tussen de jaren 1920 tot de jaren 1970. In het stedenbouwkundig plan van 1920 was het huidige tennisveld aanvankelijk een park dat in verbinding zou staan met de tuinvijk. Vandaag vormt dit terrein het voorwerp van een proces tussen kunstenaars en wijkbewoners die hier een 'breuklijntuin' willen introduceren, die de band tussen de vallei en de natuur oproept en in ere herstelt. De filosofie van de kunstenaars is er een van 'werken met': 'werken met het landschap', 'werken met materialen' gevonden en verzameld op de site zelf, 'werken met de lokale actoren' door samen met hen tijdens het artistieke proces na te denken tijdens workshops over de curiositeiten (persoonlijke of collectieve voorwerpen) die in de tuin zullen worden geplaatst.

Tijdens de workshop door het team van Alive Architecture + Taktyk kan u samen een curiositeitentuin maken, een stedelijk sociaal beeldhouwwerk in wording.

🕒 zondag van 12u tot 17u

📍 Centre civique de Kapelleveld (CCK),
Albert Dumontlaan 10 in Sint-Lambrechts-Woluwe –
kaart N 8

🚶 1 (Vandervelde)

Enkel in het Frans.

Project voorgesteld in het kader van 101e%, een initiatief van de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM), een programma voor de creatie en de productie van een hedendaags kunstwerk, ontworpen voor een specifiek gebouw met sociale woningen, zijn bewoners en zijn beheerders.

**ONTDEKKINGSREIS
IN DE METRO****Instappen alstublieft!**

Een reis door de ingewanden van Brussel voor een ontmoeting met een tiental kunstwerken. Is dat mogelijk? Ja, want sinds de Brusselse metro bestaat, heeft de tegelijk opgerichte artistieke commissie ervoor gezorgd om de stations te versieren met schilderijen, beelden, foto's, decors, enz. van hedendaagse Belgische kunstenaars. Lijn 1 van Sint-Pieters-Woluwe naar Sint-Jans-Molenbeek verbindt twee uiteinden van het Brussels Gewest, sterk verschillend maar even interessant. De stations op dit traject roepen vaak belangrijke momenten uit onze geschiedenis op. Dus, instappen alstublieft, voor een kunstbezoek waar u het niet zou verwachten.

🕒 zaterdag en zondag om 14u (duur: 2u30)

📍 vertrek: voor de bioscoop Le Stockel,
Hinnisdaellaan 17 in Sint-Pieters-Woluwe –
kaart O 8

🚶 1 (Stokkel)

🚶 39 (Stokkel)

🚶 36 (Stokkel)

📄 reserveren verplicht op het nummer
0486/40.40.89 of per mail (codemusconcept@proximus.be). Maximaal 20 personen per vertrek. Opgelet: u dient in het bezit te zijn van een geldig vervoerbewijs.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Codémus Concept.

42.

Kaart M 8

LA MÉDIATINE

📍 *Pierre Levedreef 1
Sint-Lambrechts-Woluwe*

🕒 *za en zo van 13u tot 17u*

📍 *28 (Maloupark)*

Dit bakstenen gebouw, gelegen aan de rand van het park van het Maloukasteel, diende vroeger als paardenstal van het domein. Sinds 1978 is hier *La Médiatine* gevestigd, waarvan de naam een knipoog lijkt naar de Albertina, zoals de Koninklijke Bibliotheek Albert I gemeenzaam genoemd wordt. Eerst waren er plannen om hier een lokale televisiezender te huisvesten, maar de verbouwde lokalen werden zeer snel bestemd als tentoonstellingsruimten. De binnenruimte werd geoptimaliseerd om over twee niveaus en tussenverdiepingen te kunnen beschikken die gebruikt worden door het cultureel centrum van Woluwe. De

Prix Médiatine wordt jaarlijks uitgereikt aan een plastisch kunstenaar tussen 18 en 40 jaar uit alle mogelijke disciplines en zonder rekening te houden met zijn of haar artistieke voorgeschiedenis. Deze wedstrijd heeft als doel de hedendaagse artistieke expressie te stimuleren en richt zich tot jonge beeldende kunstenaars die hun creaties willen voorleggen aan de kritische blik van een professionele jury.

Tentoonstelling "Le monde de Fred Biesmans". De miniaturen van deze beeldhouwer, die vaak samengesteld zijn uit architecturale elementen en menselijke figuren, verwijzen van ver of dichtbij naar het universum van de science-fiction et haar futuristische decors.

Met de medewerking van de Dienst Erfgoedpromotie en de Dienst Cultuur van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe en het Centre Albert Marinus.

🎵 BEZOEK EN CONCERT

Muziek in het kasteel

Het kasteel van Linthout werd tussen 1867 en 1869 in neo-Vlaamse renaissancestijl gebouwd door de Gentse architect Florimond Vandepoel voor advocaat Auguste Beckers. In 1898 werd het gekocht door bankier Charles-Henri Dietrich, de latere baron van Hertoginnedal, die zowel langs binnen als buiten zijn stempel op het gebouw drukte, in samenwerking met architect Edmond De Vigne en schilder-decorateur Jean Van Holder. De overwegend neogotische sierelementen van de benedenverdieping (muurschilderingen, glasramen, enz.) verwijzen naar de lokale geschiedenis en bevatten gestileerde zichten van het oude Woluwe maar ook oude wapenschilden. Sinds 2000 is het kasteel eigendom van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe. Het is vandaag in gebruik als academie voor muziek, dans en woordkunst, en werd onlangs gerenoveerd. Het bezoek vertelt u alles over de geschiedenis van deze site en wordt gevolgd door een concert van de leerlingen en leraren van de academie.

🕒 *zondag om 14u en 15u (duur: 1u)*

📍 *vertrek: Tweelindenlaan 2A in Sint-Lambrechts-Woluwe – kaart K 9*

📍 *1 (Montgomery)*

📍 *37-44-81 (Montgomery)*

📍 *27-61-80 (Montgomery)*

📍 *reserveren verplicht op de website www.arkadia.be, tabblad "Open monumentendagen". Maximaal 20 personen per vertrek.*

Met de medewerking van Arkadia.

🚶 WANDELING

Kunstenarswoningen

De gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe, die bekend staat om haar rust en aangename leefomgeving, heeft altijd heel wat kunstenaars gehuisvest. Deze wandeling zal u onderdompelen in het bloeiende artistieke leven van Woluwe op het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw. U zult de gevels ontdekken van woningen die eigendom waren of bewoond werden door opmerkelijke personen, kunstenaars en filosofen.

🕒 *zondag om 14u (duur: 1u30)*

📍 *vertrek: kruising van de Erfprinslaan en de Slotlaan in Sint-Lambrechts-Woluwe – kaart K-L 8*

📍 *1 (Joséphine-Charlotte)*

📍 *27-28-80 (Degroof)*

📍 *reserveren verplicht per mail (info@arkadia.be).*

Maximaal 20 personen per vertrek.

Met de medewerking van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe en Arkadia.

43.

Kaart M 9

**W:HALL – CULTUREEL
CENTRUM VAN SINT-PIETERS-
WOLUWE (FABRYZAAL)**

📍 Charles Thielemanslaan 93
Sint-Pieters-Woluwe

🕒 za en zo van 14u tot 19u

📄 39-44 (Groene Hond)

📄 36 (Groene Hond)

Het nieuwe gemeentehuis van Sint-Pieters-Woluwe werd tussen 1961 en 1965 gebouwd naar de plannen van de architecten Vermeiren en Nicaise. Het gebouw, dat vrij geïnspireerd is op de neo-Vlaamse renaissancestijl, wordt gedomineerd door een imposant belfort dat vanaf alle grote assen van de gemeente te zien is. In 2000 werd de vroegere balzaal volledig gerenoveerd en uitgerust met alle moderne voorzieningen om

er toneelvoorstellingen, recepties en tentoonstellingen te kunnen organiseren. Bij de opening van de zaal werd een tentoonstelling gewijd aan schilder Émile Fabry (1865-1966) die er ook zijn naam aan gaf. Ter gelegenheid van zijn honderdste verjaardag kocht de gemeente vier monumentale composities aan van deze Belgische symbolistische kunstenaar, die zijn atelier had in de Sint-Michielscollegelaan. Een van deze werken, *L'Effort* of *L'Expansion coloniale*, werd eind jaren 1990 teruggevonden op de zolders van het stadhuis. Dit tafereel van 4 m hoog op 7 m lang, besteld voor de Wereldtentoonstelling in Luik van 1905, siert vandaag de Fabryzaal. Andere werken van de kunstenaar, waaronder *Adam et Ève chassés du Paradis terrestre* en *Le Christ entre les Larrons*, hangen in andere zalen van het gemeentehuis.

Tentoonstelling die de artistieke activiteit belicht van het *Collectif des artistes du Centre-Montgomery* en op originele wijze hun werken confronteert met het monumentale doek van Emile Fabry. Met de medewerking van het dienst Cultuur van de gemeente Sint-Pieters-Woluwe.

Activiteit “We zijn allemaal kunstenaars!” (zie kadertekst hieronder).

WANDELING**Sint-Lambrechts-Woluwe gezien door de blik van de schrijvers**

Wie heeft tijdens het lezen van een roman, een novelle of een gedicht nog nooit de vreemde indruk gehad de plaats, de sfeer of de gevoelens te kennen die de auteur beschrijft? Via het voorlezen van uittreksels uit diverse genres zal de gids u onderdompelen in diverse werelden met de gemeente als gemeenschappelijk punt. De villa Montald, ontmoetingsplaats van een culturele elite in de 19de eeuw, is het vertrekpunt voor deze literaire ontdekking van Sint-Lambrechts-Woluwe en haar historische ziel.

🕒 zondag om 11u (duur: 1u30)

📍 vertrek: voor de villa Montald, Roodebeeksteenweg 270 in Sint-Lambrechts-Woluwe – kaart L 7

📄 27-29 (Verheyleweghen)

📄 reserveren verplicht (info@arkadia.be). Maximaal 20 personen per vertrek.

Met de medewerking van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe en Arkadia.

ACTIVITEIT**We zijn allemaal kunstenaars!**

Wie heeft nooit gedroomd om kunstenaar te zijn? Ongeacht onze leeftijd, onze afkomst, onze opvoeding, worden we allemaal aangetrokken tot een of andere kunstvorm: muziek, literatuur, tekenen, zang, schilderen, beeldhouwen, enz.

Na een korte schets van de nog levende of vroegere kunstenaars die een groot deel van hun werken in de gemeente Sint-Pieters-Woluwe gecreëerd hebben, zal Céline van Art & Fun u een initiatie geven in de buitengewone levens van enkele grote kunstenaars, gevolgd door een creatieve workshop waar u uw eigen talenten zult kunnen demonstreren, in de trant van ... Een cultureel en ludiek moment!

🕒 enkel zondag om 10u en 14u (duur: 2u)

📍 voor de hoofdingang van het gemeentehuis, Charles Thielemanslaan 93 in Sint-Lambrechts-Woluwe – kaart M 9

📄 39-44 (Groene Hond)

📄 36 (Groene Hond)

📄 reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 15 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

44.

Kaart L 9 **BIBLIOTHECA WITTOCKIANA**

 Bemelstraat 23
Sint-Pieters-Woluwe

 za en zo van 10u tot 18u

 39-44 (Julius Caesar)

 B 36 (Atlantische Oceaan)

De Bibliotheca Wittockiana werd tussen 1981 en 1983 gebouwd op initiatief van Michel Wittock om zijn verzameling boekbanden en kostbare boeken van de 16de eeuw tot vandaag onder te brengen. De bibliotheek bevat duizenden boeken, waaronder zowel een Franse renaissanceboekband van Jean Picard als boekbandontwerpen van Belgische kunstenaars zoals Henry van de Velde, Paul Claessens, Hubert Beenkens, Berthe Van Regemont, Jo Delahaut en Edgar Claes. Deze hedendaagse tempel gewijd aan de cultus van het boek werd ontworpen door architect Emmanuel de Callatay. Bijzonder aan het gebouw, dat in 1988 de *Belgian Architecture Award* kreeg, is dat het gedeeltelijk ingegraven is. Het werd uitgevoerd in bekist beton en het is vandaag door klimop overwoekerd waardoor het volledig opgaat in de omringende natuur. Talrijke kunstenaars werkten mee aan de inrichting van dit unieke complex. Zo ontwierp Emiel Veranneman het meubilair van de reserve kostbare boeken terwijl onder meer Jacqueline Guillermain en Denmark kunstwerken rond het thema van het boek realiseerden. Het gebouw werd in 1996 met een extra verdieping opgehoogd: een lichte constructie in metaal en glas ontworpen door architect Charly Wittock, jongste zoon van de stichter. De verzameling en het gebouw dat deze

44

als een schrijn omhult, vormen samen een ware artistieke entiteit. Ze zijn vandaag in het bezit van de Koning Boudewijnstichting die hun voortbestaan verzekert. De bibliotheek is toegankelijk voor het publiek dat hier ook cursussen boekbinden kan volgen.

Rondleidingen, zaterdag en zondag om 11u, 13u, 15u en 17u. Met de medewerking van E-Guides.

De tentoonstelling *Collection #1* maakt deel uit van een ruimer project waarmee de Bibliotheca Wittockiana een nieuwe wereld wil openen voor iedereen die nieuwsgierig is naar kunst: de wereld van de gepassioneerde verzamelaars. Naast de werken die worden getoond, werpt elke tentoonstelling van dit project ook een blik op persoonlijk traject en een levenshouding: de verzamelde objecten geven iets prijs over hun eigenaars, onthul-

len hun eigen geschiedenis en hun plaats in het leven van de verzamelaars en geven een inzicht in datgene wat beiden verenigt. *Collection #1* is het verhaal van een verzamelaar van moderne en hedendaagse kunst. De intieme, zelfs intimistische werken worden uitzonderlijk uitgesteld voor de ogen van de bezoekers.

Geïllustreerd concert "Poëtisch concert met Jean Cocteau" (zie kadertekst hiernaast).

WANDELING

Sint-Pieters-Woluwe, kunst in de stad en stad van kunstenaars

Sint-Pieters-Woluwe was in de belle époque een beetje de Ardennen aan de rand van Brussel, een vakantieoord waar men kon wandelen in het groen, een plek ook waar kunstenaars zich thuis voelden. Velen hebben er dan ook hun atelier gevestigd en sporen van hun realisaties nagelaten.

Deze wandeling, doorspekt met werken die de stad verfraaien of die sommige gebeurtenissen redden van de vergetelheid, leidt ook langs zeven vroegere kunstenaarsateliers. Dat van schilder Jean Borin, nu omgevormd tot leefruimte, maar nog altijd beladen met herinneringen zal tijdens deze rondleiding bezocht worden.

 zaterdag om 13u en zondag om 10u (duur: 2u)

 vertrek: halte Julius Caesar (trams 39 en 44), Tervurenlaan (kant park) in Sint-Pieters-Woluwe – kaart L 9

 39-44 (Julius Caesar)

 reserveren aanbevolen op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 15 personen per wandeling.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

TENTOONSTELLING

Een schouwburg in Vogelzang

De Comédie Claude Volter, die zich bijna een halve eeuw geleden op initiatief van burgemeester François Persoons in Sint-Pieters-Woluwe vestigde en intussen een stevige reputatie geniet, brengt ook vandaag nog de bekende stukken uit het klassieke repertoire zonder hedendaagse toneelcreaties te verwaarlozen. Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen zal in de foyer van de schouwburg een fototentoonstelling te zien zijn die de geschiedenis verhaalt van het toneelgezelschap dat sinds september 1971 zijn thuisbasis heeft in de vroegere feestzaal van de school van Vogelzang. De tentoonstelling gaat in op de grote momenten in het leven van de schouwburg: het akkoord tussen acteur en regisseur Claude Volter en burgemeester François Persoons, die zeer gevoelig was voor de culturele dimensie van het gemeenschapsleven, de opeenvolgende aanpassingen van de zaal in de loop van de jaren, maar ook de evolutie van de Vogelzangwijk.

 zaterdag en zondag van 10u tot 18u (wandeling in de wijk zaterdag en zondag om 15u)

 Comédie Claude Volter, Gebroeders Legrainlaan 98 in Sint-Pieters-Woluwe – kaart L 12

 36 (Meeuwen)

 reserveren verplicht per mail (ceptem@skynet.be). Maximaal 15 personen per vertrek.

Met de medewerking van de Cercle d'Histoire, d'Archéologie et d'Architecture des Woluwe.

GEÏLLUSTREERD CONCERT

Poëzie-Concert met Jean Cocteau

Het Brusselse cellokwartet TetraCelli stelt u een reis voor door het werk van Jean Cocteau. Deze emblematische kunstenaar, die openstond voor alle kunstvormen en alle invloeden, heeft diverse literaire genres beoefend (poëzie, roman, toneel), maar ook de schilderkunst, de beeldhouwkunst, de danskunst en de film. Deze grote veelzijdigheid bracht hem in contact met de grootste kunstenaars van zijn tijd: Picasso, Satie, Poulenc, Jean Marais, Édith Piaf en vele anderen.

Om het werk van deze allround kunstenaar beter te appreciëren en ervan te genieten via dit concert dat met beelden geïllustreerd wordt, organiseert de Bibliotheca Wittockiana – deze plek waar het boek tot kunstwerk verheven wordt – een tentoonstelling met affiches van Picasso die de toehoorders het werk zal laten ontdekken van de meester die Jean Cocteau heeft aangemoedigd in de tekenkunst. De muziek, waar hij veel van hield, was de leidraad van zijn oeuvre: het concert wordt gedicht, de vertolkte werken (Satie, Stravinsky, Milhaud, Doucet en Poulenc) veranderen in boeken, de bewegingen in hoofdstukken en de noten in woorden...

 zaterdag en zondag om 11u en 13u30 (duur: 50 min.)

 Bibliotheca Wittockiana, Bemelstraat 23 in Sint-Pieters-Woluwe – kaart L 9

 39-44 (Julius Caesar)

 36 (Atlantische Oceaan)

 reserveren verplicht per mail (tetracelli@gmail.com). Maximaal 200 personen per concert.

Met de medewerking van KaBeIA en de Bibliotheca Wittockiana.

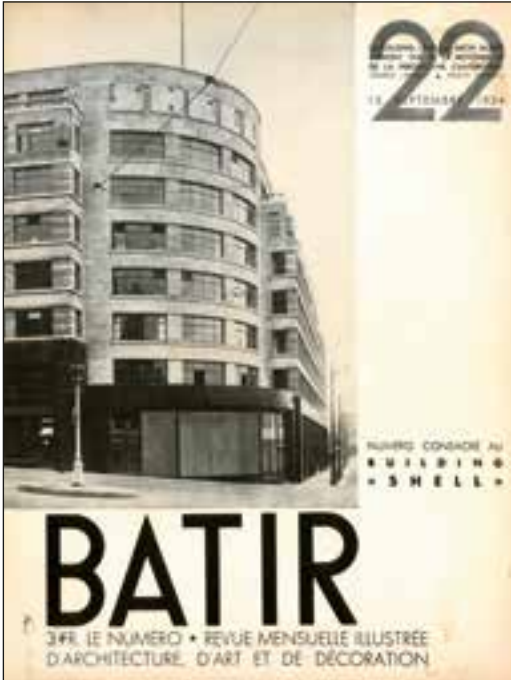
Tentoonstelling ALEXIS & C°

© ARCHistory

De Dumonts, een dynastie van Brusselse architecten die vier generaties omvat! Alexis (1877-1962), die opgeleid werd bij zijn vader Albert, was een discreet man. Resoluut op de toekomst gericht, wilde hij een antwoord geven op de eisen van het moderne leven door gebruik te maken van “wat vandaag groot en nieuw is”. Hij was geïnteresseerd in de stedenbouwkundige dimensie van de architectuur in een periode toen overal in Brussel de kantoorgebouwen uit de grond rezen. Zijn antwoord hierop was een krachtige en sobere architectuur die alle moderne comfort bood.

De tentoonstelling “Alexis & Co” richt zich tot een familiaal publiek en neemt de bezoeker mee naar de nieuwe zakenwijk van het begin van de jaren 1930, een tijd waarin Brussel ingrijpende veranderingen onderging en de allures kreeg van een grootstad in de greep van de gejaagdheid van het moderne leven. Het is precies op de kruising van laag en hoog Brussel, in het blok gelegen tussen het Kantersteen, de Ravensteinstraat en de Stuiversstraat, dat Alexis en zijn medewerkers tussen 1931 en 1958 vier gebouwen realiseerden met een gevellengte van meer dan 700 meter die hun stempel drukten op de hoofdstad.

Urban.brussels

© CIVA

© Regie der Gebouwen

Tentoonstelling gratis toegankelijk van 13 september tot 17 november 2019, dagelijks van 10u tot 18u (nocturnes op donderdag tot 22u), op de mezzanine van de Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein in Brussel.

Rondleidingen, zaterdag 14 september van 13u tot 19u en zondag 15 september van 10u tot 12u en van 13u tot 19u.

Organisatie: ARCHistory, met de steun van Urban.brussels.

De geschiedenis van een reëel en virtueel

Wood Wide Web is een participatieve ervaring die een stadsbos doet groeien op het web en in het echt. De kern is een evoluerende dynamische kaart die de bomen verbindt met verschillende mediavormen en met activiteiten op het terrein. In de atlas vindt men zowel monumentale als meer onopvallende bomen, veteranen maar ook jonge boompjes, fruit- en sierbomen, bomen in een massief of laanbomen, bomen in parken of privétuinen, enz.

In de bosatlas van het platform groeit het bos op zijn eigen ritme, langzaam maar zeker. Het voorbije jaar werden al meer dan 3.000 meestal merkwaardige bomen geïdentificeerd en gelokaliseerd op de kaart. Voor driehonderd daarvan werd al een steekkaart, een portret of een visuele of auditieve notitie opgemaakt. Deze worden samengesteld

door het team van Wood Wide Web, maar ook door de Brusselse bomenliefhebbers zelf. Samen nodigen zij u uit om met hen deze grote plantaardige wezens te bekijken en u door hen te laten beroeren. Ze geven u meer uitleg vanuit een specifiek thema of een ongewone invalshoek.

Het project weeft gevoelsmatige banden tussen de bomen en de mensen. Het avontuur staat open voor iedereen: jongeren en senioren, wetenschappers en amateurs, personen die een andere perceptie hebben dan de onze, wandelaars te voet of in rolstoel, geboren Brusselaars of ontwortelde immigranten, toeristen, enz.

Iedereen wordt uitgenodigd om Brussel als een bos te verkennen en om verenigingen en instellingen te

bos dat samen met u groeit

32shoot

ontmoeten die de bomen in het middelpunt van hun activiteiten plaatsen. Deze ietwat gekke droom die drie jaar geleden ontstaan is wordt vandaag werkelijkheid: een ongelooflijk vegetaal en menselijk avontuur.

Iedereen kan zijn favoriete bomen toevoegen aan Wood Wide Web en zijn voorliefdes hiervoor kenbaar maken. Het komt erop aan onze band met het bomenerfgoed, met het stadsbos te herstellen, er te gaan wandelen, er samen zorg voor te dragen en nieuwe aanplantingen te doen. U bent welkom in dit bomennetwerk.

Het team van Wood Wide Web verwacht u in de Sint-Gorikshallen om zijn visie op het stadsbos van Brussel met u te delen en u vertrouwd te maken met zijn ludieke en/of collaboratieve tools.

Meer informatie: www.woodwideweb.be

Newsletter: <http://eepurl.com/c3AmwL>

Facebookgroep: <https://www.facebook.com/groups/168183870459622/>

Een project van 32shoot, met de steun van Urban.brussels.

Het Internationaal Fotografisch

Experiment met Monumenten

Daniella FRUNZA

Pauline COPPOLA

Het is essentieel dat jongeren steeds meer bewust worden gemaakt van het belang om het erfgoed van hun stad te behouden. Hoe beter zij hun erfgoed kennen, hoe gemakkelijker het voor hen wordt om zich het erfgoed toe te eigenen en op die manier hun plaats te vinden in het hart van onze multiculturele metropool.

Daarom neemt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest sinds 1998 deel aan het Internationaal Fotografisch Experiment met Monumenten, een project dat in 1992 in Catalonië werd opgestart in het kader van de Europese Open Monumentendagen.

Louise VAN DEN EYNDE

Diego PETTINARI

Deze wedstrijd richt zicht tot alle Brusselse scholen en staat open voor al hun afdelingen. Ook dit jaar kon het initiatief op veel belangstelling rekenen van leerkrachten en in onderwijskringen. Meer dan 800 leerlingen namen deel aan de wedstrijd! Dit bood hen de kans om het erfgoed van hun stad op een andere manier te benaderen. Door de lens van hun camera ontdekten ze elementen waaraan ze in het dagdagelijkse leven anders waarschijnlijk geen aandacht zouden besteden.

Ontdek, onder de luifels van de Sint-Gorikshallen, de 25 foto's die dit jaar geselecteerd werden door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Tentoonstellingen gratis toegankelijk van 2 september tot 31 oktober 2019, onder de luifels van de Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein te Brussel.

Organisatie: Urban.brussels.

Florian CUYPERS

REPERTORIUM VAN DE OPENGESTELDE PLAATSEN

ANDERLECHT

- 72 Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht** D 9
Dapperheidsplein 17
- 73 Erasmushuis** D 9
de Formanoirstraat 31
- 74 Huis der Kunstenaars – Escalé du Nord (Centre culturel d'Anderlecht)** E 9
Bronstraat 14
- 70 Maurice Carême Museum** C 9
Nellie Melbalaan 14
- 71 Monumento** C 9
Camille Paulsensquare 8

BRUSSEL

- 14 Académie royale des Beaux-Arts – École supérieure des Arts** M 3
Zuidstraat 144
- 10 Ateliers van de Munt** N 2
Leopoldstraat 23
- 29 Belgische Senaat** O 3
Leuvensestraat 7
- 5 Bellonahuis (Maison du Spectacle – La Bellone)** M 2
Vlaamse Steenweg 46
- 3 Beursschouwburg** M 3
Auguste Ortsstraat 20-28
- 12 Bioscoop Galeries** N 3
Koninginnegalerij 26
- 25 BNP Paribas Fortis** N 3
Koningstraat 20
- 13 Brussels Parlement** M 3
Lombardstraat 69
- 24 CINEMATEK** N 3
Hortastraat 9
- 4 De Markten – vroegere zetel van de Cristalleries du Val Saint-Lambert** M 2
Oude Graanmarkt 5
- 15 Het Goudblommeke in Papier** M 4
Cellebroersstraat 53-55
- 27 Hotel van de Gouverneur van de Nationale Bank van België** N 3
Wildewoudstraat 10
- 18 ISELP** N 4
Waterloolaan 31

- 6 Kaaistudio's** L 2
Onze-Lieve-Vrouw-van-Vaakstraat 81
- 7 Kaaitheater** M 1
Saintelettesquare 20
- 28 Koninklijk Circus** O 3
Onderwijsstraat 81
- 19 Koninklijk Conservatorium van Brussel** N 4
Regentschapsstraat 30
- 21 Koninklijke kapel – Protestantse kerk van Brussel** N 3
Museumstraat 2
- 20 Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België (grote hal – “Forum” en Hotel Gresham)** N 4
Regentschapsstraat 3/
Koningsplein 3
- 11 Koninklijk Theater Toone** N 2
Schuddeveldgang 6
- 16 Les Brigittines** M 4
Korte Brigittinenstraat 1
- 17 Museum van het OCMW van Brussel** M 5
Hoogstraat 298 A
- 22 Muziekinstrumentenmuseum (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis)** N 4
Hofberg 2
- 2 Palace** M 3
Anspachlaan 85
- 23 Paleis voor Schone Kunsten van Brussel – Bozar** N 3
Ravensteinstraat 23
- 26 Parlement van de Fédération Wallonie-Bruxelles** N 3
Koningsstraat 72
- 1 Sint-Gorikshallen** M 3
Sint-Goriksplein 1
- 8 Théâtre national Wallonie-Bruxelles** N 2
Emile Jacqmainlaan 111-115
- 31 Théâtre royal du Parc** O 3
Wetstraat 3
- 9 UGC De Brouckère/Zaal Grand Eldorado** M 2
De Brouckèreplein 38
- 30 Vlaams Parlement** O 3
IJzerenkruisstraat 99

BRUSSEL-LAKEN

- 83 Cultureel Centrum Brussel Noord – Maison de la Création** G 4
Emile Bockstaelplein
- 84 Voormalig atelier Ernest Salu** G-H 4
Onze-Lieve-Vrouwvoorplein 16

BRUSSEL-N-O-H

- 85 Maison de la Création – Centre culturel NOH** J 2-3
Sint-Niklaasplein

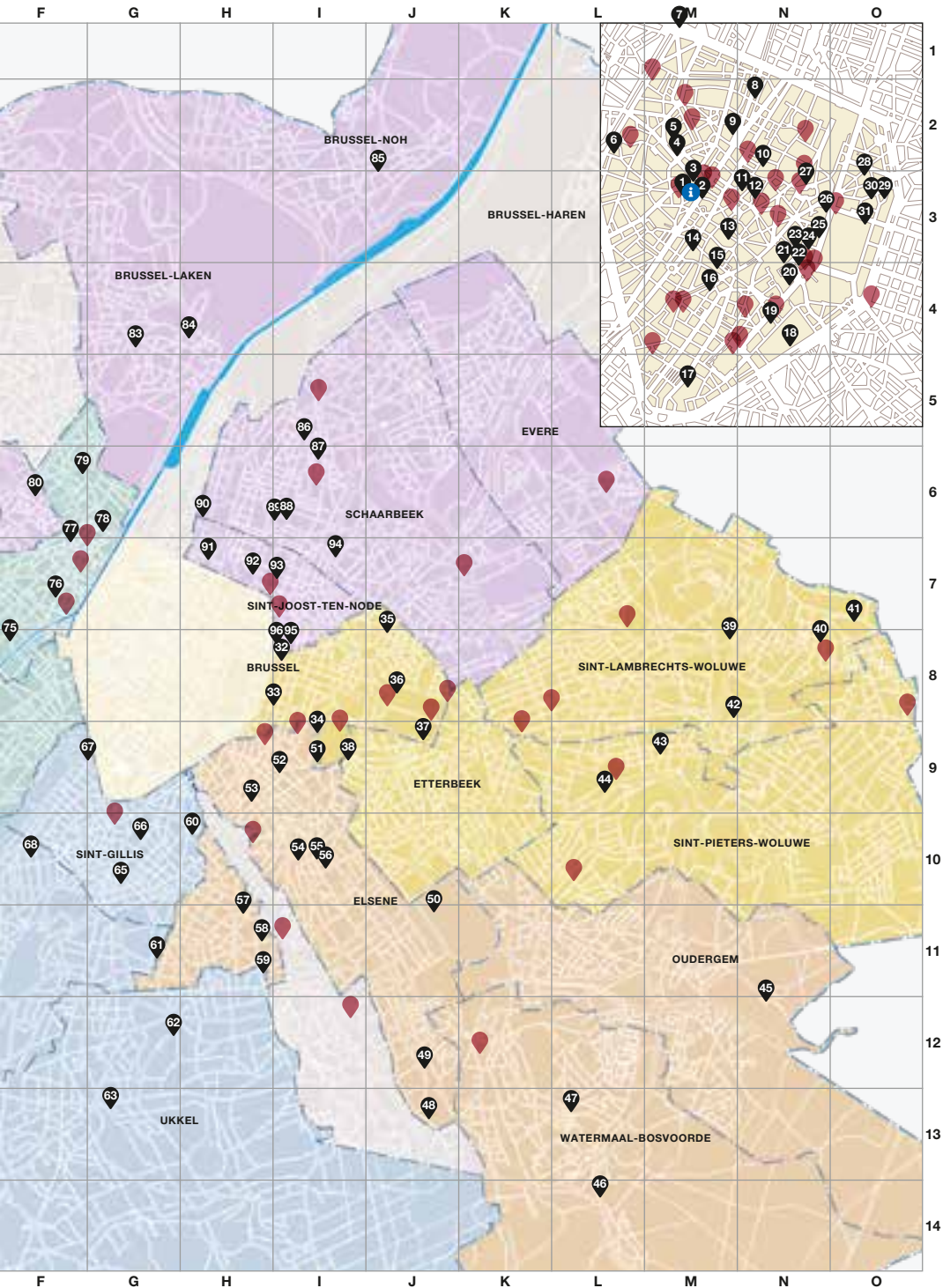
BRUSSEL-UITBREIDING

- 37 Afgietselwerkplaats (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis)** J 9
Jubelpark 10
- 35 Atelier Arthur Rogiers** J 8
Keizer Karelstraat 103
- 34 Europees Parlement** I 9
Wiertzstraat 60
- 32 Maison de la Francité** I 8
Jozef II-straat 18
- 36 Paviljoen Horta-Lambeaux/ Paviljoen van de Menselijke Driften** J 8
Jubelpark
- 33 Voormalig atelier van Marcel Hastir** H-J 8
Handelsstraat 51

ELSENE

- 58 Constantin Meuniermuseum** H 11
Abdijstraat 59
- 57 Eigen huis en atelier van de schilder Paul Mathieu** H 11
Amerikaansestraat 172
- 55 Espace Lumen** I 10
Boondaalse Steenweg 32-36
- 54 Flagey** I 10
Heilig-Kruisplein
- 56 Fondation CAB** I 10
Borrensstraat 32-34
- 49 Kapel van Boondaal** J 12
Oude Lindesquare 10
- 53 Klein Mercelstheater** H 9
Mercelisstraat 13

BRUSSEL*pagina's 6 tot 38***BRUSSEL-UITBREIDING****ETTERBEEK****SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE****SINT-PIETERS-WOLUWE***pagina's 40 tot 51***OUDERGEM****WATERMAAL-BOSVOORDE****ELSENE***pagina's 64 tot 75***SINT-GILLIS****UKKEL****VORST***pagina's 76 tot 84***ANDERLECHT****SINT-JANS-MOLENBEEK***pagina's 86 tot 98***KOEKELBERG****GANSHOREN****BRUSSEL-LAKEN****BRUSSEL-NEDER-OVER-HEEMBEEK****EVERE****SCHAARBEEK****SINT-JOOST-TEN-NODE***pagina's 100 tot 116**Opengestelde plaatsen**Activiteit die plaatsvinden buiten de opengestelde plaatsen*

REPERTORIUM VAN DE OPENGESTELDE PLAATSEN

ELSENE (VERVOLG)

- 50 **Rectoraat van de Vrije Universiteit Brussel (VUB)** J 11
Pleinlaan 2
- 52 **Théâtre du Rideau de Bruxelles** I 9
Goffartstraat 7A
- 48 **Théâtre royal du Peruchet** J 13
Woudlaan 50
- 51 **Wiertzmuseum** I 9
Vautierstraat 62

ETTERBEEK

- 38 **Le Senghor – Centre culturel d'Etterbeek** I 9
Waverse Steenweg 366

GANSHOREN

- 82 **Nationale Basiliek van het Heilig Hart te Koekelberg** E 5-6
Basiliekvoorplein 1 (deur 6)

KOEKELBERG

- 81 **Aboriginal Signature Estrangin gallery** E 6
Jules Besmestraat 101
- 80 **Stepmanhuis** F 6
Leopold II-laan 250

OUDEGERM

- 45 **Kunstencentrum van het Rood-Klooster en kunstenaarsateliers** .. N 11-12
Rood-Kloosterstraat 4

SCHAARBEEK

- 87 **Ateliers Vogler** I 6
Voglerstraat 17A
- 89 **De Hallen van Schaarbeek** .. I 5
Koninklijke Sint-Mariastraat 22a
- 86 **Gemeentehuis van Schaarbeek** I 5
Colignonplein
- 88 **Huis der Kunsten** I 6
Haachtse Steenweg 147
- 90 **Proximus (kunstverzameling)** H 6
Albert II-laan 27

SINT-GILLIS

- 60 **La Patinoire royale – Galerie Valérie Bach** ... H 10
Veydtstraat 15
- 66 **Pelgrimshuis** G 10
Parnastraat 69
- 67 **Piano's Maene Brussels** F-G 9
Argonnestraat 37
- 65 **Stadhuis van Sint-Gillis** .. G 10
Maurice Van Meenenplein 39

SINT-JANS-MOLENBEEK

- 77 **Académie de Dessin et des Arts visuels van Sint-Jans-Molenbeek** ... F 7
Mommaertsstraat 2A
- 75 **Charleroi danse/ La Raffinerie** F 8
Manchesterstraat 21
- 78 **LaVallée** G 6
Adolphe Lavalléestraat 39
- 79 **Société** G 6
Vanderstichelenstraat 106
- 76 **Voormalige Compagnie des Bronzes – La Fonderie** ... F 7
Ransfortstraat 27

SINT-JOOST-TEN-NODE

- 94 **Armand Steurssquare** I 7
- 95 **Ateliers Mommen** I 8
Liefdadigheidsstraat 37
- 91 **Belfius Art Gallery** H 7
Karel Rogierplein 11
- 96 **Charliermuseum** I 8
Kunstlaan 16
- 92 **Le Botanique** H 7
Koningsstraat 236
- 93 **Théâtre de la Vie** I 7
Dwarsstraat 45

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

- 39 **Artotheek van Wolubilis** .. M 8
Paul-Henri Spaakpromenade 1
- 40 **Ateliers van Pol Quadens** .. N 8
Emile Vanderveldelaan 155
- 41 **Beeldentuin (UCL)** O 7
Emmanuel Mounierlaan 83
- 42 **La Médiatine** M 8
Pierre Leviedreef 1

SINT-PIETERS-WOLUWE

- 44 **Bibliotheca Wittockiana** .. L 9
Bemelstraat 23
- 43 **W: Halli – Cultureel Centrum van Sint-Pieters-Woluwe (Fabryzaal)** M 9
Charles Thielemanslaan 93

UKKEL

- 64 **De Nekkersgatmolen en de ateliers van Jean Seydel** F 14
Keyenbemptstraat 66
- 63 **Fondation Isabelle Masui** G 13
Crabbegat 4b
- 62 **Museum en Tuinen van Buuren** G 12
Léo Erreralaan 41
- 59 **Project(ion) room** H 11
De Praeterestraat 55

VORST

- 68 **Movy Club** F 10
Monnikenstraat 21
- 61 **Vroegere eigen woning van schilderes en beeldhouwster Louise de Hem** G 11
Darwinstraat 15

- 69 **WIELS** E 10
Van Volxemlaan 354

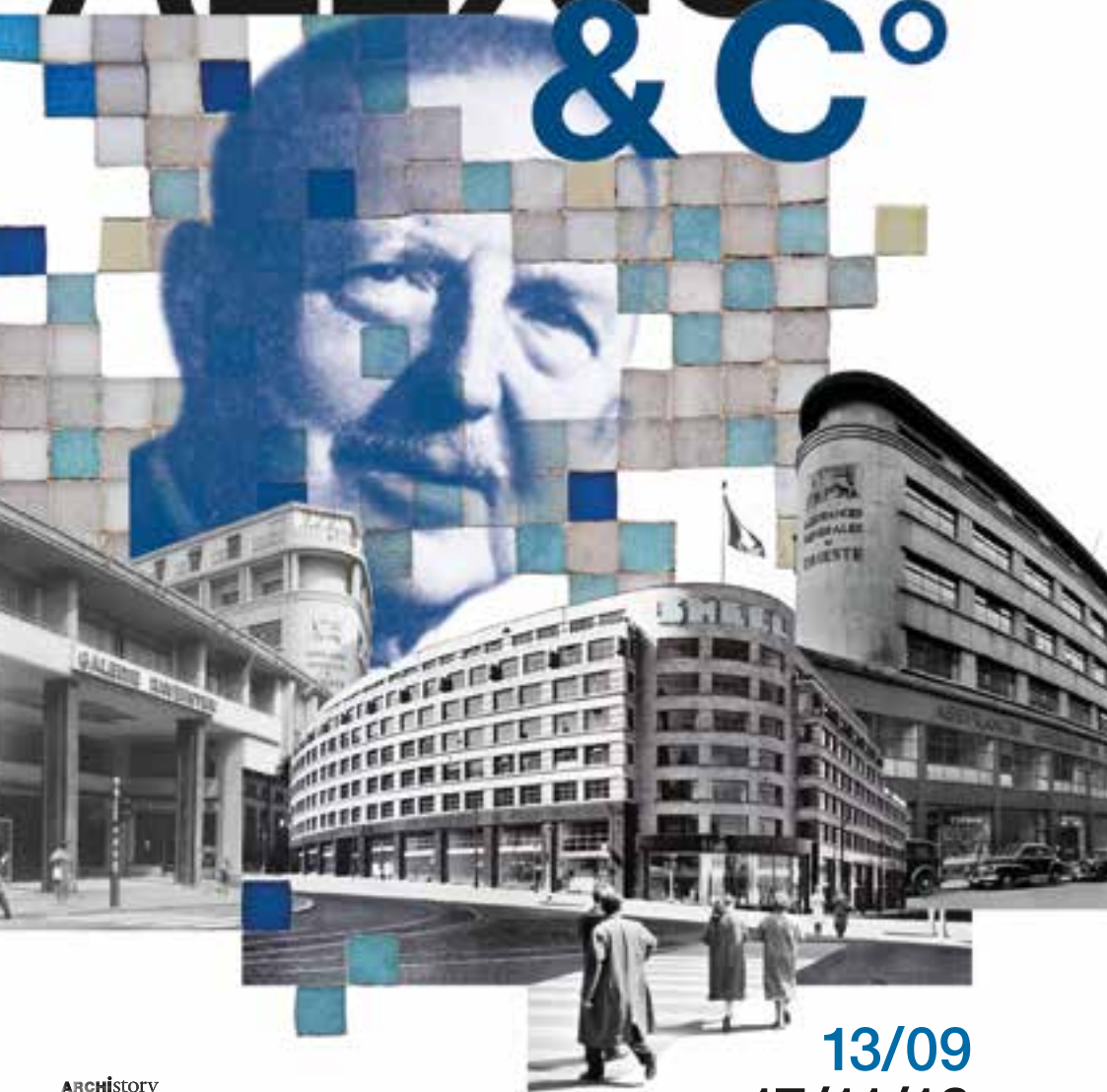
WATERMAAL-BOSVOORDE

- 46 **La Kasba** L 14
Middelburgstraat 126
- 47 **Studio-Logis** L 13
Drie Lindenstraat 139

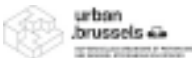
ALEXIS DUMONT

ARCHITECTE - EXPERT

ALEXIS & Co

Archistory

CULMUNA

13/09
> 17/11/19

Halles Saint-Géry Sint-Gorikshallen

accès gratuit, tous les jours de 10h à 18h
gratis toegankelijk, alle dagen van 10u tot 18u

45. Kaart N 11-12

KUNSTENCENTRUM VAN HET ROOD-KLOOSTER EN KUNSTENAARSATELIERS

- Rood-Kloosterstraat 4 Oudergem
- za en zo van 14u tot 17u
- 5 (Herrmann-Debroux)
- 8 (Herrmann-Debroux), 44 (Oudergem Woud)
- 34 (Tweesteenwegen), 41 (Herrmann-Debroux), 72 (Massarttuin/ADEPS)

De priorij van het Rood Klooster werd gesticht door kluizenars die zich in het Zoniënwood vestigden. Ze bouwden er cellen en een kapel die in 1369 werd ingewijd. De hertogen van Brabant waren gul voor deze eerste stichting die in 1373 de regel van Sint-Augustinus aannam. De Bourgondische hertogen en hun opvolgers bestendigden de welvaart van de priorij die ook al zeer vroeg een artistieke roe-

ping lijkt te hebben gekend. De hele 15de eeuw werden er opmerkelijke handschriften vervaardigd, mooi verlicht en ingebonden, die de priorij in heel Europa naam en faam gaven. De schilder Hugo van der Goes werd er in 1478 als lekenbroeder opgenomen en stierf er in 1482. De bloei van de priorij duurde voort tot aan haar opheffing in 1784. De charme van de locatie bleef echter veel bezoekers lokken, zozeer zelfs dat in 1884 het molenaarshuis werd ingericht als herberg en in 1902 een restaurant werd geopend in de vroegere vertrekken van de prior. De volledige site werd in 1910 door de Belgische Staat aangekocht. In diezelfde periode inspireerde de omgeving ook vele schilders die hun intrek namen in de oude kloostergebouwen. Onder meer Léon Houyoux, Alfred Bastien, Louis Clesse, Auguste Oleffe en Jean Laudy vormden er een soort schilderskolonie die reeds vooruitliep op de huidige bestemming van het complex. Het kloppend hart van de site is het Kunstencentrum van het Rood-Klooster, dat de relaties ver-

kent tussen schrift en beeld, tussen kunst en woord. Het centrum wil ook de kennis bevorderen van het Belgische erfgoed, hedendaagse creatie aanmoedigen door een tweejaarlijkse Ontdekkingsprijs uit te loven en, ten slotte, Belgische kunstenaars in de kijker plaatsen door wetenschappelijke retrospectieven aan hen te wijden. Meerdere ambachtslui en kunstenaars hebben vandaag een vaste stek op de site zoals een glasblazer, een kantwerkster, schilders, beeldhouwers, een keramist en iemand die houten speelgoed maakt. Men vindt er ook het *Théâtre de la Parole*, dat werken uit de mondelinge literatuur opvoert voor volwassenen en jongeren. (B 16/11/1965)

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen, zijn de Ateliers d'artistes de Rouge-Cloître geopend en stellen zij hun diverse activiteiten en demonstraties voor.

46. Kaart L 13

LA KASBA

 Middelburgstraat 126
Watermaal-Bosvoorde

 za en zo van 10u tot 18u

 B 17 (Vijvers Bosvoorde)

In 1997 stelde Alain Wiard, schepen van cultuur van de gemeente Watermaal-Bosvoorde, voor om in een complex van sociale woningen een ruimte te bestemmen voor kunstenaars. Twee plateaus werden ter beschikking gesteld: het eerste voor grafiek, het tweede voor schilderen. Het grafisch atelier, ontstaan uit het enthousiasme van vier jonge vrouwen, bevindt zich in het deel van dit gebouw dat opgetrokken werd met materialen afkomstig van de Wereldtentoonstelling van 1910. Door zijn heterogene uitzicht kreeg het van de buurtbewoners de bijnaam "kasba", hoewel de meesten onder hen nog nooit een voet in Marokko hadden gezet. Het binnenplein, de erkers

en de buitentrappen die naar de terrassen leiden, maar ook het gebruik van geglazuurde baksteen geven het gebouw inderdaad een zeker mediteraan uitzicht dat contrasteert met de andere gebouwen van de wijk.

Bijgevolg koos het atelier de naam Kasba. Bianca Biji, Maryline Coppée, Laurence Defaux en Vanessa Popovitch kregen al snel het gezelschap van Jean-Pierre Lipit samen met zijn diepdrukkers en lithografiemateriaal, gevolgd door Jean Coulon en zijn typografisch materiaal. Het atelier, dat nu al meer dan 20 jaar bestaat, is vandaag in de hele wereld gekend dankzij de grote verspreiding van zijn productie. De filosofie is nog altijd dezelfde gebleven en gebaseerd op het delen van kennis en vaardigheden, en de bereidheid tot uitwisseling, ontmoeting, verspreiding en onthaal.

Het schilderatelier K2 ontstond in 1998 en heel wat kunstenaars zijn er korter of langer actief geweest. Momenteel werken er zowel figuratieve als abstracte kunstenaars, maar allen zijn ze beziel door een creatieve scheppingsdrang die naast de klassieke schildertechnieken ook collages en andere media omvat. Blijkbaar is deze plek geladen met energie die bevorderlijk is voor de creativiteit.

In het gebouw bevindt zich ten slotte ook het atelier van Anne De Mol. Het lichaam in beweging is haar voornameste inspiratiebron. Haar picturale zoektocht heeft haar als vanzelf geleid naar de beeldhouwkunst. Daarvan getuigen de lichamen in onevenwicht die de ruimte vullen. Met haar weefsels van metaal draad bespeelt zij vandaag een lichter register om te proberen zichtbaar te maken wat ons bindt en verbindt.

Tentoonstelling "Atelierleven – etsen, lithografie" (zie kadertekst hiernaast).

Bezoek aan het atelier van Anne De Mol, zaterdag en zondag van 13u tot 18u, en aan het schilderatelier K2, zaterdag en zondag van 10u tot 18u.

TENTOONSTELLING

Atelierleven – etsen, lithografie

In het atelier KASBA is er de hoek van de steendrukkers, met een drukpers en een muur vol keurig gerangschikte kalkstenen. Daarnaast is er de hoek van de typografen waar duizenden loodletters zijn opgeslagen in een twintigtal 'kassen'. In het midden van de ruimte met de grote ramen troont een pers die dient voor het drukken van koperetsen en houtsneden. Zoals in de muziek is het atelier een heel orkest dat in gang is, maar hier zijn het de kopergraveur, de etser, de steendrukker, de burijnsteker en de houtgraveur die aan het werk zijn. Deze muziek wordt al meer dan 20 jaar gespeeld in het atelier KASBA dat acht vaste leden telt maar waar ook andere liefhebbers welkom zijn. De tentoonstelling over etsen en steendruk wordt het hele weekend lang afgewisseld met drukdemonstraties en is een unieke gelegenheid om de polsslagen te voelen van de artistieke bedrijvigheid in dit atelier.

 zaterdag en zondag van 10u tot 18u

 Atelier KASBA, Middelburgstraat 126 in Watermaal-Bosvoorde – kaart L 13

 B 17 (Vijvers-Bosvoorde)

 opgelet: maximaal 15 personen per vertrek.
Demonstraties enkel in het Frans.

Met de medewerking van het atelier KASBA.

47.

Kaart L 13

STUDIO-LOGIS

📍 Drie Lindenstraat 139
Watermaal-Bosvoorde

🕒 za en zo van 10u tot 18u

📍 17-95 (Drie Linden)

Aan de rand van de tuinvijk Le Logis bevindt zich een complex met een zestigtal appartementen en een feestzaal. Het werd tussen 1930 en 1933 gebouwd naar de plannen van architect J.-J. Eggericx. In 1953 voorzag deze laatste het gebouw ook van een nieuwe inkom. Architect Depré verbouwde in 1964 het achterste gedeelte van de feestzaal. De zaal, die bestemd was als gemeenschapscentrum, werd centraal in het gebouw ingeplant, tegenover de rotonde, en vervulde eertijds een uiterst belangrijke rol in het culturele en sociale leven van de tuinvijk.

Vandaag wordt de zaal, ondertussen herdoopt tot Studio-Logis, beheerd door een comité van vrijwilligers. Met haar capaciteit van 300 plaatsen wordt ze gebruikt voor lezingen, culturele activiteiten en bijeenkomsten van lokale verenigingen. Ze geeft ook onderdak aan een breiclub en aan de toneelgroep van de *Académie de Musique et Arts de la Scène* van de gemeente Watermaal-Bosvoorde.

Projectie van oude Ansichtkaarten over de gemeente. Met de medewerking van het Centrum lokale Geschiedenis van Watermaal-Bosvoorde.

WANDELING

Watermaal-Bosvoorde gepenseeld door Paul Delvaux

Paul Delvaux heeft meer dan 30 jaar in de gemeente Watermaal-Bosvoorde gewoond, dertig jaar van artistieke ontplooiing en gedeeld geluk met zijn echtgenote Tam. Talrijke doeken zijn geïnspireerd op de stations, de huizen in rode baksteen en de beboomde straten die de schilder charmeerden tijdens zijn dagelijkse wandelingen. Op het einde van deze rondleiding zult u in de Espace Paul Delvaux ook een muurschildering te zien krijgen die ontworpen is door de kunstenaar en gerealiseerd door de leraars van de kunstacademie van Watermaal-Bosvoorde.

🕒 zaterdag om 10u en 14u (duur: 2u)

📍 vertrek: voor het station van Watermaal, Hakhoutlaan in Watermaal-Bosvoorde – kaart K 12

📍 41 (Station Watermaal)

📞 reserveren aanbevolen op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 25 personen per wandeling.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

48.

Kaart J 13

THÉÂTRE ROYAL DU PERUCHET

- Woudlaan 50 – Elsene
- enkel zo van 14u tot 18u
- 8-25 (Station Boondaal)

Het in 1929 gestichte *Théâtre du Peruchet* richtte in 1940 een academie voor poppenspel op. In de nasleep van de Wereldtentoonstelling van 1958 in Brussel organiseerde het een eerste internationaal poppenspelfestival. Dit initiatief werd herhaald in 1969, 1970 en 1971 toen poppenspelers uit de hele wereld in de Belgische hoofdstad bijeenkwamen. Momenteel speelt het theater meer dan 100 voorstellingen per jaar waarin de poppenspelkunst op een hoog niveau wordt gehouden. De vroegere boerderij, getuige van het landelijke verleden van Elsene, waarin het *Théâtre du Peruchet* sinds 1968 gevestigd is, zou van na 1850 en uiterlijk uit het begin van de 20ste eeuw dateren. Het gebouw met L-vormig grondplan heeft zijn vroegere uitzicht behouden met zijn

gekalkte baksteken gevels en zwart geteerde ondermuren. Het bestaat uit een hoofdgebouw en een stal waar de voederbakken nog aanwezig zijn en die vandaag dienst doet als zaal voor de voorstellingen. Het gebouw huisvest ook het *Musée international de la Marionnette*, opgericht in 1938, waar bijna 4.000 poppen worden bewaard afkomstig van de hele wereld. Sinds 2013 organiseert het *Théâtre royal du Peruchet* elk jaar in mei de Europese Dagen van het Poppenspel.

Rondleidingen, zondag om 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30.

Tentoonstelling “Les comiques : clowns et personnages” die enkele uitzonderlijke stukken uit de museumverzameling in de kijker plaatst, zoals de Semar uit de Wayang-traditie, de Sasak uit Lombok (Indonesië) en de beroemde Vidushaka, het belangrijkste komische personage uit het poppenpantheon van het Indiase volkstheater.

49.

Kaart J 12

KAPEL VAN BOONDAAL

- Oude Lindesquare 10 – Elsene
- enkel zo van 10u tot 18u
- 25-94 (Marie-José)
- 95 (Arcaden)

De geschiedenis van de kleine kapel van Boondaal heeft haar wortels in een ver verleden: Willem van Hulstbosch (1434-1485) liet ze in 1463 oprichten in het toenmalige gehucht *Borrestichele*. Reeds in 1474 werd de kapel vergroot en nadien kwam ze in handen van het Serment van de Haakbusschutters van Brussel. Nadat ze tijdens de godsdienstoorlogen twee keer beschadigd raakte, net als de rest van het gehucht, werd ze in 1658 zorgvuldig gerestaureerd en opnieuw uitgebreid. Bijna twee eeuwen later, in 1842, liet Petrus Vandenbranden

de kapel herbouwen. Vóór 1941, toen de Sint-Adriaankerk werd ingewijd, deed dit bescheiden heiligdom dienst als parochiekerk. In 2001 zette de gemeente Elsene mee haar schouders onder de renovatie van het gebouw waar sindsdien talrijke culturele evenementen, concerten en tentoonstellingen worden georganiseerd. Op die manier blijft de kapel een belangrijke functie vervullen in het lokale gemeenschapsleven.

Concert voor piano en stem “Les salons de la Mélodie”, onder de artistieke leiding van Sébastien Romignon Ercolini (vzw ARS), zondag om 16u. Reserveren gewenst op het nummer 0477/70.73.90 of via de pagina www.facebook.com/lessalonsdelamelodie. Met de medewerking van de gemeente van Elsene.

50.

Kaart J 11

RECTORAAT VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL (VUB)

- 📍 *Pleinlaan 2 (toegang via ingang 11 van de Brussels Humanities, Sciences & Engineering Campus) Elsene*
- 🕒 *za en zo van 11u tot 17u (laatste toegang om 16u15)*
- 👥 *enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 20 personen)*
- 🕒 *7-25 (VUB)*
- 📍 *95 (Etterbeek Station)*

Op het einde van de jaren 1960 werd een voormalig oefenplein gekozen als locatie voor de uitbreiding van de *Université libre de Bruxelles* (ULB) en de nieuwe campus van de Vrije Universiteit Brussel (VUB), die toen pas was afgesplitst van de ULB. Onder de gebouwen die de academische overheid van de VUB liet optrekken, bevond zich ook het rectoraat dat ontworpen werd door Renaat Braem. De opvallende ellipsvorm van het gebouw was volgens de architect het best afgestemd op de natuurlijke

bewegingen van de mens. Het gebouw meet 75 m lang bij 15 m breed en bevat kantoorruimten die rond een centrale kern zijn geschikt. Op deze ellipsvorm, de meest primaire oervorm die in de natuur voorkomt, werd een golvende luifel geënt, in de stijl van Le Corbusier, die versierd is met symbolische inscripties. Het rectoraat dat tussen 1971 en 1978 gebouwd werd, kan worden beschouwd als een totaal-kunstwerk en in dit specifieke geval als een allegorie van de bevrijding van de geest. Zijn vorm en symboliek incarneren dus ook de ideeën van de universiteit. Binnen heeft de architect grote muurschilderingen (meer dan 500 m lang) laten aanbrengen. Ze stijgen in spiraalvorm van de begane grond naar de vijfde verdieping waar ze op symbolische wijze het ontstaan van het universum en het leven weergeven vanaf de primitieve aarde, over de mens en de revolutie, tot het ultieme doel: de menselijke vrijheid. De twee onderste verdiepingen van het gebouw worden momenteel gerestaureerd. Naast de noodzakelijke technische aanpassingen, onder meer op het gebied van energieverbruik, comfort

en stabiliteit, keert de restauratie terug naar de initiële visie van Renaat Braem: de individuele kantoren worden verwijderd ten voordele van open kantoorruimten die de muurschilderingen op de voorgrond brengen. (B 27/09/2007)

Doorlopend rondleidingen, zaterdag en zondag van 10u tot 17u (laatste toegang om 16u15). Met de medewerking van Arkadia en Korei.

Fototentoonstelling.

WANDELING

De universiteit in de kunst

De Wereldtentoonstelling van 1910 werd gehouden op het plateau Solbosch, een jachtreservaat uit het ancien regime, en stond in het teken van wetenschappen, kunsten, nijverheid en handel. In de jaren 1920 vestigde de *Université libre de Bruxelles* op deze site een campus, daartoe aangezet door de Amerikanen die de bouw financierden in het kader van de heropbouw van België na de Eerste Wereldoorlog. De campus van Solbosch strekt zich uit over 12 hectare. Een bezoek aan deze microkosmos is de grote gebeurtenissen herbeleven die Brussel in de 19de en 20ste eeuw hebben gekenmerkt, vaak gesymboliseerd door beelden en sculpturen. Het is ook de waarden ontmoeten van het vrije denken en de vrijzinnigheid die de ULB hoog in het vaandel draagt. Het is ten slotte de gelegenheid om een deel van de kunstcollecties van de universiteit te ontdekken, die de kantoren sieren, tentoongesteld worden of uitgeleend worden.

- 🕒 *zaterdag en zondag om 10u30, 14u en 16u30 (duur: 1u30)*
- 📍 *vertrek: voor het standbeeld van Théodore Verhaegen, Franklin Rooseveltlaan 50 te Brussel-Uitbreiding – kaart I 12*
- 🕒 *8-25 (ULB)*
- 📍 *71-72 (ULB)*
- 👥 *reserveren verplicht op www.onceinbrussels.be (in het menu 'Activités' selecteert u 'Découvertes en conférences' en vervolgens 'Journées du Patrimoine: L'université à travers l'art'). Maximaal 20 personen per vertrek.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Once in Brussels.

51.

Kaart 1 9 **WIERTZMUSEUM** Vautierstraat 62 – Elsene za en zo van 11u tot 18u B 34-80 (Museum), 59-60 (Jourdan), 38-95 (Luxemburg)

Antoine Wiertz (1806-1865) was schilder, beeldhouwer, schrijver en ongetwijfeld de meest controversiële van alle romantische Belgische kunstenaars. Zijn tijdgenoten beschouwden deze “filosoof met het penseel”, zoals ze hem noemden, als een rebel en fantast, een fanatiek en halsstarrig persoon. Zijn werk bestaat uit portretten, mythologische en religieuze scènes en sociaal getinte composities die een aanklacht vormden tegen de oorlog of de doodstraf. In 1850 slaagde hij erin de Belgische Staat ervan te overtuigen om de bouw van zijn reusachtig atelier te bekostigen. In ruil daarvoor zou hij zijn oeuvre nalaten aan de

51

natie. Wiertz ontwierp zelf zijn atelier-museum naar het model van de ruïne van de tempel van Neptunus in Paestum. De indrukwekkende afmetingen moesten voldoende ruimte bieden om zijn monumentale schilderijen in te realiseren en later te bewaren

voor het nageslacht. Het gebouw werd enkele jaren geleden gerestaureerd en in zijn oorspronkelijke staat hersteld. Het Wiertzmuseum dompelt de bezoeker onder in de authentieke sfeer van de werkplek van een kunstenaar buiten categorie. (B 23/10/1997)

52

52.

Kaart 1 9 **THÉÂTRE DU RIDEAU DE BRUXELLES** Goffartstraat 7A – Elsene za en zo van 10u tot 18u M 2-6 (Naamse Poort) B 34-38-71-95 (Idalie)

Achter de brede inrijpoort van nummer 7A in de Goffartstraat ontdekt de bezoeker nog een ander gebouw. Oorspronkelijk was dit een kolen-depot, later werd het een garage voor Amerikaanse tweedehandswagens. In de jaren 1980 kreeg het zijn huidige functie, eerst als *Théâtre de Banlieue* nadien als *XL Théâtre*. In 2014 gaf de eigenaar, namelijk de gemeente Elsene, het gebouw in concessie aan *Rideau de Bruxelles*, een van de belangrijkste creatieve podiumgezelschappen van Brussel, dat sinds zijn vertrek uit Bozar in 2011 zonder zaal zat. Op 17 maart 2018, de dag van de 75ste verjaardag van Rideau, begon een belangrijke renovatie onder leiding van het bureau OUEST Architecture. Dit project organiseert het geheel van de toneelactiviteiten rond een met glas

overkapt patio. *Rideau de Bruxelles* heeft een voorliefde voor nieuwe podiumpraktijken en brengt hedendaagse Belgische en internationale stukken zonder de sleutelwerken van het modern toneel uit te sluiten. Het gezelschap is ook actief in Wallonië en op de internationale scène. Als theaterhuis van menselijke schaal wil het de meest diverse doelgroepen bereiken. Naast de voorstellingen biedt het ook ontmoetingen, workshops en educatieve projecten aan in samenwerking met partners uit het verenigingsleven. Rideau wil het verschil maken door toneel te brengen van het woord en het lichaam, sensueel en poëtisch, dat tegelijk ontregelt, verwondert, aanzet tot nadenken en in vervoering brengt

Rondleidingen in het gebouw, zaterdag en zondag van 10u tot 13u.

Lezingen van de laureaten van de schrijfbeurs Claude Étienne (teksten van Nerina Cocchi, Réhab Mehal en Emma Pourchoni), zaterdag van 14u tot 18u

Ontmoeting en lezingen rond beroepsopleidingen in dramatisch schrijven, zondag van 14u tot 17u.

WANDELING

Eu-topia : Europa verbeeld en in beelden

Al 40 jaar geven politici, architecten, kunstenaars en dromers vorm aan de Europese Unie. Het is goed om even naar hen te luisteren en ze het woord te geven via de beeldentaal die ze gekozen hebben om zich uit te drukken. Meer dan 20 kunstwerken, verspreid over de Europese wijk, weerspiegelen sleutelmomenten, ideeën en idealen.

- zaterdag en zondag om 14u30 (duur: 2u30)
- vertrek: voor het monument van John Cockerill, Luxemburgplein in Elsene – kaart **I 9**
- 12-21 27-34-38-64-80-95 (Luxemburg)
- reserveren aanbevolen op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 25 personen per wandeling.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

BEGELEIDE FIETSTOCHT

Brussel in muziek

Zingen, spelen, dansen! Maak kennis met de muzikale geschiedenis van Brussel tijdens een fiets-tocht langs de iconische plaatsen van de Brusselse muziekscène vroeger en nu: de verdwenen Brusselse cabarets en de huidige concertzalen zoals de Ancienne Belgique, de Magdalenazaal, de Botanique, ... Ook de muzikanten en componisten die Brussel bezongen hebben, komen aan bod!

- zondag om 10u (duur: 3u)
- vertrek: Pro Velo, Londenstraat 15 in Elsene – kaart **H 9**
- 22-27-34-38-80-95 (Wetenschap)
- reserveren verplicht op het nummer 02/502.73.55 (maandag tot zondag van 10u tot 18u), per mail (info@provelo.org) of via de website www.provelo.org. Maximaal 18 personen per vertrek.

Huur van fietsen mogelijk: klassieke (€ 11) of elektrische fiets (€ 19).

Met de medewerking van Pro Velo.

BEGELEIDE FIETSTOCHT

Brussel viert feest!

Ontdek Brussel aan de hand van haar plaatsen van vertier. Van de eerste schouwburgen uit de 18de eeuw tot de bloeitijd van de grote bioscoopzalen en de traditionele poppentheaters bezit de stad nog talrijke gebouwen voor de vertoning van visuele en dramatische kunsten. Deze getuigen van een voorbijge periode zullen u de geschiedenis van de hoofdstad vertellen aan de hand van anekdotes, literaire werken en grote evenementen die er plaatsvonden. Aarzel niet en ga mee op een fietstocht die in het teken staat van ontspanning en vermaak!

- zaterdag en zondag om 14u (duur: 3u)
- vertrek: Pro Velo, Londenstraat 15 in Elsene – kaart **H 9**
- 22-27-34-38-80-95 (Wetenschap)
- reserveren verplicht op het nummer 02/502.73.55 (maandag tot zondag van 10u tot 18u), per mail (info@provelo.org) of via de website www.provelo.org. Maximaal 18 personen per vertrek. Huur van fietsen mogelijk: klassieke (€ 11) of elektrische fiets (€ 19).

Met de medewerking van Pro Velo.

53

54

53.

Kaart H 9

KLEIN MERCELISTHEATER

📍 Mercelstraat 13 – Elsene

🕒 enkel zo van 10u tot 18u

📅 54-71 (Fernand Cocq)

Het gebouw waar vandaag het Klein Mercelstheater gevestigd is, dateert uit het begin van de 20ste eeuw en bevatte aanvankelijk een grote polyvalente zaal waar lokale verenigingen bijeenkwamen. In 1922 probeerden de *Tournées Bonivers* er zelfs de thuisbasis voor hun shows van te maken. Nadien bood het gebouw onderdak aan een café met biljartzaal. In de jaren 1930 huurde de gemeente Elsene een deel van de lokalen alvorens kort na de Tweede Wereldoorlog eigenaar te worden van het volledige gebouw. In 1953 werd besloten het pand te renoveren onder leiding van architect Armand Poppe. Zowel de buiten- als binnenkant werden toen grondig opgeknapt. Het huidige uitzicht van de theaterzaal, een pareltje met een capaciteit van 178 plaatsen, dateert uit die periode. Het theater biedt vandaag een gevarieerd cultureel programma aan en kan ook worden gehuurd voor evenementen.

Rondleiding, zondag om 10u30. Reserveren gewenst op het nummer 02/515.67.48. Maximaal 30 deelnemers. Enkel in het Frans. Met de medewerking van de gemeente van Elsene.

Bezoeken met de Ligue d'Improvisation professionnelle die een onverwachte kijk op het theater geeft, zondag om 14u en 17u.

54.

Kaart I 10

FLAGEY

📍 Heilig-Kruisplein – Elsene

🕒 enkel zo van 10u tot 18u

📅 enkel toegankelijk in het kader van rondleidingen (groepen van 20 personen)

📅 81 (Flagey)

📅 38-59-60-71 (Flagey)

Het NIR of Nationaal Instituut voor de Radio-omroep werd opgericht 1930 en was een van de eerste radiohuizen in Europa. Om te beantwoorden aan de technische eisen van dit nieuwe communicatiemedium ontwierp architect Joseph Diongre in 1933 een gebouw met een eigentijdse vormgeving. Voor deze 'geluidsfabriek' in zogenaamde pakketbootstijl werkte hij samen met gespecialiseerde ingenieurs. Van bij zijn ontstaan zond het NIR ononderbroken uit van 6u45 tot middernacht en behoorde het op technologisch vlak tot de top van Europa. Hier werd in 1953 het eerste tv-journaal in België uitgezonden. De Belgische Radio- en Televisieomroep, in 1960 afgekort tot BRT, verliet het te krap geworden gebouw in 1974. Culturele instellingen namen hun intrek in de "pakketboot" tot deze in 1994 zijn deuren moest sluiten. Na een periode van onzekerheid werd besloten het gebouw te renoveren en om te bouwen tot een audiovisueel centrum, een unicum in Brussel met studio's, concert- en filmzalen, kantoren en handelszaken. In 2002 werd Flagey geopend door koning Albert II als een plek die in het teken staat van muziek, film en cultuur in de brede zin.

Vandaag huisvest het gebouw, onder andere, de Brusselse nieuwszender Bruzz. De geluidskwaliteit van Studio 4 geniet nog altijd wereldfaam en het *Brussels Philharmonic* dat er resideert wordt geregeld gevraagd door de grootste muzikanten uit de wereld van de jazz of de klassieke muziek. In 2005 liet Martin Scorsese er de muziek opnemen van zijn film *The Aviator* met Leonardo di Caprio en in 2011 werd de originele geluidsband van *The Artist* er gerealiseerd, een film die een Oscar en een Golden Globe won.

Cultuur liefhebbers van alle leeftijden voelen zich thuis in dit modernistische gebouw. Ze wonen er concerten bij van alle muziekgenres - jazz, wereldmuziek, klassiek en hedendaags -, genieten er van films en videoprojecten en wonen er lezingen bij van schrijvers of geëngageerde burgers. Flagey ontvangt elk jaar de grootste Belgische en buitenlandse artiesten, evenals nieuwe talenten van eigen bodem. Dankzij de uitzonderlijke akoestiek van de zalen, een gevarieerde programmering en eigen festivals zoals de *Flagey Piano Days*, het *Brussels Jazz Festival* en de *Arvo Pärt Days* behoort Flagey vandaag tot de meest vooraanstaande cultuurhuizen van België en omstreken. (B 28/04/1994)

Doorlopende rondleidingen (laatste groep om 17u15). Met de medewerking van Arkadia en Korei.

55.

Kaart I 10

ESPACE LUMEN

Boondaalse Steenweg 32-36
Elsene

enkel za van 10u tot 18u

81 (Flagey)

38-59-60-71 (Flagey)

Op initiatief van pastoor Pierre Goossens werd in 1958 besloten een modern parochiecentrum te bouwen voor de Heilig-Kruiskerk. Het ontwerp hiervoor werd toevertrouwd aan architect Paul Rome, die de kerk reeds had gerestaureerd in 1942, en de interieurinrichting aan decorateur J. Keup. Het gebouw, bestemd voor sociale en culturele activiteiten van de parochie en de wijk, was voorzien van een zaal van 550 plaatsen voor films, toneel en lezingen, een foyer met bar op de begane grond, een polyvalente zaal, een biljartzaal op de eerste verdieping en lokalen voor een secretariaat, een bibliotheek en prenatale consultaties. De eerste steen werd gelegd op 29 juni 1960 en de inwijding van het eerste deel vond een jaar later plaats in aanwezigheid van aartsbisschop Suenens

Tijdens de renovatie van 2019 werd het gebouw op doordachte wijze gemoderniseerd en aangepast aan het hedendaags comfort zonder te raken aan de jaren 1960-sfeer die de charme ervan uitmaakt. De materialen, kleuren, verlichting en stoelen uit die tijd geven de Espace Lumen een unieke vintage-uitstraling die zeer geschikt is voor de vele concerten, shows, toneelvoorstellingen en lezingen die er, in de geest van vroeger plaatsvinden, op een steenworp van het Flageyplein.

55

56.

Kaart I 10

FONDATION CAB

Boorrensstraat 32-34 – Elsene

za en zo van 12u tot 18u

81 (Flagey)

38-59-60-71 (Flagey)

Achter een gebouw met art-decogevul van architecte Libotte uit 1933, bevindt zich in het huizenblok een voormalige loods in dezelfde stijl die verband hield met de mijnindustrie. Vandaag bevindt zich hier de *Fondation CAB*. Deze stichting, opgericht in 2012 door verzamelaar Hubert Bonnet, stelt zijn moduleerbare ruimtes ter beschikking van de beoefenaars van de Belgische en internationale minimal art en conceptuele kunst. De door Olivier Dwek heringerichte 800 m² lenen zich goed voor artistieke experimenten en een dynamisch programma dat tentoonstellingen afwisselt met diverse evenementen... De *Fondation CAB* werkt in dat verband ook samen met galeries, musea, tentoonstellingscuratoren, ver-

zamelaars en kunstenaars uit de hele wereld. Ze weerspiegelt de verzameling van Hubert Bonnet en zijn passie voor minimal art. De inspiratiebronnen gaan van de constructivistische periode tot vandaag. Het gebouw bevat ook een grote studio voor kunstenaars in residentie.

Van 4 september tot 14 december 2019 verwelkomt de *Fondation CAB* de tentoonstelling “Monochrome 5 sur grille de marelle” van conceptueel kunstenaar Claude Rutault, geboren in 1941, die in 1973 de radicale beslissing nam zijn doeken te schilderen in dezelfde kleur als de muur waaraan ze worden opgehangen. Op die manier is het schilderij niet meer te onderscheiden van de muur waarop het zich bevindt en houdt het vooral op een heilig voorwerp te zijn omdat het van kleur en vorm moet veranderen volgens de plaats en de omstandigheden waarin het wordt opgehangen.

56

BUSTOCHT

Art nouveau totaal

Deze bustocht "totaalkunst" zal u het esthetische universum van de art nouveau laten ontdekken en het bijzondere kenmerk van deze stroming die alle domeinen van de artistieke creatie omvatte: ijzersmeedwerk, steenhouten, glasramen, sgraffiti, keramiek, meubels, reclameaffiches, boeken, servies, enz.

De bus vertrekt aan het CIVA, dat meubels en siervoorwerpen uit zijn collecties toont samen met affiches uit het museum van Elsene, naar de *Fondation pour le vitrail Pierre et Marcelle Majerus* om er de verzameling art-nouveauglasramen te bekijken. Daarna gaat het naar het Museum voor Kunst & Geschiedenis waar het door Horta ontworpen interieur van de vroegere juwelierswinkel Wolfers wordt bewaard en de rondrit eindigt in de Bibliotheca Wittockiana, dat een buitengewone verzameling kostbare boekwerken bezit waaronder ook boeken met banden in art-nouveaustijl. Nadien terugkeer naar het CIVA.

🕒 *zaterdag om 13u30 (duur: 3u)*

📍 *vertrek: CIVA, Kluisstraat 55 in Elsene – kaart H 10*

📄 *8-81-93 (Baljuw)*

🕒 *54 (Verlaat)*

📄 *reserveren verplicht op het nummer 02/642.24.50 of per mail (education@civa.brussels). Maximaal 20 personen per vertrek.*

Met de medewerking van het CIVA en het Réseau Art Nouveau Network (RANN).

WANDELING

Cultuurbad in La Bascule

De wijk La Bascule is een echte catalogus van architectuurstijlen waar art nouveau, neo-Vlaamse renaissance en Etrimogebouwen elkaar afwisselen. Deze wijk is een nieuwe locatie geworden voor kunstenaars en galerijhouders van hedendaagse kunst. Een gepassioneerd architect heeft er zelfs een deel van een oude bioscoop gerenoveerd!

Tijdens deze wandeling ontdekt u deze nieuwe bewoners, gevestigd in oude herenhuizen, een vroegere winkelgalerij of gewoon in een meer bescheiden straat. Het wordt een aangename tocht in een levendige buurt die voortdurend in beweging is.

🕒 *zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)*

📍 *vertrek: hoek van de Louizalaan en de Abdijstraat in Elsene – kaart I 11*

📄 *8-93 (Abdij)*

📄 *reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

57.

Kaart H 11

EIGEN HUIS EN ATELIER VAN DE SCHILDER PAUL MATHIEU

📍 *Amerikaansestraat 172 – Elsene*

🕒 *za van 10u tot 12u en van 14u tot 18u (laatste toegang om 17u15) zo van 14u tot 17u (laatste toegang om 16u15)*

📄 *enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 8 personen). De naam, het adres en de geboortedatum van de bezoekers zullen aan de ingang worden gevraagd.*

🕒 *60 (Washington)*

Architect Émile Lambot ontwierp deze eclectische woning in 1905 voor schilder en decorateur Paul Mathieu (1872-1932). De kunstenaar, die tussen 1896 en 1932 leraar was aan de academie van Brussel, is gekend voor zijn charmante landschappen maar ook voor de stillevens die hij maakte aan het begin van zijn carrière. Met zijn geraffineerde kleuren die die subtiel oplichten wordt hij beschouwd als een late vertegenwoordiger van het impressionisme. Op vraag van koning Albert I werkte hij mee aan de realisatie van het Congo-Panorama voor de Wereldtentoonstelling in Gent van 1913. De woning behield haar oorspronkelijke decoratie die de smaak van die tijd en de leefwereld van de schilder illustreert. Zo bevat de vroegere eetkamer in neorenaissancestijl een grote schouw in witsteen. Ook het atelier is voorzien van een monumentale schouw die een getrouwe reproductie is van een werk uit de 16de eeuw, toegeschreven aan Pieter Coecke Van Aelst, dat te zien is in het stadhuis van Antwerpen. Verguld lijstwerk, aan de mythologie ontleende thema's en incrustaties in een imitatie van Cordobaleer, vervaardigd door de firma Eugène Van Herck, versieren de grote salon in een charmante neo-Lodewijk XV-stijl. (B 06/11/1997)

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 17u15 op zaterdag en om 16u15 op zondag). Met de medewerking van Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU) en Korei.

58.

Kaart H 11

CONSTANTIN MEUNIERMUSEUM

📍 *Abdijstraat 59 – Elsene*

🕒 *za en zo van 11u tot 18u*

🕒 *8-93 (Abdij)*

🕒 *38 (Van Eyck)*

De schilder, beeldhouwer en tekenaar Constantin Meunier bracht zijn laatste jaren door in dit prachtige huis ontworpen door architect Ernest Delune. In 1936 werd het gebouw, dat een verzameling van meer dan 700 werken telde, door de Belgische Staat aangekocht. Het museum werd in 1978 aan de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België toegevoegd en grondig gerenoveerd. De presentatie is toegespitst op de evolutie van het werk van de kunstenaar tussen 1875 en 1905. Tijdens deze periode, die hij zelf zijn “tweede leven” noemde, stelde Meunier zijn realistische talent

steeds meer in dienst van de sociale en industriële aspecten van België. Hij drukte deze thema’s eerst uit in schilderijen en tekeningen, maar keerde vanaf 1885 terug naar de beeldhouwkunst en ontpopte zich tot een van de grootste kunstenaars in het genre. In het spoor van doeken zoals *De gebarsten smeltkroes* ontstonden belangrijke beelden als *De smeder* en een hele reeks van gipsen en bronzen beelden die hun tijd diepgaand hebben beïnvloed en nog lang zouden nazinderen in de realistische kunst van de eerste decennia van de 20ste eeuw. Het werk van Constantin Meunier, bewonderd door zijn tijdgenoten, van Rodin tot Van Gogh, maakt integraal deel uit van het Brusselse landschap, onder meer met werken in Laken (*Monument voor de arbeid*), de Kruidtuin (*De zaaier*), de Ambiorixsquare (*Paard aan de drenkplaats*), Etterbeek, Vorst en Sint-Joost-ten-Node.

59.

Kaart H 11

PROJECT(ION) ROOM

📍 De Praeterestraat 55 – Ukkel

🕒 za en zo van 10u tot 18u

🎫 7 (Bascule)

🎫 38 (Bascule)

Toen de bioscoop Molière halfweg de jaren 1930 haar deuren opende, had ze een capaciteit van zowat 750 toeschouwers. Toen ze aan het begin van de jaren 1970 haar deuren sloot raakte ze in de vergetelheid. In 2010 werd het gebouw herontdekt. Het balkon en de projectiezaal van de vroegere bioscoop werden samen met een aanpalende, voormalige garage omgevormd tot multidisciplinaire culturele ruimte door de vzw Project(ion) room. Het bijzondere karakter van de plek bleef daarbij bewaard. De vzw biedt een gediversifieerd programma aan van toneel, tentoonstellingen, filmver-

toningen, performances en concerten. Haar aanpak is gericht op experiment en de confrontatie tussen disciplines, kunstenaars en het publiek.

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen bezetten studenten kunst en binnenhuisarchitectuur van de hogeschool Saint-Luc Tournai de ruimte en organiseren ze er de tentoonstelling “Rendre la ville désirable: Uccle un nouveau souffle pour le patrimoine architectural des années soixante”. Ze laten er hun positieve voorstellen, hun tekeningen en vooral hun prachtige maquettes zien van twee gebouwen die representatief zijn voor deze periode en die ze linken met het concept stadstuin: het gezondheidscentrum van Ukkel op het Sint-Jobplein en het Rivoligebouw aan de Bascule. Wegens repetities, beperkte toegang tot de zaal op zaterdag (14u30-15u en 17u30-18u)

60.

Kaart H 10

LA PATINOIRE ROYALE – GALERIE VALÉRIE BACH

📍 Veydtstraat 15 – Sint-Gillis

🕒 za en zo van 10u tot 18u

🎫 8-93 (Defacqz), 92-97 (Faider)

La Patinoire Royale werd in 1877 gebouwd op de grens van de gemeente Sint-Gillis. Het geheel bestaat uit twee vleugels: de eerste, met neoclassicistische gevel, bevatte de vroegere rolschaatspiste en ligt aan de Veydtstraat. De tweede, kleiner en van latere datum, geeft uit op de Faiderstraat. Het ruime interieur ontvouwt zich onder een opmerkelijke dakconstructie in hout en metaal met Polonceauspanten, genoemd naar de Franse ingenieur die dit ontwerp in 1837 octrooieerde. Het geheel werd in 2007 aangekocht door Philippe Austry en Valérie Bach. De gebouwen werden vanaf 2011 gerestaureerd en sinds het voorjaar 2015 huisvest La Patinoire royale een galerie voor tijdelijke tentoonstellingen die de grote fases van de artistieke creatie in Europa tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw belichten op het gebied van plastische kunsten en design.

Tentoonstelling “Painting Belgium” met focus op de abstracte schilderkunst in België tussen 1945 en 1975 aan de hand van 200 werken van 30 schilders.

Het restaurant van La Patinoire Royale zal open zijn en een brunch en vieruurtje aanbieden.

61.

Kaart G 11

VROEGERE EIGEN WONING VAN SCHILDERES EN BEELDHOUWSTER LOUISE DE HEM

- Darwinstraat 15 – Vorst
- za en zo van 10u tot 18u (laatste toegang om 17u15)
- werf. Enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 8 personen)
- 92 (Darwin)

De stadswoning die bezocht kan worden, dateert uit 1902. Het atelier ernaast werd in 1905 gebouwd en is niet toegankelijk. De twee gebouwen in art-nouveaustijl vormen een opmerkelijk geheel ontworpen door architect Ernest Blérot voor schilderes en beeldhouwster Louise de Hem (1866-1922). Deze kunstenaar, die vooral gekend is voor haar pastels en portretten, werkte eerst in leper alvorens zich in 1904 in Brussel te vestigen. Sgraffiti met landelijke thema's versieren de gevel van de woning en keren terug in de gekleurde glas-in-loodramen van de vensters. Een fries van faiencetegels benadrukt de kroonlijst van de twee gebouwen. Binnen bleven fraaie lambriseringen, marmeren schoorstenen en mozaïeken met bloemenmotieven bewaard. Het atelier dat overvloedig verlicht wordt door een breed drielicht onder gedrukte boog lag op de eerste verdieping van nummer 17; de benedenverdieping deed dienst als tentoonstellingsruimte. Tussen beide niveaus bevindt zich een sgraffito met de godin van de Kunst, een verwijzing naar de artistieke bestemming van het pand. Na de dood van Louise de Hem kwam het atelier in handen van een andere Belgische schilder, Victor de Groux (1895-1973). Binnenkort start de restauratie van de beschermde delen van de woning en het atelier. (B 09/10/1997)

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 17u15). Met de medewerking van het Atelier de Recherche et d'Action Urbaines (ARAU), de Klare Lijn en Pro Velo.

61

62

62.

Kaart G 12

MUSEUM EN TUIJEN VAN BUUREN

- Léo Erreralaan 41 – Ukkel
- za en zo van 10u tot 13u30
- gratis toegang tot het museum enkel van 10u tot 13u en via de activiteit
- 3-7 (Churchill)

De bouw van het huis van David en Alice van Buuren begon pas in 1928, nadat architect Jules Buyssens de tuin reeds had aangelegd in 1924. De opdrachtgevers, een Nederlands echtpaar met grote artistieke belangstelling, volgden de bouw van hun nieuwe woning, ontworpen door de Brusselse architecten Léon Govaerts en Alexis van Vaerenberghe, op de voet. Zowel de buitenkant als de inrichting van het interieur illustreren op magistrale wijze de art-decostijl, maar ook de trefzekere smaak van David van Buuren, groot mecenas en gedreven

verzamelaar. Tussen de jaren 1920 en 1960 kocht hij meubels, een dertigtal beeldhouwwerken en vooral ongeveer 150 schilderijen van meesters uit de 15de tot de 20ste eeuw, waaronder Bruegel, Guardi, Fantin-Latour, Foujita, Paul Signac en Max Ernst. Van Buuren had ook belangstelling voor Belgische kunstenaars zoals blijkt uit de werken die hij kocht van James Ensor, Constant Permeke, Rik Wouters en vooral Gustave van de Woestyne. Van hem kocht hij 32 schilderijen waaronder het prachtige *De kindertafel*. De van Buurens verzamelden niet alleen maar deden ook talrijke schenkingen aan musea over de hele wereld. Hun woning, een echt intiem museum vol kleine schatten, blijft tot op vandaag een erbetoon aan de goede smaak en de art deco. (B 28/06/2001)

Activiteit "Ilôt-Seuil. Performances in het Museum van Buuren" (zie kadertekst hiernaast).

63. Kaart G 13 **FONDATION ISABELLE MASUI** Crabbegat 4b – Ukkel za en zo van 10u30 tot 16u I 4-92 (Helden) B 37-38-41-43-75 (Helden)

De *Fondation Masui* werd opgericht om de herinnering aan schilder Paul-Auguste Masui levendig te houden. Zijn huis werd omgevormd tot museum en zijn atelier bleef onaan-geroerd sinds zijn overlijden in 1981. Zoals vele kunstenaars werd hij aange-trokken door de charmante omgeving van het Crabbegat en besloot hij zich er te vestigen. Het waren de vroegere stallen van het kasteeltje Hof ten Horen (*manoir du Vieux Cornet*) die in 1925

tot woning werden verbouwd. Voor het atelier werd in 1927 een gebouw uit 1734 heropgebouwd dat afkomstig was uit de Putterijwijk in Brussel die in de jaren 1920 gesloopt werd voor de Noord-Zuidverbinding. Alle originele materialen werden gerecupereerd en hergebruikt: de bakstenen, de natuursteen zoals het marmer, het houtwerk, enz. Paul-Auguste Masui beoefende verschillende artistieke technieken naast elkaar. Hij maakte houtsneden, kopergravures, monotypes, gouaches, pasteltekeningen en olieverfschilderijen. Hij ontwikkelde een zeer persoonlijke stijl die zich niets gele-gen liet aan scholen of stromingen. Hij decoreerde onder andere het paviljoen van Brabant voor de Wereldtentoon-stelling van 1935. De *Fondation Masui* draagt de naam van de kleindochter

63

van de schilder die in 1979 op 21-jarige leeftijd overleed.

Activiteiten “Rond de Crabbegatweg. Een kunstenaarswijk” (zie kadertekst hieronder).

 ACTIVITEITEN**Îlot-Seuil. Performance in het Museum van Buuren**

Zich inspirerend op *De val van Icaros*, het beroemde schilderij van Pieter Breugel de Oude dat in het museum van Buuren hangt, zullen Élise Péroi en Thomas Jean Henri een bewegend drieluik creëren dat verwijst naar de figuur van Helios, de zondeval en de menselijke arbeid. De multidisciplinaire performance *Îlot-Seuil* zal worden opgebouwd rond de textielinstallaties van Elise Péroi, haar werk over beweging, en de muziek van Thomas Jean Henri. Het project zal elementen uit verschillende kunst-disciplines – textiel, geluid, beeld en beweging – met elkaar verweven. De ruimte zal ervaren worden als een visuele constructie waarin alles in beweging is en naar verschillende kunstuitingen verwijst. Buiten de tijdstippen van de voorstellingsmomenten zal de installatie open zijn voor het publiek dat in het museum zal kunnen rondwandelen.

 zaterdag en zondag om 10u en 13u (duur: 25 min) Museum en Tuinen van Buuren, Léo Errera-laan 41 in Ukkel – kaart G 12 I 3-7 (Churchill) geen voorafgaande reservatie maar beperkt aantal plaatsen (maximum 40 personen per voorstelling). Ontvangst 15 minuten voor de voorstelling.

Met de medewerking van ARTONOV en het Museum en Tuinen van Buuren.

 ACTIVITEITEN**Rond de Crabbegatweg. Een kunstenaarswijk**

De Crabbegatweg is een van de laatste holle wegen in het Brussels Gewest. Deze oude geplaveide weg is bijzonder opmerkelijk doordat hij zijn wilde karakter en volmaakte rust behouden heeft op korte afstand van een van de drukste verkeerspunten van Ukkel. Deze plek heeft net als de aangrenzende wijk Kamerdelle talrijke befaamde kunstenaars geïnspireerd en is vele malen afgebeeld op schilderijen, etsen en foto's. Zonder volledig te zijn kunnen we de namen noemen van schilders en beeldhouwers zoals Quittelier, Strebelle, Grandmoulin, Leplae, e.a. Een tentoonstelling in de Fondation Masui over wat sommigen het “Petit Montmartre” hebben genoemd en geleide wandelingen met pedagogisch en ludiek karakter worden u aangeboden in en rond de Crabbegatweg. Ze zullen niet alleen de artistieke aanwezigheid belichten maar ook de natuurlijke, historische en stedenbouwkundige aspecten van de omgeving.

 zaterdag en zondag van 10u30 tot 16u (wandeling zondag om 14u30) Fondation Masui, Crabbegatweg 4 A (lage deel van de De Frélaan, nabij de Heldensquare) in Ukkel – kaart G 13 I 4-92 (Helden) B 37-38-41-43-75 (Helden)

Met de medewerking van de Geschied- en Heemkundige Kring van Ukkel en omgeving, het collectief *Sauvons le Crabbegat* en de Fondation Masui.

64. Kaart F 14 **DE NEKKERSGATMOLEN EN DE ATELIEREN VAN JEAN SEYDEL**

📍 Keyenbemptstraat 66 – Ukkel

🕒 za van 10u tot 22u
zo van 10u tot 21u

📍 51 (Horzel), 4-97 (Egide van Ophem), 82 (Keyenbempt)

📍 98 (Egide Van Ophem)

Het Nekkersgat wordt voor het eerst vermeld in 1299 en maakte toen deel uit van het feodale landbouwdomein van de abt van Affligem. De huidige molengebouwen dateren uit de 17de eeuw en omvatten het molenaars-huis, de bijgebouwen en het machinengebouw. Ze omsluiten een centraal binnenplein volgens de traditionele bouwwijze van de Brabantse hoeves. De gebouwen huisvesten het vroegere atelier van kunstenaar, ambachtsman en kunstsmed Jean Seydel die hier gewerkt heeft van 1971 tot 2005, vaak omringd door jongeren die geïnteresseerd waren in kunstambachten. Tijdens zijn carrière heeft hij zowel

ijzer bewerkt als ivoor, leder en hout. Jean Seydel was befaamd om zijn spitsvondigheid, vooral replica's van oude wapens die hij als accessoiremaker leverde voor films. Zo maakte hij onder andere replica's van Napoleontische geweren, een Thomson-machinegeweer met zijn viooletui, middeleeuws geschut, wapenrustingen, oude muziekinstrumenten waaronder een spinet en snaarinstrumenten, of nog de chirurgische instrumenten voor de film *L'Œuvre au noir* van André Delvaux naar de roman van Marguerite Yourcenar. Vandaag vinden hier pedagogische, ambachtelijke en artistieke activiteiten plaats rond het 150 kilo zware aambeeld en de oude gereedschapsmachines van de intussen overleden Jean Seydel. Het molengedeelte wordt gebruikt voor culturele, artistieke, sociale en ambachtelijke activiteiten in synergie met het atelier. (B 19/04/1977)

Rondleidingen in het atelier en demonstraties middeleeuws smeden, zaterdag en zondag om 10u, 11u, 15u, 16u en 17u.

Tentoonstelling in de molen "Traces du temps", met schilderijen, tekeningen en beeldhouwwerk van Jean Soubeyran De Lalande (schilder) en Rainer Schlüter (beeldhouwer), zaterdag van 10u tot 19u30 (gevolgd door een verassingsvoorstelling) en zondag van 10u tot 18u (gevolgd door een concert van polyfonisch a capella-gezang door het kwartet KOLOR, zondag om 18u30).

65. Kaart G 10 **STADHUIS VAN SINT-GILLIS**

📍 Maurice Van Meenenplein 39 Sint-Gillis

🕒 za en zo van 10u tot 17u

📍 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein)

📍 48 (Sint-Gillisvoorplein)

Het nieuwe stadhuis van Sint-Gillis werd tussen 1896 en 1904 gebouwd door architect Albert Dumont op het terrein van een oude zandgroeve. Hij ontwierp een gebouw van 4.267 m² met twee gebogen vleugels die de bezoekers als het ware omarmen. Als overtuigd francofiel koos hij voor een weelderige neo-Franse renaissancestijl met afwisselend gebruik van roze graniet uit de Vogezes, Euville- en Savonniëresteen, baksteen en hardsteen. Volgens de toenmalige opvattingen moesten kunst en schoonheid "het licht en de beschaving doen triomferen". Daarom deed het gemeentebestuur een beroep op befaamde kunstenaars

om van het stadhuis een echt museum te maken. Een twintigtal kunstenaars onder wie Julien Dillens, Paul Dubois, Victor Rousseau en Jef Lambeaux werkten mee aan de rijke beeldhouwde decoratie van de gevels en de grote buitentrapp, terwijl in het interieur vader en zoon Cluysenaar,

Jacques de Lalaing en Albert Ciambertani hebben samengewerkt voor de grote hal, waar de borstbeelden van de oud-burgemeesters van de gemeente staan. Eugène Broerman decoreerde de gemeenteraadzaal, Fernand Khnopff en het echtpaar de Rudder namen de trouwzaal voor hun rekening en de zaal van Europa werd toevertrouwd aan Omer Dierickx. De reeks schilderijen *De vier seizoenen* in de twee vestibules langs de centrale trap zijn het werk van Émile Fabry. De Cereszaal, met zijn majestueuze schouw waarop het beeld van de Griekse godin Ceres door Egide Rombaux prijkt, is een klein 'début de siècle'-museum met werken van Speeckaert, Massonet en Cluysenaar. Elders in het gebouw waren ook nog de geesten rond van Auguste Rodin, Henry de Groux en Nicolas de Staël. (B 08/08/1988)

Ontdekkingsbezoek "Alles voor de schoonheid" en sporenzoekspel "Het stadhuis van Sint-Gillis: een paleis voor iedereen!" (zie kaderteksten hiernaast).

64

SPORENZOEKSPEL

Het stadhuis van Sint-Gillis: een paleis voor iedereen!

In de 19de eeuw kende de gemeente Sint-Gillis een snelle toename van haar bevolking. In reactie op deze demografische boom werd een wedstrijd uitgeschreven voor de bouw van een nieuw gemeentehuis. Talrijke kunstenaars werkten mee aan de realisatie van dit architecturale meesterwerk. Schilderijen en beeldhouwwerken illustreren de gemeentelijke waarden en de verworvenheden van de vooruitgang: werk, broederlijkheid, de elektriciteit, de tram, enz. Door de gevels te observeren, doorheen de gangen te wandelen en de kamers binnen te gaan, ontdekt u het gebouw en een deel van de collecties. Voorzien van uw boordboekje, een potlood en uw goed humeur, in gezinsverband of individueel, zult u tijdens dit parcours vragen beantwoorden die u heel wat wijzer zullen maken over Sint-Gillis en zijn stadhuis.

- 🕒 **zaterdag en zondag van 10u tot 17u, laatste vertrek om 16u (duur: 2u)**
- 📍 **vertrek: in de hal van het stadhuis van Sint-Gillis, Maurice Van Meenenplein 39 in Sint-Gillis – kaart G 10**
- 📍 **3-4-51 (Horta), 81-97 (Lombardije)**
- 👥 **doorlopend vertrek. Maximaal 6 personen (volwassenen en kinderen) per groep.**

Met de medewerking van Once in Brussels.

ONTDEKKINGSBEZOEK

Alles voor de schoonheid

Het stadhuis van Sint-Gillis is een meesterwerk van bouwkunst dat zelf heel wat meesterwerken bevat. Voor de ontwerpers waren kunst en schoonheid de middelen bij uitstek om het licht en de beschaving te doen zegevieren. Grote kunstenaars hebben aan dit schitterende levende museum meegewerkt, een van de mooiste voorbeelden van monumentale kunst van het begin van de 20ste eeuw. De beelden van de gevel belichamen de waarden van een samenleving die gericht is op vooruitgang en beschaving.

Voor deze Open Monumentendagen werden sommige werken zoals die van Pierre Paulus samengebracht en kantoren opengesteld die als heuse curiositeitenkabinetten prachtige werken bevatten.

U kunt deelnemen aan diverse rondleidingen rond de kunstenaars van het stadhuis:

- > De muurschilderingen (Khnopff, Ciamberlani, Dierickx,...), door Jacqueline Guisset, kunsthistorica gespecialiseerd in monumentale kunst.
 - 🕒 **zaterdag en zondag om 12u30, 14u30 en 16u (duur: 30 min.)**
- > Rond enkele schilderijen van Pierre Paulus, door zijn kleinzoon René Paulus.
 - 🕒 **zaterdag en zondag om 11u en 12u (duur: 30 min.)**
- > Omtrent Jef Lambeaux, door Philippe Leclercq, Lambeaux-specialist en -liefhebber.
 - 🕒 **zaterdag en zondag om 14u en 15u (duur: 30 min.)**
- > De beelden van de gevel, een beeld van de maatschappij, door Pierre Dejemeppe.
 - 🕒 **zaterdag en zondag om 14u30 en 15u30 (duur: 30 min.)**
- > Het kantoor van de burgemeester, door burgemeester Charles Picqué.
 - 🕒 **zaterdag en zondag om 11u30 en 12u30 (duur: 30 min.)**
- 📍 **in de hal van het stadhuis van Sint-Gillis, Maurice Van Meenenplein 39 in Sint-Gillis – kaart G 10**
- 📍 **3-4-51 (Horta), 81-97 (Lombardije)**
- 📧 **inlichtingen: contact.1060@stgilles.brussels**

Met de medewerking van de gemeente Sint-Gillis.

66.

Kaart G 10

PELGRIMSHUIS

📍 Parmastraat 69 – Sint-Gillis

🕒 za en zo van 14u tot 18u

🕒 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein)

Deze patriciërs woning met stallen uit 1905, toegeschreven aan architect A. Pirenne, werd eerst bewoond door de familie Colson en in 1927 verkocht aan de industrieel Eugène Pelgrims. Deze kunstminnende en cultureel fijn besnaarde apotheker gaf de opdracht de gevel in Vlaamse renaissancestijl op te trekken. De woning werd in 1963 uiteindelijk eigendom van de gemeente. Hoewel het interieur verbouwd is, zijn er nog enkele originele elementen bewaard waaronder de vroegere wintertuin waarin exotische planten stonden. Hij is versierd met een fontein in mozaïeksteen en heeft een sierlijk plafond met blauw gekleurd glas dat op een betonnen structuur rust. De begane grond en de eerste verdieping van het Pelgrimshuis zijn vandaag bestemd voor creatieve expressie in alle mogelijke vormen: plastische kunsten, muziek en literatuur. In deze woning, die een echt 'kunstenaarshuis' is geworden, vinden geregeld tentoonstellingen plaats (schilderijen, beeldhouwkunst, fotografie) alsook kleine concerten en lezingen. (B 21/06/2001)

Rondeleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag en zondag om 16u. Met de medewerking van de vereniging Arts et Culture.

Tentoonstelling "Endless House VII_Unreal Houses" (zie kadertekst hiernaast).

66

67.

Kaart F-G 9

PIANO'S MAENE BRUSSELS

📍 Argonnestraat 37 – Sint-Gillis

🕒 za en zo van 10u tot 18u (laatste toegang om 17u15)

👤 enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 15 personen)

🕒 2-6 (Zuidstation)

🕒 3-4-51-82 (Zuidstation)

🕒 27-49-50-78 (Zuidstation)

Dit grote herenhuis in neoclassicistische stijl met aan de achterkant bijbehorende ateliers werd vroeger bewoond door een hoedenmaker. Sinds 1994 is het de zetel van Piano's Maene, een familiebedrijf gespecialiseerd in de verkoop, de verhuur en de bouw van muziekinstrumenten. De onderneming werd in 1938 opgericht

TENTOONSTELLING**"Endless House VII_Unreal Houses"**

Het collectief "Endless House" verenigt de beeldende kunstenaars Claire Ducène en Nicolas Riquette en is geboeid door woningen en leefruimtes. Altijd op zoek naar uitdagende locaties zoals een verlaten woning, hotel, school of vroeger psychiatrisch ziekenhuis, strijkt het collectief in september neer in de weelderige decors van het Pelgrimshuis.

Binnen in de woning ontplooit zich het driedimensionale labyrint dat het handelsmerk van het collectief is en het resultaat van een jaar denkwerk over deze emblematische architecturale realisatie. Het Pelgrimshuis, intieme en publieke ruimte, waar elke kamer een echte identiteit uitstraalt, nodigt de toeschouwer uit zich te verliezen in de meanders van de uiteenlopende media en van de deconstructies van de ruimte. Of u de locatie nu kent of niet, de in situ installaties, sculpturen en beelden brengen een ervaring teweeg die in schril contrast staat met het prachtige schrijn dat het Pelgrimshuis vormt.

🕒 zaterdag en zondag van 14u tot 18u

📍 Pelgrimshuis, Parmastraat 69 in Sint-Gillis – kaart G 10

🕒 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein)

Met de medewerking van "Endless House Collective".

en heeft meerdere bijhuizen in België. Haar replica's van historische instrumenten, zoals de favoriete piano van Chopin, genieten wereldfaam, net zoals haar nieuwe pianomodellen, zoals de piano met parallelle snaren die in 2015 ontworpen werd voor pianist en dirigent Daniel Barenboim. Maene levert concertpiano's voor Bozar en het Concertgebouw van Brugge en mag zich sinds 2013 Belgisch hofleverancier noemen. De familie Maene verzamelt ook oude muziekinstrumenten. Naast de showroom bevat de zetel in Brussel studio's voor conservatoriumstudenten, een concertzaal van 100 plaatsen en sinds kort ook een klein museum.

Doorlopend rondleidingen (laatste groep om 17u15). Met de medewerking van Arkadia, Brussel Babbelt en Korei.

BEZOEK EN ONTDEKKING

Een ruimte voor cultuur in volle renovatie

Dit ongelooflijke gebouwencomplex van meer dan 3.000 m², dat langs buiten weinig opvallend is, heeft een naam die vreemd kan lijken als men niet het verband legt met sint Gillis (Aegidius), de patroonheilige van de parochie. Het gebouw kreeg deze naam in 1929 toen het van eigenaar veranderde. De oorspronkelijke naam van deze indrukwekkende feest- en spektakelzaal was *Diamant-Palace*. Het complex werd verbouwd, vergroot, opgesplitst en gemoderniseerd in de loop van de jaren en volgens de diverse eigenaars en bestemmingen die het kreeg sinds zijn bouw.

De restauratiewerken zijn nu eindelijk volop aan de gang! Tijdens dit bezoek leert u meer over het project: deze parel van eclectische architectuur doen herleven en tegelijk een kader bieden dat aangepast is aan podiumkunsten, muziek en het actuele leven in Brussel.

Gezinnen kunnen in de voormiddag de details van het gebouw observeren om nadien mee te doen aan een quiz met behulp van de gids die hen de nodige informatie zal verstrekken om de vragen te kunnen beantwoorden.

In de namiddag gaan de bezoeken gepaard met dans. De uitleg van de gids zal worden afgewisseld met demonstraties door de leerlingen van Lydia Mboko, lerares beweging en hedendaagse dans aan de Circusschool van Brussel en aan het *Institut de Rythmique Jacques Dalcroze*. Hiermee krijgt u al een voorsmaakje van de levende kunst die opnieuw centraal komt te staan in het *Aegidium*.

- gezinsbezoeken: zaterdag en zondag om 10u en 11u30 (duur: 1u)
- bezoeken met dans: zaterdag en zondag om 14u en 16u (duur: 1u30)
- Aegidium, Sint-Gillisvoorplein 15 in Sint-Gillis – kaart **G 10**
- 3-4-51 (Sint-Gillisvoorplein)
- reserveren verplicht op de website www.arkadia.be, tabblad "Open Monumentendagen". Maximaal 20 personen per vertrek. Opgelet: momenteel zijn werken aan de gang in het gebouw. Er zal u gevraagd worden een aansprakelijkheidsattest te ondertekenen.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia, Cohabs Aegidium, de Circusschool en het Institut de Rythmique Jacques Dalcroze.

68.

Kaart F 10 **MOVY CLUB** Monnikenstraat 21 – Vorst za en zo van 10u tot 18u 82 (Drukkerij) 49-50 (Drukkerij)

Hoewel het publiek in de jaren 1930 steeds vaker de weg vond naar de grote filmzalen, tekende architect Leroy toch nog de plannen voor een wijkbioscoop in Laag-Vorst, op een opvallende locatie in een residentieel gebouw. Sinds zijn opening in 1934 is de *Movy Club* trouw gebleven aan de intimistische sfeer die er zo karakteristiek voor is. De grote zaal waar art-deco- en modernistische elementen vermengd zijn, beschikt

over 200 stoelen die afkomstig zijn van de vroegere bioscoop *Victory* in de Nieuwstraat. De projectiecabine bevindt zich boven het balkon dat gelegen is tegenover de scène en het scherm waarboven de letter M prijkt, een verwijzing naar de bioscoopnaam. De hal, de foyer, de zaal in zijn geheel en de projectiecabine zijn beschermd om de *Movy Club* te vrijwaren als kostbare getuige van de vergane glorie van de wijkbioscopen. Het gebouw werd in 2016 aangekocht door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. (B 27/03/1997)

Uitleg en tentoonstelling over de geschiedenis van de bioscoop.

Film *Magic Movy, les hommes en blanc*, een film van Olivier Conrardy (26 min. digitaal 2K. Productie : Rétime de Plateau 2018).

68

Het decor uit 1954 van de *Movy* wordt opnieuw tot leven gewekt tijdens een tijdloze vertoning. Met Jean-Pierre Verscheure, Francis Maertens, Éric Vauthier. Met de medewerking van de Directie Facilites van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel.

69.

Kaart E 10 **WIELS** Van Volxelaan 354 – Vorst za en zo van 11u tot 18u 82-97 (Wiels) 49-50 (Wiels)

Op de hoek van de Van Volxelaan en de Luttrebruglaan verriszen de gebouwen van de voormalige brouwerij Wielemans, een van de kroonjuwelen van het Brusselse industriële erfgoed. De 'Wielemanstoren' werd in 1930 ontworpen door architect Adrien Blomme en moest een echt uitstalraam worden voor de bloeiende activiteiten van de onderneming. Na jaren van verwaarlozing werd het oorspronkelijke uitzicht van het gebouw tussen 2005 en 2008 hersteld tijdens een zorgvuldige restauratie. De voormalige brouwerijsite is vandaag een geslaagd voorbeeld van herbestemming van industrieel erfgoed. In het gebouw van Adrien Blomme is nu WIELS gevestigd, een centrum voor hedendaagse kunst met internationale allure. In deze ruimte voor creatie en dialoog vormen kunst en architectuur de basis van debatten over actuele thema's die uitgediept worden in tijdelijke tentoonstellingen van Belgische en buitenlandse kunstenaars, zowel opkomende talenten als gevestigde waarden. WIELS streeft

69

naar een sensibilisering voor de kunst door middel van individuele en collectieve ervaringen en nevenactiviteiten. Naast de spectaculaire brouwerijzaal en de tentoonstellingszalen beschikt WIELS over een auditorium, een seminariezaal, nieuwe ateliers waar Belgische en buitenlandse kunstenaars in residentie kunnen werken en een dakterras met een panoramisch zicht op Brussel.

Rondleidingen zaterdag en zondag om 11u30 en 14u30. Maximaal 25 personen per rondleiding.

Workshop voor kinderen rond de architectuur van het gebouw,

zaterdag en zondag doorlopend van 14u tot 16.30u.

Vertoning van de film *Une femme entreprenante* van Sven Augustijnen, die het verbazende politieke, erfgoed- en stadsontwikkelingsverhaal vertelt van WIELS-stichting, doorheen een 'travelogue' met de voornaamste actoren, onder meer de oorspronkelijke initiatiefneemster van het project, Sophie Le Clercq, zaterdag en zondag om 16u.

Tentoonstelling "Gabriel Kuri, sorted, resorted" (betalend).

Publicaties van de Directie Cultureel Erfgoed

Met haar vele publicaties, bestemd voor specialisten en kenners, maar ook voor een ruimer publiek, draagt de Directie Cultureel Erfgoed van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed bij tot een betere kennis van het gewestelijk erfgoed.

Tot die publicaties behoren “Brussel, Stad van Kunst en Geschiedenis”, de “Atlas van de archeologische ondergrond van het Gewest Brussel”,

het tijdschrift “Erfgoed Brussel”, de werken uit de series “Geschiedenis en Restauratie”, “In de sporen van...”, “Pedagogische Erfgoeddossiers”, enz., zonder “Brussel, het grote en het kleine verhaal” te vergeten dat speciaal bestemd is voor jongeren.

Directie Cultureel Erfgoed geeft ook verschillende gratis publicaties uit. De volledige lijst is terug te vinden op de website www.erfgoed.brussels.

70.

Kaart C 9

MAURICE CARÈME MUSEUM

- 📍 Nellie Melbalaan 14 – Anderlecht
- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 🏠 5 (Sint-Guido/Veeweide)
- 🕒 81 (Ysaye)
- 🏠 46-49 (J. Bracops Ziekenhuis)

De uit Waver afkomstige Maurice Carème (1899-1978) verhuisde in 1918 naar de hoofdstad waar hij zich vestigde in de Brusselse buitenwijken uit nostalgie naar zijn geliefde Brabantse platteland. Nadat hij in 1933 zijn studies voordrachtkunst beëindigd had, liet hij een charmante woning met wit gevelde gevels bouwen waarvan het uitzicht hem deed denken aan de woningen uit zijn kindertijd. Niets is hier veranderd sinds het overlijden van de dichter en alles roept zijn universum op. De bibliotheek, een van de belangrijkste van België op het gebied van poëzie, de archieven en manus-

70

cripten houden de herinnering aan de auteur volledig intact. Ze tonen ook met welke schilders en beeldhouwers Maurice Carème bevriend was en leiden ons binnen in de intieme leefwereld van de kunstenaar. De woning werd in 1975 de zetel van de Stichting Maurice Carème die door poëziemanifestaties, lezingen en publicaties de verspreiding en de studie wil bevorderen van het werk van de dichter die

hier sinds zijn dood in 1978 ook zijn eigen museum heeft.

Rondleidingen met onder meer aandacht voor de kunstwerken in de woning, zaterdag en zondag om 10u, 14u en 16u (duur van het bezoek: 1u45). Met de medewerking van het Maurice Carème Museum en van E-Guides.

71.

Kaart C 9

MONUMENTO

- 📍 Camille Paulsensquare 8
Anderlecht
- 🕒 za en zo van 10u tot 18u
- 🏠 75-89 (Westland Shopping)

Dit stadspark met woning en bijgebouwen van een hectare groot ligt vlakbij de grote ring in Anderlecht. Het is bestemd voor monumentale kunst *in situ* en *land art*. Monumento is een globaal project dat een referentiekader wil bieden voor de studie en beoefening van driedimensionale monumentale kunst. Het bestaat uit verschillende onderdelen: tijdelijke tentoonstellingen, een kunstenaarsverblijf, een documentatiecentrum, reflectie- en analyseactiviteiten, animaties en de uitgave van documenten. Deze verschillende componenten maken van Monumento een bijzondere plek in België met als doel het promoten van de kunst in de open ruimte.

71

Uitleg ter plaatse.

Tentoonstelling "Apertum #2" met beeldhouwwerken van Belgische en Europese kunstenaars.

72.

Kaart D 9

ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNSTEN ANDERLECHT

 Dapperheidsplein 17
Anderlecht

 za van 10u tot 17u
zo van 12u tot 17u

 M 5 (Sint-Guido)

 T 81 (Sint-Guido)

 B 46 (Sint-Guido),
49 (Sint-Guido/Erasmushuis)

Voorbij de inrijpoort van de conciërgewoning, in neo-Lodewijk XV-stijl, komt de bezoeker op een geplaveid binnenplein waar een stenen waterput staat met fraai siersmeedwerk. De achterliggende gevel is getooid met smeedijzeren ankers die het fictieve jaartal 1563 vormen. Dit 'Vlaamse Huis' werd in 1890 door architect François Malfait gebouwd voor minister Jules Vandenpeereboom. De geslaagde

vermenging van elementen in neogotische en neorenaissancestijl geven dit eclectische gebouw de allure van een 16de-eeuws woonhuis precies zoals de opdrachtgever het wenste. Jules Vandenpeereboom ontwierp zijn woning als een museum voor zijn omvangrijke verzameling meubels, antiquiteiten en oude boeken, en creëerde hier dus een 'plaats voor de kunst'. De interieurdecoratie is volledig in die geest ontworpen en uitgevoerd. Ze is bijzonder rijk en bevat talrijke gerecupereerde oude elementen zoals grote schouwen in natuursteen, lambriseringen en glas-in-loodramen. Bij de dood van de minister werd de woning nagelaten aan de Belgische Staat. Sinds 1979 is hier de Academie voor Beeldende Kunsten gevestigd die zich ook uitbreidde in de industriële gebouwen van de aanpalende vroegere drukkerij. Verschillende ateliers zijn toegankelijk, zoals de ateliers voor de restauratie van schilderijen, voor

glasramen, textiel, tekenen en polychromeren en beeldhouwen in steen. Aan de achterkant van het gebouw is sinds kort een moestuin voor buurtbewoners aangelegd. (B 28/02/2002).

Tentoonstelling en bezoek "De kunst van het glasraam in Anderlecht. Drie opmerkelijke gehelen" en activiteit "Andersketch, kom Anderlecht sketchen!" (zie kader teksten hiernaast en hieronder).

ACTIVITEIT

"Andersketch", kom Anderlecht sketchen!

"De wereld laten zien, tekening na tekening", dat is het motto van de Urban Sketchers en wij nodigen u uit om dit te komen toepassen in de mooie wijk Sint-Guido in Brussel. Als u nieuwsgierig bent of zin hebt om in situ tekeningen te maken, kom dan naar de Academie voor Beeldende Kunsten van Anderlecht met wie wij dit jaar samenwerken. Wij sturen u vervolgens met een schetsboek het terrein op. De collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido, een deel van het prachtige gebouw van de Academie, het Erasmushuis, het begijnhof, de kleine Porseleinstraat: ga ze (her)ontdekken met pen, viltstift of aquarel. Breng zelf uw favoriete tekenmateriaal mee. Langs het parcours zult u andere sketchers aantreffen met wie u samen kunt tekenen. Een mooie gelegenheid om van elkaar te leren!

U kunt ook de demonstraties bijwonen van Pat Southern-Pearce, een Engelse Urban Sketcher die onze gast is voor deze editie.

Om 17 uur spreken we af bij het startpunt om al onze schetsen te verzamelen.

 zaterdag en zondag van 10u30 tot 17u

 vertrek: Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht (Peereboomzaal), Dapperheidsplein 17 in Anderlecht – kaart **D 9**

 M 5 (Sint-Guido)

 T 81 (Sint-Guido)

 B 46 (Sint-Guido), 49 (Sint-Guido/Erasmushuis)

 inschrijven gewenst per mail (info@urbansketchersbelgium.be). Algemene informatie (principe, materiaal, locaties, bereikbaarheid, kaart, enz.): www.urbansketchersbelgium.be

Met de medewerking van de Urban Sketchers en de Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht.

BUSTOCHT

Kunst in Anderlecht

Afspraak in Anderlecht, op de grens van het Vijverpark en het beschermde semi-natuureservaat van Neerpede, in de "Hall of Fame". Hier onder de Brusselse ring werden uitgestrekt over meerdere kilometers een paar honderd pijlers kleurrijk beschilderd. De straat art heeft zich de laatste jaren over heel de wereld ontwikkeld en in Anderlecht heeft ze hier een opvallende plaats gekregen. U ontdekt vervolgens per bus andere artistieke plekken van de gemeente.

- zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)
- vertrek: eindpunt van tram 81, Marius Renardlaan in Anderlecht – kaart **B-C 10**
- 81 (Marius Renard)
- reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

TENTOONSTELLING EN BEZOEK

De kunst van het glasraam in Anderlecht. Drie opmerkelijke gehelen

De woning in neo-Vlaamse renaissancestijl die architect François Malfait in 1890 bouwde voor de kunstcollecties van minister Jules Vandenpeereboom, vormt vandaag nog altijd een uniek kader voor de kunststeliërs van de Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht. Bijzonder aan de perfect bewaarde interieurs is het hergebruik van sommige oude elementen.

Deze activiteit zoomt in op een minder gekend onderdeel van de interieurdecoratie, namelijk de verzameling rondellen (ronde glasschijven) die ingewerkt zijn in de glasramen van de vensters en de evolutie van de glasraamkunst tonen vanaf de gotiek tot aan de barok. Daarnaast zullen de leraren en leerlingen van het glaskunststeliërië hun realisaties tonen en uitleg geven over de technische aspecten van hun ambacht, gaande van creatie tot restauratie.

Dit overzicht van de glasraamkunst in het historische centrum van Anderlecht wordt aangevuld met een bezoek aan twee opmerkelijke gehelen: het koor van de collegiale Sint-Pieter-en-Guido, dat glasramen bevat van de 15de en 16de eeuw, en de vroegere Sint-Annakapel waarvan de glas-in-beton-ramen dateren van het begin van de jaren 1960.

- zondag om 13u30 (duur: ongeveer 1u30)
- vertrek: Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht (Peereboomzaal), Dapperheidsplein 17 in Anderlecht – kaart **D 9**
- 5 (Sint-Guido)
- 81 (Sint-Guido)
- 46 (Sint-Guido), 49 (Sint-Guido/Erasmushuis)
- reserveren verplicht op het nummer 02/526.83.51 (maandag tot vrijdag van 9 tot 12u en van 12u30 tot 15u) of per mail (monumenten@anderlecht.brussels). Maximaal 25 personen per vertrek.

Met de medewerking van de Academie voor Beeldende Kunsten Anderlecht, de kerkfabriek van de collegiale Sint-Pieter-en-Sint-Guido, de vzw Rafaël, Klare Lijn en de gemeente van Anderlecht (Dienst Monumenten en Landschappen).

73.

Kaart D 9 **ERASMUSHUIS**

 de Formanoirstraat 31
Anderlecht

 za van 12u tot 20u
zo van 10u tot 18u

 M 5 (Sint-Guido)

 T 81 (Sint-Guido)

 B 46 (Sint-Guido),
49 (Sint-Guido/Erasmushuis)

Het Erasmushuis is een van de oudst bewaarde voorbeelden van burgerlijke bewoning in Brussel en dankt zijn naam en faam aan het verblijf alhier van Erasmus van Rotterdam in 1521. Na een sterk historiserende restauratiecampagne onder leiding van architect Charles Van Elst in 1932 werd de woning omgevormd tot museum gewijd aan leven en werk van de grote huma-

nist. De interieurs die gereconstrueerd werden op basis van historische documenten en archeologisch onderzoek vormen het decor voor een rijke verzameling kunstwerken met onder meer beelden en schilderijen van Vlaamse meesters, stijlmeubelen en oude boeken waaronder heel wat edities van Erasmus. Achter de woning ligt een tuin met geneeskrachtige kruiden, aangelegd door René Pechère in 1987, en een filosofische tuin ontworpen door Benoit Fondou in 2009 die hedendaagse artistieke installaties bevat. Het Erasmushuis is een plaats die zich uitstekend leent voor lezingen, concerten, workshops en tentoonstellingen, en vormt een belangrijk cultureel brandpunt van de gemeente. (B 25/10/1938)

Activiteiten voor het hele gezin in het kader van het Feest van de Renaissance (dansen en muziek, oude ambachten, verhalen en

73

spelen voor klein en groot, bezoeken, degustaties en dranken van vroeger, enz.) Gedetailleerd programma op www.erasmushouse.museum.

74.

Kaart E 9 **HUIS DER KUNSTENAARS – ESCALE DU NORD (CENTRE CULTUREL D'ANDERLECHT)**

 Bronsstraat 14 – Anderlecht

 za en zo van 10u tot 18u

 M 5 (Aumale)

 T 81 (Dover)

 B 46 (Dover)

Dit imposante herenhuis in neoclassicistische stijl uit 1870, bezit een statige gevel die sterk contrasteert met de omringende bebouwing. Deze vroegere directeurswoning van de gietijerij Montefiore, die achter het gebouw gelegen was, is vandaag eigendom van de gemeente Anderlecht en doet dienst als Huis der Kunstenaars, een plek voor de promotie van de plastische kunsten en het stimuleren van artistieke uitwisselingen. *Escale du Nord – Centre culturel d'Anderlecht* organiseert er tentoonstellingen met rondleidingen, creatieve workshops onder leiding van de kunstenaars zelf, maar ook lezingen, projecties en debatten rond socio-artistieke projecten. Sinds 2016 is dit kunstencentrum opgenomen in de dynamiek van het duurzame wijk-

74

contract Biestebroek en ontwikkelt het zijn project "Manufacture d'art". Dit is erop gericht het contact met de buurtbewoners te bevorderen en de nieuwsgierigheid en de zin om samen iets te maken te prikkelen. Het Huis der Kunstenaars herbergt een deel van het gemeentelijke culturele erfgoed en een monumentaal fresco dat in maart 2018 gerealiseerd werd door Anthea Missy, Zouwi, Iota en Soaz.

Tentoonstelling "À la maison" rond de nieuwe werken van vier kunstenaars die tijdens de

maand augustus in residentie verbleven in het Huis der Kunstenaars en de gezamenlijke projecten die ze hebben opgezet met de buurtbewoners: Vroom collectief (constructie en performance), Els De Clercq (textiel), Saadia Doumer (schilderen en installatie), Luka Rakol (etsen). U ontdekt er wat hen bindt in hun artistieke interventies: een belangstelling voor de voorouderlijke kennis als artistieke inspiratiebron, een ongewone manier om gerecupereerde of natuurlijke materialen te gebruiken, en de zin voor performances en ontmoetingen.

Workshop "Broder le monde" met Els De Clercq die u uitnodigt uw eigen verhalen te borduren op een textielkaart van de wereld, zaterdag om 14u (duur: 2u). Dit collectief project loopt in samenwerking met het Huis der Kunstenaars van Anderlecht.

Workshop "Gravure sur canettes" met Luka Rakol die u een echte reis in de tijd en in de verbeeldingswereld van de mensen voorstelt door samen terug te gaan naar de oorsprong van het geschrift, zondag om 14u (duur: 3u).

75.

Kaart F 8

**CHARLEROI DANSE/
LA RAFFINERIE**

📍 Manchesterstraat 21
Sint-Jans-Molenbeek

🕒 za en zo van 10u tot 17u

📌 enkel toegankelijk in het kader
van het ontdekkingsbezoek en
de presentaties

🕒 2-6 (Delacroix)

📍 89 (Hertogin)

Achter deze brede bakstenen gevel van zes verdiepingen hoog lag binnenin het bouwblok een van de grootste suikerraffinaderijen van Brussel. De fabriek werd in 1859 door de uit Duitsland afkomstige industrieel Charles Graeffe opgericht en kende in de loop van haar bestaan verschillende bouw- en heropbouwfasen. In de jaren 1920 bereikte de productie van onder meer de beroemde 'Cassonade Graeffe' een volume van 30.000 ton per jaar. De naamloze vennootschap die het familiebedrijf in 1929 was opgevolgd, zette haar activiteiten voort tot in 1953, het jaar waarin ze opging in de Tiense Raffinaderij. Laatsgenoemde verhuisde de productie, maar was zo slim om de naam van de befaamde bruine suiker uit commerciële overwegingen te behouden. De voormalige fabriek aan de Manchesterstraat met haar structuur van ijzer en staal, getuigt van het Brusselse industrieel verleden en werd in 1979 door de Franse gemeenschap van België aangekocht. Ze werd omgevormd tot innoverend artistiek en cultureel centrum. De leiding kwam in handen van Frédéric Flamand, acteur, regisseur en choreograaf, en tevens stichter van de Compagnie van Plan K. Als groot voorstander van multidisciplinaire kunst zette hij de deuren open voor tal van kunstenaars die er toneel- en dansvoorstellingen, concerten, films en tentoonstellingen organiseerden. Na zijn aanstelling in 1991 aan het hoofd van het voormalige Ballet royal de Wallonie doopte Frédéric Flamand de balletgroep om tot *Charleroi danse* en maakte hij er het eerste

75

gezelschap voor hedendaagse dans van België. Begin 2000 gingen grote renovatiewerken van start onder leiding van het Belgische bureau Art & Build die duurden tot aan de officiële heropening in maart 2004. Datzelfde jaar gaf Frédéric Flamand de fakkel over aan Vincent Thirion, bijgestaan door drie belangrijke kunstenaars van de *Fédération Wallonie-Bruxelles* – Michèle Anne De Mey, Thierry De Mey en Pierre Droulers. Het viertal trad in juli 2005 in functie voor twee mandaten van vijf jaar. Sinds januari 2017 heeft Annie Bozzini de leiding over het *Centre chorégraphique* van de *Fédération Wallonie-Bruxelles*. Met twintig jaar ervaring in de danswereld wil zij *Charleroi danse* en zijn twee centra (*Les Écuries* in Charleroi en *La Raffinerie* in Brussel) verder laten evolueren en zo dicht mogelijk laten aansluiten bij de behoeften van de artiesten en het publiek, met in het bijzonder de jongeren. De activiteiten van het centrum zijn voortaan volledig toegespitst op de ontwikkeling van de dans in Franstalig België, met als motor het principe van het 'gedeelde dansen'.

Ontdekkingsbezoek "Een voormalig industrieel gebouw omgevormd tot centrum voor hedendaagse dans", zaterdag en zondag om 11u, 12u, 14u en 15u (duur: 45 min.). Reserveren gewenst op het nummer 02/410.99.50 (maandag tot vrijdag van 9u tot 17u) of per mail (reservation@lafonderie.be). Maximaal 25 personen per bezoek. Met de medewerking van La Fonderie.

Presentatie als afsluiting van de residentie van Lila Magnin : The #roof is on fire, zaterdag om 12u15 en 16u15 (duur: 20 min.)

Presentatie van het lopende werk van Habib Ben Tanfous : Orchestre Vide, zondag om 12u15 en 16u15

BEZOEK EN CONCERT

Een gewoon atelier

Het atelier van kunstenaar Maurice Frydman bevindt zich in een vroegere opslagplaats van handkarren uit de 19de eeuw, die zowel door zijn afmetingen als door de aanwezigheid van talloze kunstwerken imponeert. Maurice Frydman, geboren in 1925, ontdekte bij toeval de mogelijkheden van plastische materialen die hij ondertussen al meer dan twintig jaar onafgebroken bewerkt. Liefde en geweld zijn de twee tegengestelde thema's van zijn werk. Om zijn unieke universum nog beter te ervaren zullen de rondleidingen – uitzonderlijk in aanwezigheid van de kunstenaar – worden gevolgd door een recital van de harpiste Melanie Bruniaux, waarin architectuur, kunst en muziek volledig met elkaar versmelten.

 zaterdag en zondag om 11u en 16u (duur: 1u30)

 vertrek: Blijdschapstraat 71 in Anderlecht – kaart **D 9**

 81 (Verzet)

 reserveren verplicht op de website www.arkadia.be, tabblad "Open Monumentendagen".
Maximaal 20 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia.

TENTOONSTELLING

Lavoisier – *The Open Cube* tentoonstelling rond het ontstaan van het project

Het Lavoisiergebouw, gelegen op de site van de vroegere fabrieken van *British American Tobacco* (BAT), heeft na een renovatie zijn oorspronkelijke architecturale kwaliteiten herwonnen. Vandaag bevat het niet alleen mooie werkruimtes voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen, maar ook een aantal woningen.

De artistieke interventie rond de woningen van de Lavoisiersite, die beheerd wordt door de cvba *Le Logement Molenbeekois*, ging uit van de architecturale vormen en specifieke kenmerken van de gebouwen. Deze gezamenlijke realisatie van beeldhouwster Patricia Sonville, visueel kunstenaar en fotograaf Thierry Wieleman, en architect Luc Tillé van het bureau Artema, werd ook verrijkt door de komst van de nieuwe bewoners die hun geheugen, hun verleden, hun cultuur en hun herinneringen meebrachten. Het gaat om een dialoog tussen beeldhouwkunst en fotografie, tussen omhulsel en inhoud. De kunstenaars volgden een werkwijze van 'co-creatie' om de bewoners in staat te stellen zich met het werk te vereenzelvigen. De opstart van het artistieke project viel samen met de komst van de eerste bewoners op de site en heeft dus van bij het begin een positieve dynamiek losgemaakt. Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen toont een didactische tentoonstelling de verschillende fases die leidden tot de totstandkoming van het participatieve kunstwerk *The Open Cube*.

 zondag van 11u tot 16u

 Lavoisiersite, Charles Malisstraat 44 in Sint-Jans-Molenbeek – kaart **E 7**

 82 (Mennekens)

 49 (Leroy)

Enkel in het Frans.

Project voorgesteld in het kader van 101e%, een initiatief van de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM), een programma voor de creatie en de productie van een hedendaags kunstwerk, ontworpen voor een specifiek gebouw met sociale woningen, zijn bewoners en zijn beheerders.

76.

Kaart F 7

**VOORMALIGE COMPAGNIE
DES BRONZES – LA FONDERIE**

📍 Ransfortstraat 27
Sint-Jans-Molenbeek

🕒 za en zo van 10u30 tot 17u

🗓 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

📍 89 (Graaf van Vlaanderen/Paal)

De *Compagnie des Bronzes* werd in 1854 opgericht onder de naam *Société Corman et Cie*, maar de ateliers werden pas in 1887 overgebracht naar de Ransfortstraat, te midden van een wijk die toen in volle expansie verkeerde en bekendstond als het Belgische Manchester. Tijdens de tweede helft van de 19de eeuw groeide het kleine familiale metaalbedrijf op korte tijd uit tot een internationaal vermaarde bronsgieterij voor kunstwerken. Prestigieuze bestellingen vulden de orderboekjes: van de hekken van de zoo van New York, de beelden van de Kleine Zavel en het memoriaal van Lord Leighton in Saint-Paul in Londen tot de beelden van Brabo in Antwerpen en koning Albert I op de Kunstberg. Gedurende 125 jaar droeg

de onderneming haar steentje bij aan de introductie van kunst in de publieke ruimte dankzij monumentale beelden maar ook in de woning door de serieproductie van een uitgebreid assortiment kunst- en decoratievoorwerpen. De hoge kwaliteit van de producten bracht vele kunstenaars uit die tijd ertoe hun werken door deze bronsfabriek te laten gieten, onder meer Paul De Vigne, Julien Dillens, Constantin Meunier, Eugène Simonis, Charles

Van der Stappen, Thomas Vinçotte en Jef Lambeaux.

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen 2019 worden uitzonderlijke stukken uit de reserves van La Fonderie tentoongesteld: gipsen, bronzen, tekeningen, catalogi van beelden en documenten laten zien hoe deze kunstgieterij meewerkte aan de verfraaiing van de stad.

Rondleidingen op de site en langs de tentoongestelde objecten, zaterdag en zondag om 13u30 en 15u (duur: 1u). Reserveren gewenst op het nummer 02/410.99.50 (maandag tot vrijdag van 9u tot 17u) of per mail (reservation@lafonderie.be). Maximaal 25 personen per rondleiding.

Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 14u en zondag om 16u. Met de medewerking van Arts & Culture.

Tentoonstelling “La gueule de l’emploi”, met foto’s van Patrice Niset. Deze fotograaf gaat op zoek naar mensen die aan het werk zijn en probeert hen en de voorwerpen die ze bewerken zo dicht mogelijk te benaderen. Het gaat om werelden die elke keer anders zijn en doordrongen van de manier van werken die typisch is voor het atelier.

WANDELING**Kunst langs het kanaal**

Brussel is een stad waar hedendaagse kunst een belangrijke plaats inneemt door de aanwezigheid van privéverzamelingen, talrijke galerijen en diverse kunstbeurzen. De kunstwereld heeft zijn traditionele locaties in het zuidoosten van de stad stilaan verlaten om neer te strijken nabij het kanaal waar grote ruimtes beschikbaar zijn. Het iconische gebouw van de vroegere Citroëngarage wordt momenteel door het Brussels Gewest omgevormd tot centrum voor hedendaagse kunst, maar ook talrijke andere initiatieven hebben de laatste jaren het licht gezien zoals Kanal 20, Argos, de collectie Vanhaerents, het MIMA, enz. Tijdens deze wandeling zult u ze allemaal ontdekken.

🕒 zaterdag en zondag om 11u en 14u (duur: 1u30)

📍 vertrek: voor de ingang van het MIMA, Henegouwenkaai 39 in Sint-Jans-Molenbeek – kaart F 7

📍 51 (Ninoofsepoort), 82 (Driehoek)

📍 86 (Driehoek)

📞 reserveren verplicht op het nummer 02/219.33.45 (maandag tot vrijdag van 10u tot 15u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van het *Atelier de Recherche et d’Action Urbaines (ARAU)*.

77.

Kaart F 7

ACADÉMIE DE DESSIN ET DES ARTS VISUELS VAN SINT-JANS-MOLENBEEK

 Mommaertsstraat 2A
Sint-Jans-Molenbeek

 za en zo van 13u30 tot 17u30

 1-5 (Graaf van Vlaanderen),
6 (Ribaucourt)

 51 (Ribaucourt/Vlaamse Poort)

 89 (Ribaucourt)

Met de oprichting van een gemeentelijke *Académie de Dessin* in 1865 kwam de gemeente tegemoet aan de behoefte aan geschoolde ambachtslui in de periode van intense industrialisering die Sint-Jans-Molenbeek toen kende. Het academiegebouw werd in 1880 opgetrokken naar de plannen van architect Joachim Benoit die de leslokalen ordende rond een ruime overdekte speelplaats en een monu-

77

mentale trap. Het lessenaanbod is in de loop van 150 jaar geëvolueerd samen met de opeenvolgende technologische, pedagogische en artistieke veranderingen. De oorspronkelijke vakschool voor sierkunsten en industriële beroepen maakt vandaag deel uit van het netwerk van scholen voor deeltijds kunstonderwijs van de Franse gemeenschap. De huidige academie organiseert multidiscipli-

naire ateliers voor kinderen en jongeren tot 15 jaar en biedt jongeren boven de 15 jaar en volwassenen ateliers tekenen, schilderen, beeldhouwen, grafiek, keramiek, fotografie, video, animatiefilm, infografiek, boekbinden en verhalen vertellen, en multidisciplinaire technieken.

Het Huis van Culturen en Sociale Samenhang is sinds 2006 ook hier gehuisvest. Hier worden tal van stages en workshops gegeven en verschillende projecten georganiseerd om artistieke creatie te bevorderen en de bewoners beter bekend te maken met hun erfgoed. Een uitgelezen instrument hiervoor is het nieuwe museum MoMuse dat de geschiedenis van Molenbeek vertelt en eveneens ondergebracht is in de academie. Ten slotte brengt het digitale platform Micro-Folie honderden meesterwerken samen binnen een virtuele galerij die men zowel vanuit het Huis van Culturen als vanuit MoMuse kan bezoeken. (B 18/07/1996)

Ontdekkingsbezoek, workshops en tentoonstelling “Een plaats voor kunstonderwijs sinds 140 jaar”, tentoonstelling “Beeldhouwwerken van Georges Vandevorde in Molenbeek, tussen academie en publieke ruimte” en activiteit “Alle soorten kunsten in het Huis van Culturen” (zie kaderteksten hiernaast en volgende pagina).

WANDELING

De kunstenaars van Molenbeek laten niet in hun kaarten kijken!

Waarschijnlijk is Sint-Jans-Molenbeek, waar de industrialisering van Brussel zich het sterkst heeft gemanifesteerd, niet de gemeente waaraan men het eerst denkt als het over kunst gaat. En toch, bij nader toezien staan er de bezoeker hier heel wat verrassingen te wachten.

Het metrostation Graaf van Vlaanderen, de vroegere brouwerij *Het Zwart Paard* nu omgevormd tot kunstenaarsatelier, een museum voor hedendaagse kunst, een werk verborgen onder straatstenen, berichten die onthuld worden langs het kanaal, een monoliet, ... het zijn maar enkele van de ontdekkingen die u zult doen tijdens deze originele wandeling.

 zaterdag en zondag om 10u en 14u (duur: 2u)

 vertrek: uitgang metrostation Graaf van Vlaanderen (kant gemeentehuis), Sint-Mariastraat/Graaf van Vlaanderenstraat in Sint-Jans-Molenbeek – kaart F 7

 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

 51 (Ribaucourt/Vlaamse Poort)

 reserveren verplicht op het nummer 0499/21.39.85 of per mail (info@e-guides.be). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van E-Guides.

ACTIVITEITEN

Alle soorten kunsten in het Huis van Culturen

Het Huis van Culturen in Molenbeek organiseert het hele jaar door creatieve workshops voor kinderen en jongeren van 3 tot 18 jaar. Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen krijgt iedereen de kans om deze gratis te ontdekken en te proeven van een brede waaier workshop: muzikale opvoeding, plastische kunsten (kennismaking voor de allerjongsten, druktechnieken, enz.), dans (ludiek hedendaags, capoeira, breakdance, enz.), circus, toneel en verschillende workshops rond het Fablab'ke (workshop digitale/elektronische/manuele houtfabricage voor 12-16-jarigen, workshop digitale/elektronische/manuele ontdekking voor 9-12-jarigen, intergenerationele workshops rond digitale vervaardiging (3D-printen, lasercutting, enz.) en traditionele technieken (houtsnijden, assemblage, enz.).

Deze open workshops vinden plaats in de gebouwen van het Huis van Culturen en in de verkeersvrije Mommaertsstraat. Het Huis van Culturen zal samenwerken met de Brede School Molenbeek (Brom) en de Vaartkapoen (VK) om er een gevulde en feestelijke dag van te maken. Brom stelt de bezoekers verschillende activiteiten voor en leerlingen kunnen er hun schoolboeken kافتen met origineel papier. De VK staat in voor de muzikale omlijsting en het onthaal van de gezinnen. Deze activiteiten worden afgesloten met muziek en een maaltijd op het Sint-Jan-Baptistvoorplein.

 zaterdag van 13u tot 18u

 Huis van Culturen, Mommaertsstraat 4 in Sint-Jans-Molenbeek – kaart **F 7**

 1-5 (Graaf van Vlaanderen), 51 (Ribaucourt/Vlaamse poort)

 51 (Ribaucourt/Vlaamse Poort)

Met de medewerking van het Huis van Culturen, de Brede School Molenbeek, de Vaartkapoen en het gemeentebestuur van Sint-Jans-Molenbeek.

TENTOONSTELLING

Beeldhouwwerken van Georges Vandevoorde in Molenbeek, tussen academie en publieke ruimte

De tekenacademie in Sint-Jans-Molenbeek, opgericht in 1865, is een plek waar kunstwerken werden en worden vervaardigd die onder andere bestemd zijn voor publieke ruimtes. De beeldhouwer Georges Vandevoorde (1878-1964), leraar en later directeur aan de Molenbeekse academie, is hier een zeer interessant voorbeeld van.

De restauratie van twee grote gipsbeelden in art-decostijl die de centrale personages voorstellen van het monument voor de gesneuvelde van Sint-Jans-Molenbeek (1925), is de gelegenheid om een vergeten kunstenaar in de kijker te plaatsen alsook de rol van een academie als plaats van creatie, studie en vervaardiging van werken die bestemd zijn voor het grote publiek en de publieke ruimte.

 zaterdag en zondag van 13u30 tot 17u30

 Académie de dessin et des Arts visuels (benedenverdieping), Mommaertsstraat 2A in Sint-Jans-Molenbeek – kaart **F 7**

 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

 51 (Ribaucourt/Vlaamse Poort)

Met de medewerking van het MoMuse (gemeentelijk museum) en de Académie de Dessin et des Arts visuels.

TENTOONSTELLING, RONDELEIDINGEN, PARTICIPATIEVE WORKSHOPS

Een plaats voor kunstonderwijs sinds 140 jaar

De *Académie de Dessin et des Arts visuels* van Sint-Jans-Molenbeek werd opgericht in 1865 en is in het huidige gebouw gevestigd sinds 1880. Het onderwijs dat verstrekt werd in de *École de dessin et de modelage*, oorspronkelijk bestemd voor industrieel ontwerp en sierkunsten, stond lange tijd in dienst van de Molenbeekse bedrijven die de school financieel ondersteunden en er hun leerjongens les lieten volgen.

Terwijl de 19de-eeuwse leerlingen er ondergedompeld werden in een esthetiek gebaseerd op natuurwaarneming en imitatie van klassieke modellen, sluit het onderwijs van vandaag aan bij de hedendaagse artistieke stromingen die een gediversifieerd publiek aantrekken.

Via verschillende activiteiten die tijdens het weekend plaatsvinden kunt u de huidige academie ontdekken die nog altijd gehuisvest is in het gebouw dat in 1880 werd ontworpen door architect Joachim Benoît als school voor sierkunsten en industriële artistieke toepassingen.

U zult zich onder andere vertrouwd kunnen maken met sommige technieken die er vandaag worden onderwezen, de geschiedenis begrijpen van dit kunstonderwijs 'met gespreid uurrooster' dat zo specifiek is voor België en met eigen ogen zien hoe deze school bruist van artistiek leven.

Op het programma:

- > rondleidingen in het gebouw en de ateliers
- > tentoonstelling van werken van de leerlingen van het academiejaar 2018-2019
- > tentoonstelling met werk van François Brice, leerling afgestudeerd in videografie
- > participatieve workshops rond technieken die snel door de bezoekers kunnen worden aangeleerd (maximaal 10 deelnemers tegelijk):
 - tekenen naar levend model – snelle schetsen volgens de zogenaamde 'rechterhershelft'-techniek
 - animatiefilm: 'pixilation'-techniek (animatie van objecten)
 - etsen: herdruk van oude werken die bewaard worden in de reserves van de school – hout, metaal en steen

 zaterdag en zondag van 13u30 tot 17u30

 Académie de dessin et des Arts visuels (benedenverdieping), Mommaertsstraat 2A in Sint-Jans-Molenbeek – kaart **F 7**

 M 1-5 (Graaf van Vlaanderen)

 T 51 (Ribaucourt/Vlaamse Poort)

 i maximaal 10 deelnemers per participatieve workshop.

Met de medewerking van de Académie de Dessin et des Arts visuels en La Fonderie.

WANDELINGEN EN ACTIVITEITEN

2m3 : “Het ordinaire herschreven”

Sinds januari 2010 biedt 2m3 kunstenaars een forum waar ze een groot publiek door middel van een (korte) performance kennis kunnen laten maken met de essentie van hun artistieke parcours. Door hen een open ruimte aan te bieden worden de kunstenaars uitgedaagd om er hun werk fysiek te (her)vertalen. Deze performances vinden plaats op eenzelfde plek in Sint-Jans-Molenbeek, niet in een wit geschilderde ruimte, een black box of een speciale plaats maar in een ruimte van twee meter op drie die het midden houdt tussen een atelier en een living, een plek waar men dagdagelijks leeft. Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen treedt 2m3 buiten de muren van zijn atelier en neemt het u mee voor een wandeling langs enkele performances. Een gids geeft u onderweg uitleg over de gemeente en op elk van de zes gekozen plaatsen (een meubelwinkel, een stoffenwinkel, een garage, een snackbar, ...) legt de begeleidende kunstenaar u de band uit tussen de plek in kwestie en de performance, met behulp van een grote tablet.

zaterdag van 14u tot 17u (duur: 2u30)

vertrek: Sint-Jan-Baptistkerk, Sint-Jan-Baptistvoorplein in Sint-Jans-Molenbeek – kaart F 7

1-5 (Graaf van Vlaanderen), 6 (Ribaucourt)

51 (Ribaucourt/Vlaamse poort)

89 (Ribaucourt)

reserveren gewenst op het nummer 02/600.74.07 (van maandag tot vrijdag, in de voormiddag) of per mail (toerisme.1080@molenbeek.irisnet.be – cdevriendt@molenbeek.irisnet.be).
Maximaal 10 personen per vertrek.

Om 17u zal Gert Aertsen een geluidspresentatie geven in de Sint-Jan de Doperkerk. Buiten zullen de bezoekers een bar en een lange breugeliaanse tafel vinden met allerlei Belgische en mediterrane lekkernijen. De rest van de avond is in handen van de vrouwelijke dj's van de Vaartkapoen.

Met de medewerking van 2m3, van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek (Dienst Toerisme en Dienst Nederlandstalige Cultuur) en van GC Vaartkapoen.

RONDLEIDINGEN IN GEBARENTAAL

De vereniging Arts & Culture organiseert dit jaar opnieuw rondleidingen in gebarentaal voor dove en slechthorende personen.

Zes plaatsen kunnen worden bezocht:

> **Palace** (notitie 2 pagina 8)

zaterdag en zondag om 11u. De rondleidingen worden voortgezet naar de bioscoop Galeries en CINEMATEK.

> **Voormalig atelier van Marcel Hastir** (notitie 33 pagina 41)

zaterdag om 11u en zondag om 15u

> **Bibliotheca Wittockiana** (notitie 44 pagina 50)

zaterdag om 14u30 en zondag om 12u

> **Pelgrimshuis** (notitie 66 pagina 82)

zaterdag en zondag om 16u

> **Voormalige Compagnie des Bronzes – La Fonderie** (notitie 76 pagina 93)

zaterdag om 14u en zondag om 16u

> **Aboriginal Signature Estrangin gallery** (notitie 82 pagina 101)

zaterdag om 11u en zondag om 14u

78.

Kaart G 6 **LAVALLÉE**

 Adolphe Lavalléestraat 39
Sint-Jans-Molenbeek

 za en zo van 12u tot 18u

 2-6 (Ribaucourt)

 51 (Ribaucourt)

 20-89 (Ribaucourt)

Sinds 2014 stelt LaVallée in het hart van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek een ruimte open voor evenementen en co-working bestemd voor creatieve ondernemers. Anders dan de klassieke segmentering van het bedrijfsleven spelen deze ruimten in op de dynamiek van het delen, op het positieve effect van de nabijheid tussen gebruikers en de kruisbestuiving tussen projecten. LaVallée biedt ateliers, kantoren, tentoonstellings- of evenementenruimten te huur aan op een oppervlakte van 6.000 m². In de jaren 1920 was hier een atelier gevestigd voor het schoonmaken, verven en verwerken van huiden. Nadien

werd het gebouw omgevormd tot een industriële wasserij onder de naam "Le Pingouin", uitgerust met wasketels, droogmachines, centrifuges en luchtkompressoren die het was- en droogproces volledig mechaniseerden. Al deze machines zijn verwijderd en de ruimtes met hun wit geverfde bakstenen bruisen weer van activiteit dankzij de bijna 150 ondernemers (beeldende kunstenaars, cineasten, designers, grafici, ambachtelijke beroepen en communicatiespecialisten) die de site nieuw leven hebben ingeblazen. Het project LaVallée werd ontwikkeld door Smart.

Rondleidingen zaterdag en zondag om 14u30. Maximaal 30 personen per vertrek.

Tentoonstelling "La Poussière des Météores" van Stephan Balloux, die hier een maand kunstenaar in residentie was om zijn werken *in situ* te maken. De tentoonstelling wil een radicaal humanistische boodschap brengen: de verschillende picturale

78

interventies en de getoonde schilderijen die speciaal voor de gelegenheid zijn gemaakt richten zich via het spectrum van de beelden tot de toeschouwers en behandelen zowel actuele als geopolitieke onderwerpen.

De Halle Tropisme uit Montpellier zal gedurende enkele dagen de artistieke leiding nemen over de binnenplaats van LaVallée en er diverse animaties, een digitale installatie en workshops presenteren.

79.

Kaart F 6 **SOCIÉTÉ**

 Vanderstichelenstraat 106
Sint-Jans-Molenbeek

 za en zo van 10u tot 18u

 6 (Belgica)

 51 (Vanderstichelen)

 14 (Vanderstichelen)

Het platform *Société*, dat zichzelf definieert als een tentoonstellingsplatform, is dichtbij de site van Thurn en Taxis gevestigd in een fabriek die in de jaren 1930 gebouwd werd voor de *Société bruxelloise d'Électricité*. Het platform, dat gesticht werd en geleid wordt door het kunstenaarskoppel Manuel Abendroth en Els Vermang, die deel uitmaken van het trio LAB[au], wil de elektronische kunsten promoten in een kunstwereld die nog altijd gedomineerd wordt door de 'ismen' van de vorige eeuw. Als *artist run space* wil *Société* creatieve geesten met elkaar in dialoog brengen rond actuele artistieke uitdagingen. Het is

79

de bedoeling om via twee thematentoonstellingen elk jaar ruimte te geven aan hedendaagse artistieke creaties die zich manifesteren door middel van nieuwe expressievormen en recente technologieën. Zo heeft *Société* reeds opvallende tentoonstellingen gehouden over de nieuwe esthetiek van de algoritmische kunst. Naast deze manifestaties organiseert het platform ook ontbijtvoorstellingen en concerten die het kruim van de elektronische muziekcène in de kijker plaatsen.

Tentoonstelling "Encountered Error", opgezet in dialoog met de tentoonstelling "Calculated Chance", die voortborduurde op de artistieke interactie tussen de begrippen controle en toeval.

31STE EUROPESE OPEN
MONUMENTENDAGEN
IN WALLONIË

ERFGOED OP Z'N BEST

07 en 08 SEPTEMBER 2019

80.

Kaart F 6

STEPMANHUIS

📍 *Leopold II-laan 250 – Koekelberg*

🕒 *za en zo van 10u tot 18u*

📄 *2-6 (Simonis/Elisabeth)*

🕒 *9-19 (Simonis/Elisabeth)*

📄 *13-20-87 (Simonis/Elisabeth)*

De woning van beeldhouwer-decorateur Charles Stepman (1891-1964) werd door de gemeente Koekelberg in 1974 aangekocht om er een cultuurhuis in te vestigen. Achter de witte gevel bevindt zich vandaag een ontmoetingsplaats waar vele activiteiten plaatsvinden (tentoonstellingen, concerten, debatten, lezingen, ...) en artistieke disciplines beoefend worden (muziek, toneel, dans, tekenen, schilderen, ...). Het atelier van de kunstenaar behield zijn

oorspronkelijke uitzicht. Hier wordt de herinnering levendig gehouden aan deze illustere inwoner van Koekelberg, van wie in de gemeente nog een aantal werken te zien zijn: het bas-relief van burgemeester Oscar Bossaert in de Swartenbroeksschool, de "Rondedans der kinderen" in de Espace Cadol aan de Delcoignestraat en een bronzen bas-relief in het rusthuis Jourdan. In 1947 richtte Charles Stepman de *Cercle d'art et d'éducation populaire Eugène Simonis* op, genoemd naar de Luikse beeldhouwer die van Koekelberg zijn tweede thuisstad had gemaakt. De activiteiten van deze kunstkring vinden nog altijd plaats in het Stepmanhuis en hebben als doel om de schone kunsten in Koekelberg levendig te houden.

Vaste tentoonstelling met werken (beelden, tekeningen en schilderijen) van Charles Stepman en

80

69ste salon van de Cercle d'art Eugène Simonis (schilderijen en beeldhouwwerk van diverse hedendaagse kunstenaars).

81.

Kaart E 6

ABORIGINAL SIGNATURE ESTRANGIN GALLERY

📍 *Jules Besmestraat 101
Koekelberg*

🕒 *za en zo van 10u tot 18u*

📄 *19 (Besme)*

📄 *20 (Sippelberg)*

De Aboriginal Signature Estrangin gallery bevindt zich al vijf jaar in een woning met aangrenzende drukkerij. In dit geheel, in U-vorm rond een met bomen beplante tuin geschikt en gebouwd naar een plan uit 1923, werden meerdere oorspronkelijke elementen bewaard (schouwen, glasramen, granitvloer, houten dakgebinte, enz.). Het hele jaar door plaatst deze galerij de kunst van de autochtone Australische bevolking in de kijker. De werken die worden getoond op de tentoonstellingen worden ter plaatse gekozen door Bertrand Estrangin die hiervoor de meest afgelegen gebieden van

81

Australië doorkruist. Deze gepassioneerde verzamelaar legt jaarlijks duizenden kilometer af op zoek naar kunstenaars, in partnerschap met de officiële kunstcentra van het land, om hun creaties in Europa bekend te maken.

Uitleg ter plaatse.

Rondleidingen, zaterdag om 14u en zondag om 16u30.

Rondleidingen in Franse gebarentaal, zaterdag om 11u en zondag om 14u. Met de medewerking van Arts & Culture.

82

83

82.

Kaart E 5-6

NATIONALE BASILIEK VAN HET HEILIG HART TE KOEKELBERG

📍 *Basiliekvoorplein 1 (deur 6)
Ganshoren*

🕒 *enkel zo van 13u tot 18u*

🏠 *2-6 (Simonis/Elisabeth)*

🕒 *19 (Simonis/Elisabeth)*

🏠 *13-49-87 (Simonis/Elisabeth)*

Koning Leopold II koesterde de wens een kerk te bouwen die de Sacré-Cœur in Parijs naar de kroon zou steken. De eerste steen werd al in 1905 gelegd, maar het huidige gebouw is het resultaat van een architectuurwedstrijd uit 1920, gewonnen door de Gentse architect Albert Van Huffel. Zijn opdracht was een kerk te ontwerpen die 3.000 tot 4.000 personen kon bevatten, met tien kapellen die de Belgische provincies en Congo symboliseerden. De basiliek is een manifest van religieuze art-decostijl. De koepel met een diameter van 30 meter verheft zich bijna 90 meter boven de begane

grond. De twee torens van de gevel zijn 65 meter hoog. De indrukwekkende binnenvolumes zijn gedecoreerd met verschillende materialen waaronder baksteen en in mallen gevormde holle terracotta-elementen, geglaazuurd en gebakken in de oven. Dit creëert binnen het gebouw een bijzonder warme sfeer. Talrijke kunstenaars hebben aan de realisatie van dit titanenproject meegewerkt. Zo is beeldhouwer Harry Elstrom de auteur van de vier evangelisten die de pijlers van het voorportaal verlenen. Ook de kruisweg en de vier biddende engelen boven het ciborium van het hoofdaltaar zijn van zijn hand. Het kegelvormig dak van pannen in gehamerd koper is vervaardigd door Henri-Joseph Hollemans. Het altaar, de lezer en het kruis boven het koor zijn het werk van Jacques Dieudonné, een in Frankrijk wonend Belgisch kunstenaar. Elisabeth de Saedeleer, de dochter van schilder Valerius de Saedeleer, ontwierp het tapijt *Millefleurs* dat onder de koepel ligt. Op het altaar staat het Heilig

Hartbeeld in gepatineerd brons van Georges Minne, één van de geniaalste beeldhouwers van het einde van de 19de eeuw. Ook het grote bronzen beeld van Christus aan het kruis aan de buitenkant van de Basiliek is zijn creatie. De prachtige glasramen zijn tot stand gekomen met de hulp van meester-glassmakers zoals Louis-Charles Crespin, Anto Carte, Jan Huet, Michel Martens, Jean Slagmuylder, Maria Verover en Pierre Majerus. Het gebouw, dat onderdak verleent aan het museum van de Zwartzusters en een museum voor religieuze kunst, dient ook als kader voor tentoonstellingen en concerten. Het panorama aan de buitenkant van de koepel biedt op een hoogte van 52,80 meter een adembenemend 360° zicht op Brussel en omstreken.

Rondleidingen met extra aandacht voor de kunstwerken van Georges Minne, zondag om 13u, 14u en 15u.

83.

 Kaart **G 4**

CULTUREEL CENTRUM BRUSSEL NOORD – MAISON DE LA CRÉATION

 *Emile Bockstaelplein
Brussel-Laken*

 za en zo van 12u tot 18u

 6 (Bockstael)

 62-93 (Moorslede)

 49-53-88-89 (Bockstael)

In 1893 besloot de gemeente Laken een nieuw gemeentehuis te bouwen waarrond zich een nieuwe wijk ontwikkelde. Architect Paul Bonduelle, die zich voor de gelegenheid associeerde met Charly Gilson, won de architectuurwedstrijd. De werken duurden van 1907 tot 1912. Bonduelle ontwierp een gebouw met klassieke lijnen en met een centrale

toren voor de gevel die doet denken aan de Noord-Franse belforten. Het gebouw huisvest momenteel het *Maison de la Création*-Cultureel Centrum Brussel Noord. Dit initiatief vloeit voort uit het succesvolle Festival Amalia dat in 1998 het licht zag en op zijn beurt het resultaat was van een ontmoeting tussen de gemeenschap die zich ontwikkelde rond de vzw PIICOL – *Partenariat Intégration Cohabitation à Laeken* – en een netwerk van kunstenaars verbonden in en rond Reg'Arts 94. Het *Maison de la Création* is sinds 2004 een cultureel centrum dat erkend wordt door de *Fédération Wallonie Bruxelles*. Het organiseert sociaal-artistieke activiteiten die worden gestimuleerd door de banden met bewoners, kunstenaars en verenigingen en die op vier locaties plaatsvinden, zowel de directe omgeving als in verder gele-

gen wijken: het voormalige gemeentehuis van Laken op het Bockstaelplein, het nabijgelegen voormalige station, de sociale woningen van de Modelwijk en de vroegere kerk van Neder-over-Heembeek. Er vinden workshops en stages plaats, er wordt gewerkt aan collectieve projecten, er zijn artists in residence actief en er vinden tal van evenementen plaats. (B 13/04/1995)

Ontdekkingsbezoek “Van gemeentehuis naar kunstencentrum” (zie kadertekst hieronder).

ONTDEKKINGSBEZOEK

Van gemeentehuis naar kunstencentrum

Vraagt u zich soms af hoe het vroeger was in het voormalige gemeentehuis van Laken? De bezoeken waarop u wordt uitgenodigd, laten u de binnenkant van het gebouw zien en tonen op welke manier een beschermd administratief gebouw werd omgevormd tot een levend centrum voor zeer diverse culturele activiteiten. Tijdens uw ontdekkingsbezoek kan u deelnemen aan allerlei workshops en opvoeringen. Na het bezoek nodigt kunstenaar Ulla Haze u uit om haar grafische universum te ontdekken. Geïnspireerd door wat u gezien en/of gehoord hebt, kan u aan de pop-up tentoonstelling deelnemen die ter gelegenheid van de Open Monumentendagen (www.ullahase.com) wordt georganiseerd.

Voor blinde of slechtziende bezoekers: bezoek gevolgd door een workshop

 zaterdag en zondag om 10u30 (duur: 2u)

 reserveren gewenst per mail (laeken.decouverte@gmail.com). Maximaal 15 personen per bezoek.

Voor iedereen: doorlopend bezoek en workshop

 Bezoek: zaterdag en zondag tussen 10u en 16u

 De workshop door Ulla Haze: zaterdag en zondag doorlopend van 13u30 tot 16u

 *voormalig gemeentehuis (Cultureel Centrum Brussel Noord – Maison de la Création, Emile Bockstaelplein in Brussel-Laken – kaart **G 4**)*

 6 (Bockstael)

 62-93 (Moorslede)

 49-53-88-89 (Bockstael)

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van *Laeken Découverte* en het Cultureel Centrum Brussel Noord – *Maison de la Création*.

ONTDEKKINGS- BEZOEK

De Dikke Beuktuin en de Vortex Babeltut

In de Modelwijk in Laken strekt zich voor het cultureel centrum een grote grasvlakte uit die afdaalt naar de Dikke Beukstraat. In samenwerking met de Lakense Haard ontwierp landschapsarchitect Gilles Clément hier nieuwe paden en trappen, afgeboord met bolvormige taxussen en struiken die ruisen in de wind. Deze bewegingstuin is een echt kunstwerk waar men zowel 's winters als in de 's zomers poëzie en organische schoonheid ervaart. De weg die naar het cultureel centrum klimt, heeft de allure gekregen van een fantastische promenade of een wandeling in de duinen. Dit kunstwerk is de aanzet geweest tot de volledige landschappelijke heraanleg het park van de Modelwijk in het hart waarvan in 2019 een nieuw werk het licht heeft gezien. Kunstenaar Jean-Bernard Métais heeft in een eerste fase de bewoners van de wijk ontmoet en hen uitgenodigd om woorden op te schrijven over hun persoonlijke of collectieve geschiedenis in relatie met deze plek. In een tweede fase heeft de kunstenaar zich deze 'getuigeniswoorden' toegeëigend – woorden van humor en utopie of eenvoudige vragen, soms teder, soms grappig, af en toe polemisch – om ze neer te schrijven in een lange rij van wisselende citaten. U zult de gelegenheid hebben om deze werken, gelegen in de openbare ruimte en altijd toegankelijk, te ontdekken in gezelschap van de Cel 101%.

🕒 zondag om 11u en 14u

📍 vertrek: metro Koning Boudewijn (uitgang Modelwijk) in Brussel-Laken – kaart F2

📍 6 (Koning Boudewijn)

📍 84-88 (Koning Boudewijn)

Enkel in het Frans.

Project voorgesteld in het kader van 101%, een initiatief van de Brusselsse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) voor het ontwerpen en creëren van een hedendaags kunstwerk voor een specifiek gebouw met sociale woningen, zijn bewoners en beheerders.

ONTDEKKINGSBEZOEK

Les P'tites sœurs de l'Atomium

Kunstenaar Cécile Pitois realiseerde drie werken in het hart van de Mutsaardwijk in Laken. In het werk *Le Refuge des Rêves*, onder het ingangsportaal van de kleine huisjes van de De Wandstraat, worden de voorbijgangers uitgenodigd om het geheim van hun kinderdroom achter te laten. Met *Requiem pour une étoile*, aan het begin van de Demanetstraat, kan wie dat wenst iemand anders een droom aanbieden. Aan de hand van de berichten die in de buurt van de werken worden gedeponeerd, wordt een participatief ritueel op gang gebracht waaraan de bewoners kunnen deelnemen. Het is een manier voor het individu om deel uit te maken van de gemeenschap en van het leven in de wijk. Het derde deel van dit drieluik, *Les P'tites sœurs de l'Atomium*, in het openbaar park aan de Wannecouterstraat, creëert een plaats van samenhang in de vorm van een ontmoetingsruimte voor het volksspel bij uitstek: petanque, symbool van uitwisseling en sociaal leven. Al deze werken bevinden zich in de openbare ruimte en zijn op elk ogenblik toegankelijk. Ze verwijzen naar de Wereldtentoonstelling van 1958, meer bepaald naar het Atomium. Ga mee op ontdekking naar deze trilogie tijdens een bezoek georganiseerd door de Cel 101% en de Lakense Haard.

🕒 zondag om 15u30 en 17u

📍 vertrek: portaal De Wandstraat 72-78 in Brussel-Laken – kaart H 2

📍 19 (De Wand)

📍 53 (De Wand)

Enkel in het Frans.

Project voorgesteld in het kader van 101%, een initiatief van de Brusselsse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM) voor de creatie en productie van een hedendaags kunstwerk, ontworpen voor een specifiek gebouw met sociale woningen, zijn bewoners en beheerders.

84.

Kaart H 4

**VOORMALIG ATELIER
ERNEST SALU**

📍 *Onze-Lieve-Vrouwvoorplein 16
Brussel-Laken*

🕒 *za en zo van 10u tot 18u*

📅 *6 (Bockstael)*

📅 *62-93 (Prinses Clementina)*

📅 *53 (Kunstenaars)*

In de bloeiperiode van de grafkunst in Brussel was het atelier Salu ongetwijfeld de meest befaamde onderneming in dit domein. De grondvesten van dit familiebedrijf werden gelegd door Ernest Salu die zijn opleiding kreeg bij beeldhouwer Guillaume Geefs. Niet ver van het kerkhof van Laken liet hij een atelier bouwen dat herhaaldelijk werden uitgebreid. Drie generaties lang, van 1872 tot 1982, werd hier grafkunst vervaardigd.

Alle beeldhouwers die in het atelier werkten, waren klassiek geschoolde vaklui waarvan het merendeel hun opleiding volgde aan de Brusselse Academie voor Schone Kunsten. Zij waarborgden de artistieke kwaliteit die gevraagd werd door het gegoede publiek dat zich op het kerkhof van Laken liet begraven. Het productieproces was hetzelfde als dat van andere kunstenaarsateliers: schetsen, tekeningen, boetseren, modelleren naar levend model, foto's, enz. Het creatieve proces kan worden geïllustreerd aan de hand van archiefmateriaal en een grote verzameling gipsen die nog altijd ter plaatse worden bewaard. De gebouwen waar destijds het geluid van beitels en hamers weerklonk, herbergen vandaag het Museum voor grafkunst en Funeraire Cultuur van de vzw Epitaf. Dit zorgvuldig bewaarde complex houdt de herinnering levendig aan de bloeiende productie van weleer. Achteraan

staan meerdere ateliers in verbinding met de woning van de beeldhouwers. Iets verder waken twee arenen over een monumentaal portaal dat toegang geeft tot een fraaie wintertuin uit 1912. In deze ruimten vinden regelmatig intimistische concerten plaats, soms gevolgd door een avondlijk bezoek aan het nabije kerkhof van Laken (B 14/05/1992)

Rondleidingen "Het werk van hofbeeldhouwer Guillaume Geefs op het kerkhof van Laken", zaterdag en zondag om 10u en 14u. Met de medewerking van Epitaf.

85.

Kaart J 2-3

**MAISON DE LA CRÉATION-
CENTRE CULTUREL NOH**

📍 *Sint-Niklaasplein
Brussel - Neder-Over-Heembeek*

🕒 *enkel za van 19u tot 22u*

📅 *3-7 (Heembeek)*

📅 *47-53 (Zavelput)*

De Sint-Niklaaskerk is een kleine landelijke kerk uit de eerste helft van de 18de eeuw met funderingen die dateren uit de 12de eeuw. Na haar ontwijding in 1939 kreeg de kerk een culturele bestemming voor de inwoners van de gemeente. Tijdens een restauratie op initiatief van de stad Brussel werd het gebouw grondig gerenoveerd en opnieuw voor het publiek opengesteld in 2016. Samen met het naburige Utopiegebouw vormt de kerk nu het *Maison de la Création-Centre culturel NOH*, een plaats voor expressie waar de lokale inwoners elkaar kunnen ontmoeten, nieuws uitwisselen, zich ontspannen en samen leren in respect voor de

verschillen en de diversiteit van hun burens. De gevarieerde programma's omvat toneel- en muziekateliers, concerten maar ook creatieve ruimtes voor residerende kunstenaars. Het *Centre culturel NOH* is een van de ruimtes van het *Maison de la création-Centre culturel Bruxelles-Nord* dat ook aanwezig is in Bockstael en de Modelwijk (B 14/03/1940)

Concert "The funky bodding", zaterdag van 19u tot 22u. Laet u op sleeptouw nemen door deze fanfare die u zal vergasten op een vuurwerk van klanken en ritmes

en u met hun explosieve energie en aanstekelijke funkmuziek het hoofd op hol brengen tot u uiteindelijk alles vergeet. Dynamisch, entertainend en swingend van begin tot einde! Gratis concert voor het hele gezin, reserveren aangeraden op het nummer 02/424.16.00 of per mail (accueil@maisondelacreation.org).

WANDELING EN TENTOON- STELLING

Kunstenaar zoekt bewoners

Ontdek of herontdek het appartementsgebouw Ieder Zijn Huis in Evere dat in de jaren 1960 ontworpen werd door architect Willy Van der Meeren aan de hand van een artistieke installatie gerealiseerd door Pauline Richon in de gangen van het gebouw. In juni van dit jaar heeft de plastische kunstenaar diverse bewoners ontmoet met als uitgangspunt de vraag: hoe als kunstenaar samenwerken met de gebruikers van een specifieke plaats en een installatie te creëren die de met deze locatie verbonden menselijke ervaringen weerspiegelt? Ze heeft de bewoners uitgenodigd om met haar de mogelijkheden van de ruimtes en gangen te ontdekken door middel van spel, dans, fotografie, tekeningen, met draad en kleefband... Dit project gaat uit van het gemeenschapscentrum Studio Platon en kadert in de kunstenaarsresidenties in de sociale woonwijk Plato (Hoog-Evere), waarbij een kunstenaar de bewoners actief betreft bij een creatieve en artistieke interventie die verbonden is met de realiteit van de wijk.

- 🕒 **zaterdag en zondag van 10u tot 18u (rondleidingen om 10u, 14u en 16u – duur: 1u)**
- 📍 **vertrek: Studio Platon, Platoonlaan 1 in Evere – kaart L 6**
- 📍 **45 (Cicero), 63-66-80 (Kerkhof van Brussel)**
- 📞 **reserveren verplicht op het nummer 02/241.15.83 of per mail (info@entrela.be). Maximaal 20 personen per vertrek.**

Met de medewerking van L'Entrela – Centre culturel d'Evere en Everecity.

86.

Kaart 15

GEMEENTEHUIS VAN SCHAARBEEK

- 📍 **Colignonplein – Schaarbeek**
- 🕒 **za en zo van 14u tot 18u**
- 📞 **92 (Pogge)**

Zoals andere gemeenten in het Brussels Gewest verwierf ook Schaarbeek in de loop der jaren een uitgebreide verzameling schilderijen, beelden, tekeningen, etsen en foto's – in totaal 1.700 objecten. Vele van die werken werden vervaardigd door kunstenaars die zich vanaf het einde van de 19de eeuw in Schaarbeek vestigden. De mooiste daarvan sieren vandaag de kabinetten van burgemeester en schepenen, maar ook de publiek toegankelijke ruimtes van het gemeentehuis, dat in 1887 door architect J.-J. Van Ysendyck in neo-Vlaamse renaissancestijl werd ontworpen. In 1892 besloot de gemeenteraad een museum in te richten in het gemeentehuis. Op die manier wilde ze de kunst dichterbij de bevolking brengen en in dat kader trok ze ook een budget uit om werken aan te kopen van kunstenaars die in de gemeente woonden. Hiertoe werd een Commissie voor Schone Kunsten in het leven geroepen. Later zou de *Cercle royal artistique de Schaarbeek*, opgericht in 1919, bijdragen tot de uitbouw van de collectie waarin men werken aantreft van o.a. Maurice Langaskens, Léon Frédéric, Privat-Livemont, Godefroid Devreese, Eugène Verboeckhoven

en Jef Lambeaux. Het gemeentemuseum kon echter niet alles tentoonstellen en zo kwamen de werken terecht in de gangen en kantoren van het gemeentehuis alsook in het Huis der Kunsten dat ze regelmatig tentoonstelt (zie Huis der Kunsten). Het gemeentemuseum zelf hield in 1921 op te bestaan. Hoewel de gemeente zelf geen werken meer aankoopt, wordt haar uitzonderlijke verzameling vandaag nog verrijkt met giften. In 2018 werd een nieuw plan uitgewerkt voor de ophanging van de werken in het gemeentehuis, opgebouwd rond enkele grote thema's: het vroegere Schaarbeek, kunstenaarsportretten en stilleven.

In de kijker: werken uit de gemeentelijke collectie tentoongesteld in de kabinetten van burgemeester en schepenen, en de gangen, enz.

Activiteit "Het gemeentehuis van Schaarbeek of de stad van de kunst" (zie kadertekst hiernaast).

Vertrekpunt van de wandeling "Kunstenaars en ateliers van vroeger" (zie kadertekst hiernaast).

ACTIVITEITEN

Het gemeentehuis van Schaarbeek of de stad van de kunst

Uw voeten, uw oren, uw handen, uw ogen en zelfs uw tong zullen op de proef gesteld worden op deze (her)ontdekking van een gemeentehuis vol verrassingen. Een verborgen museum. Zes workshops/bezoeken onthullen u de werken die zich in het gemeentehuis bevinden op een ontspannen, kleurrijke en amusante manier.

PROGRAMMA

Glimlach, u draagt een helm

Met de oren warm onder een gesloten helm zult u in uw bubbel, vergezeld door twintig andere ontdekkingsreizigers, in 'audiorama' het labrynt doorkruisen van de artistieke goudklompjes die verspreid zijn over de gangen van het gemeentehuis.

Voor iedereen, kinderen vanaf 6 jaar (begeleiding verplicht).

🕒 *zaterdag en zondag om 14u30, 15u30, 16u30, 17u en 17u30 (duur: 20 min.) – enkel in het Frans*

Verrassende ophanging: het is in de doos!

De museumzaal in het hart van het gemeentehuis opent zijn deuren tijdens de Open Monumentendagen voor een originele tentoonstelling die carte blanche geeft aan Patrimoine à Roulettes dat geput heeft uit de 1.700 kunstwerken die de gemeente Schaarbeek bezit. Een zwarte doos zal u helpen de getoonde werken te begrijpen.

Voor iedereen.

🕒 *zaterdag en zondag van 13u tot 18u*

Madame Rosa: de terugkeer

Madame Rosa nodigt u uit om de verbluffende geschiedenis te ontdekken van de werken die zich in de kabinetten van de schepenen en de burgemeester bevinden. Houd plumeaus, stofdoeken en dweilen bij de hand voor een ongewoon bezoek waarbij er veel te lachen valt!

Voor iedereen.

🕒 *zaterdag en zondag om 14u en 16u – enkel in het Frans*

WANDELING

Kunstenaars en ateliers van vroeger

In de 19de eeuw was Schaarbeek zeer geliefd bij kunstenaars, onder meer door zijn groene vallei en de nabijheid van de stad. Tal van straatnamen herinneren aan hun aanwezigheid in de gemeente en ook al zijn er maar weinig ateliers bewaard, toch zijn er hier en daar nog sporen van: grote ramen, beeldhouwwerk en sgraffiti die verwijzen naar de oorspronkelijke functie van deze ruimtes in diverse stijlen waar bekende of vergeten kunstenaars ooit woonden en werkten.

🕒 *zaterdag en zondag om 11u en 14u (duur: 1u30)*

📍 *vertrek: voor het gemeentehuis van Schaarbeek, Colignonplein in Schaarbeek – kaart I 5-6*

📍 *92 (Pogge)*

📍 *reserveren verplicht via de website www.arkadia.be (tab Open Monumentendagen). Maximaal 25 personen per vertrek. Geen interieurbezoeken.*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Arkadia.

Goed verborgen schatten

Een zoektocht met gids naar de miskende werken van het gemeentehuis, in kabinetten en zalen, van schilderijen over beeldhouwwerken tot glasramen.

Voor iedereen.

🕒 *zaterdag en zondag om 13u en 15u*

Tekenles met potlood en pastel

De afspraak voor iedereen die houdt van lijnen, vormen en kleuren en die kunstwerken wil ontdekken door te tekenen. Twaalf workshops die openstaan voor iedereen en waarbij kunnen tekenen niet nodig is om het te doen. Het gemeentehuis en al zijn schatten leveren genoeg inspiratie.

Voor alle leeftijden vanaf 4 jaar

🕒 *zaterdag en zondag van 13u tot 18u*

Betoverd bezoek

Een muzikale ontdekking van de kunstwerken van het gemeentehuis voor jonge bezoekers. Lucie en haar muzikale assistent zullen de oren van de kinderen strelen met gezang terwijl ze naar de schilderijen kijken.

Voor kinderen vanaf 3 jaar met begeleiding

🕒 *zaterdag en zondag om 14u, 15u en 16u – enkel in het Frans*

📍 *gemeentehuis van Schaarbeek, Colignonplein in Schaarbeek – kaart I 5*

📍 *92 (Pogge)*

Met de medewerking van Patrimoine à Roulettes en de gemeente Schaarbeek.

87.

Kaart 16

ATELIERS VOGLER**📍** Voglerstraat 17A – Schaarbeek**🕒** za en zo van 13u tot 18u**🕒** 92 (Pogge)**🕒** 59 (Ernest Laude)

De woning van de Belgische schilder Alfred Ruytinx past harmonieus in een rij eclectische woningen, ondanks haar opmerkelijke decoratieve elementen in art-nouveaustijl, zoals het glasraam in het bovenlicht van de voordeur, waarop Hollandse schepen en windmolens zijn afgebeeld, en een gevelbreed sgraffito uit 1906 van de hand van Privat-Livemont, niemand minder dan de oom van de bouwheer. Voor deze gevel ontwierp hij een allegorie van schilderkunst: een vrouw

die kastanjabomen aan het schilderen is. Achter de woning bevindt zich het atelier gebouwd van Alfred Ruytinx (1871-1908) die vooral gekend is voor zijn stillevens van bloemen of groenten en zijn tuinzichten in impressionistische stijl. Na hem woonden hier nog verschillende andere kunstenaars, waaronder Oswald Poreau (1877-1955), een realistische schilder en luminist van de Belgische school, tevens etser en lithograaf, Yvonne bijgenaamd Vonnot Viollet (1883-1936), vermaard voor haar landschappen en de schilder Maurice Leclercq die hier woonde tot aan zijn dood. In het pand dat sinds vele jaren bewoond wordt door Jean Roulet, verwelkomen de Ateliers Vogler kunstenaars die de beeldhouwkunst en tekenkunst beoefenen naar levend model. (BL 18/12/1997)

WANDELING**Plaatsen van herinnering: kunstenaarswoningen en -ateliers in Schaarbeek**

De gemeente Schaarbeek, die in de belle époque "le faubourg des artistes" werd genoemd, bewaart vandaag nog talrijke woningen en ateliers van kunstenaars. Deze belangrijke aanwezigheid is zeer goed merkbaar aan de architectuur van deze gebouwen die opvallen door de rijke versiering van de eclectische gevels die van het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw dateren. De kunst in de straat, in praktijk gebracht door de art nouveau, is hier prachtig toegepast op de gevels van de woningen van diverse lokale schilders, beeldhouwers en schrijvers: sgraffiti, tegelpanelen, mozaïeken, glas-in-loodramen, reliëfs en kunstsmeedwerk. De gestileerde decoratie onderscheidt deze woningen van hun omgeving. Deze wandeling zal een beeld schetsen van de intellectuele en artistieke rijkdom van Schaarbeek tussen 1900 en 1940.

🕒 zaterdag en zondag om 14u30 (duur: 1u30)**📍** vertrek: hoek van het Eugène Verboeckhovenplein (Berrenkuil) en de Eugène Demolderlaan in Schaarbeek (eind van de wandeling aan de Woning Verhaeghe) – kaart 15**🕒** 55-92 (Verboekhoven)**🕒** 58-59 (Verboekhoven)**🕒** maximaal 25 personen per vertrek.**Met de medewerking van de vereniging Patrimoine de Schaarbeek (PatriS).****TENTOONSTELLING****Kunstenaarswoningen en -ateliers in Schaarbeek**

Op het einde van de 19de en aan het begin van de 20ste eeuw was Schaarbeek zeer in trek bij kunstenaars en ambachtsslui vanwege de directe nabijheid van het centrum van Brussel, de voordelige prijzen van gronden met grote oppervlakte maar vooral door de bouwprojecten van vooraanstaande architecten zoals Jacobs, Horta, Hemelsoet, Strauven en andere die er tal van scholencomplexen, appartements- en winkelgebouwen, private woningen en atelierwoningen realiseerden. Dankzij de intense bouwactiviteit konden schilders, decorateurs en beeldhouwers rekenen op heel wat opdrachten. Nauwe vriendschaps- en soms zelfs familiebanden verbonden architecten en kunstenaars met elkaar. Meerdere van hen vestigden zich in Schaarbeek om er beter te kunnen werken en de grote bouwvelden van dichtbij op te volgen. De fototentoonstelling van Claire Eyckerman, die gespaard gaat met een toonmoment van "muur-decoratie" door Camille Mesley en Élise Rimbault, laat deze boeiende tijd herleven!

🕒 zaterdag en zondag van 11u tot 18u**📍** Woning Verhaeghe, Louis Bertrandlaan 43 in Schaarbeek – kaart 16**🕒** 92 (Sint-Servaaskerk)**🕒** 59 (Herman), 66 (Crossing)

88.

Kaart 16

HUIS DER KUNSTEN

📍 *Haachtse Steenweg 147*
Schaarbeek

🕒 *za en zo van 10u tot 18u*

📍 *25-62 (Robiano),*
92-93 (Sint-Maria)

📍 *65-66 (Robiano)*

Aan het zicht onttrokken door het gebouw aan de straatzijde ligt op nr. 147 van de Haachtse Steenweg het landhuis dat in 1826 gebouwd werd voor de rijke lakenhandelaar Charles-Louis Eenens. Achter de neoclassicistische gevels bevindt zich een reeks salons met een decoratie die is ontleend aan diverse stijlen – Lodewijk XV, Lodewijk XVI en neo-Vlaamse renaissance – en getuigen van de uiteenlopende smaken die in die periode in zwang waren. Deze ontvangstruimtes werden in 2018 zorgvuldig gerestaureerd waarbij de oorspronkelijke kleuren en het 19de-eeuwse behangpapier in hun vroegere staat hersteld zijn. De residentie van de familie Terlinden, de laatste eigenaars, is een zeldzaam voorbeeld van een aristocratische woning uit de belle époque in Schaarbeek. De tuin wordt grenst aan de zijgevel van de Hallen van Schaarbeek.

Het gebouw is sinds 1950 eigendom van de gemeente en huisvest vandaag het *Maison des Arts* waar kunstenaars worden uitgenodigd om in dialoog te treden met het huis, zijn geschiedenis, bewoners en decor. Zoals andere Brusselse gemeenten heeft Schaarbeek in de loop der jaren een grote verzameling schilderijen, beelden, tekeningen, etsen en foto's – in totaal 1.700 objecten – verworven, voor een groot deel vervaardigd door kunstenaars die zich vanaf het einde van de 19de eeuw in Schaarbeek vestigden. (B 28/05/2015)

Rondleidingen op zaterdag en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30.

Met de medewerking van de gemeente Schaarbeek.

Tentoonstelling “Who are you?” die de gemeentelijke kunstcollectie (Toulouse-Lautrec, Jef Lambeaux, Godefroid Devreese, Josse Impens, enz.) confronteert met hedendaagse werken rond het thema van het portret.

🚲 FIETSTOCHT

Schaarbeek, stad van kunsten

Deze begeleide fietstocht neemt u mee op ontdekking naar theaters van allerlei slag: experimenteel, creatief, volks, komisch en vormingstheater. Van het Meiserplein gaat het via de mooie Louis Bertrandlaan naar de omgeving van het Noordstation (en misschien ook die van het station van Schaarbeek). Onderweg bezoeken we het oudste cabaret van Brussel (onder het geboortehuis van Jacques Brel) en komen we voorbij diverse kunstenaarsateliers, culturele centra, musea, toneelzalen en ruimtes voor artistieke expressie. De tocht eindigt aan het gemeentehuis op het Colignonplein.

🕒 *zaterdag en zondag om 14u30 (duur: 2u30)*

📍 *vertrek: Generaal Meiserplein, op de hoek met de Eugène Plaskyalaan in Schaarbeek – kaart K 7*

📍 *7-25-62 (Meiser)*

📍 *63 (Meiser)*

📍 *opgelet: vergeet niet uw fiets mee te brengen. Geen fietsverhuur ter plaatse mogelijk. Station Villo! nr. 150, Generaal Meiserplein*

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van GRACQ – Les Cyclistes quotidiens (lokale afdeling Schaarbeek).

89.

Kaart I 6

DE HALLEN VAN SCHAARBEEK

📍 Koninklijke Sint-Mariastraat 22a
Schaarbeek

🕒 za en zo van 10u tot 18u

📞 25-62-92 (Robiano),
92-93 (Sint-Maria)

📍 65-66 (Robiano)

Samen met de Sint-Gorikshallen zijn de Hallen van Schaarbeek een van de zeldzame overdekte markten die in Brussel bewaard bleven. Ze werden in 1865 gebouwd naar het ontwerp van architect Gustave Hansotte. Na een verwoestende brand in 1898 werden ze heropgebouwd door architect Henri Van Massenhove in samenwerking met aannemer Bertaux. Het zijn deze hallen met hun metalen skeletbouw en grote glaspartijen die vandaag nog bestaan. Na vele jaren te zijn verwaarloosd werd het complex vanaf 1984 gerestaureerd en kreeg het in 1997 een bestemming als cultureel centrum. Zoals de exploitanten het zelf definiëren, vormen de Hallen een vrijplaats voor feesten, voor ongewone projecten,

89

voor artistieke en menselijke avonturen. Ze willen voorstellingen brengen met nieuwe uitdrukkingsvormen, de bestaande gebruiken doorbreken, een forum geven aan jong talent en hedendaagse ontwikkelingen, terwijl ze tevens proberen om ook de band met de bewoners van de wijk aan te halen. Naast een traditionele programmatie (dans, concerten) worden ook artiesten uitgenodigd en worden gastproducties opgevoerd met internationale uitstraling, evenals talrijke coproducties. De Hallen zijn ook partner van de *École supérieure des arts du cirque* waarvan de jaarlijkse *Exit* altijd een moment is waar het publiek met grote verwachtingen naar uitkijkt.

Rondleidingen zaterdag om 10u30, 11u30, 12u30 en 13u30 en zondag om 10u30, 11u30, 12u30, 14u30, 15u30, 16u30 en 17u30. Met de medewerking van La Fonderie en Pro Velo.

Voor de opening van het nieuwe seizoen nodigen de Hallen u op 14 september om 17u uit op een adembenemende performance door *Les Filles du renard pâle*. In een combinatie van staaldraad-acrobatie en koorddans zal Johanne Humblet met het weinige houvast waarover zij beschikt een even gedurfde als verbluffende overtocht maken.

90

90.

Kaart H 6

**PROXIMUS
(KUNSTVERZAMELING)**

📍 Albert II-laan 27 – Schaarbeek

🕒 za en zo van 10u tot 18u
(laatste toegang om 17u)

📞 enkel toegankelijk voor rondleidingen (groepen van 20 personen)

📞 3-4-25-55 (Noordstation)

📍 14-20-57-58-61 (Noordstation)

De verzameling hedendaagse kunst van Proximus, die vanaf 1996 werd uitgebouwd, omvat vandaag meer dan 600 werken van 180 kunstenaars met internationale faam uit 24 landen. Deze staalkaart van kunst van de laatste 45 jaar, waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn, omvat namen als Rineke Dijkstra, Andreas Gursky, Ann Veronica Janssens, Alighiero Boëtti,

Panamarenko en Niele Toroni.

De verzameling heeft geen museale ambities maar heeft als doel een dynamische omgeving te creëren en de medewerkers te confronteren met kunst op een manier die openheid, dialoog en creativiteit stimuleert. Voor de selectie van de werken doet Proximus een beroep op een aankoopcomité van experts in hedendaagse kunst. De werken worden als dusdanig aangekocht of besteld voor specifieke locaties. Ze vinden een plaats in de gangen, de wachtruimtes en de vergaderzalen. De kunst is overal aanwezig bij Proximus en zorgt voor een heel bijzondere werksfeer.

Doorlopend rondleidingen, zaterdag en zondag (laatste toegang om 17u). Met de medewerking van Arkadia en Korei.

91.

Kaart H 7

BELFIUS ART GALLERY

📍 Karel Rogierplein 11
Sint-Joost-ten-Node

🕒 za en zo van 10u tot 18u

📄 enkel toegankelijk via inschrijving
(www.belfius-art-collection.be)

🏠 2-6 (Rogier)

🕒 3-4-25-55 (Rogier)

🏠 58-88 (Rogier)

De Belfiuscollectie wordt beschouwd als de grootste privécollectie van Belgische kunst van het land. Ze telt vandaag meer dan 4.300 werken en omspant vijf eeuwen Belgische creativiteit. Ze is verdeeld in drie afdelingen: Vlaamse meesters van de 16de en 17de eeuw met werken van o.a. Pieter Paul Rubens, Pieter Pourbus, Jacob Jordaens en Jan Bruegel de Oude; moderne kunst met o.a. Xavier Mellery, Emile Claus, Théo van Rysselberghe, Constant Permeke, Paul Delvaux, René Magritte en Rik Wouters; en hedendaagse kunst van 1960 tot heden met o.a. Jan Fabre, Pierre

Alechinsky, Michael Borremans, Berlinde De Bruyckere, Ann Veronica Janssens en Luc Tuymans. De Belfius Art Gallery bevindt zich op de 32ste verdieping van de maatschappelijke zetel van de bank en organiseert elk jaar een thematentoonstelling met een selectie van werken uit de collectie. Een bijkomende attractie is het adembenemende uitzicht over Brussel.

Toegang uitsluitend na voorafgaande inschrijving via www.belfius-art-collection.be.

Tentoonstelling "Women. Underexposed" die het parcours illus-

treert dat de vrouwelijke kunstenaars aflegden in de Belgische kunst. Na een eeuwenlange mannelijke dominantie begonnen vrouwen langzaam maar zeker hun plaats in de kunstwereld op te eisen. Dit boeiende verhaal sluit perfect aan bij de nog altijd actuele thematiek van emancipatie en gelijke kansen voor mannen en vrouwen.

Vertrekpunt van de wandeling «Manhatt'Art» (zie kadertekst hieronder).

WANDELING

Manhatt'Art

De brede middenberm van de Koning Albert II-laan werd aangelegd tussen 1995 en 1997 naar een ontwerp van landschapsarchitect Jacques Wirtz en wordt verfraaid door beelden, sculpturen en andere kunstwerken, van Pol Bury tot Tapta. Deze wandeling laat u met andere ogen naar de Noordwijk kijken, waar kunst voor wat zuurstof en verademing zorgt te midden van de hoogbouw en het drukke verkeer.

🕒 zaterdag om 9u, 11u30 en 14u (duur: 1u30)

📍 vertrek: tegenover de Belfiustoren, Rogierplein in Sint-Joost-ten-Node – kaart **H 7**

🏠 2-6 (Rogier)

🕒 3-4-25-55 (Rogier)

🏠 58-88 (Rogier)

📄 reserveren verplicht op het nummer 02/537.68.75 (maandag tot vrijdag van 10u tot 13u). Maximaal 25 personen per vertrek.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Itinéraires, op de paden van de geschiedenis.

92.

Kaart H 7 **LE BOTANIQUE**

- Koningsstraat 236
Sint-Joost-ten-Node
- za en zo van 10u tot 16u
- M 2-6 (Kruidtuin)
- T 92-93 (Kruidtuin)
- B 61 (Kruidtuin/Quetelet),
65-66 (Quetelet)

Dit reusachtige gebouw, dat plaats moest bieden aan de collecties van een plantentuin, werd opgetrokken tussen 1826 en 1829. Kunstenaar-decorateur Pierre-François Gineste had de leiding over de werken, maar de plannen waren van de hand van architect Tilman-François Suys. Uitgaand van de klassieke structuur van een orangerie ontwierp hij een indrukwekkende centrale rotonde met een koepel, geflankeerd door twee vleugels die elk eindigden in een licht uitspringend paviljoen. Al snel rees het idee om op deze magische plek feesten te organi-

seren en daarom werd een grote zaal ingericht tussen de oostelijke orangerie en de rotonde. Vanaf 1870 werd ze echter bestemd als kruidenzaal. Tot 1939 zou de Kruidtuin functies vervullen die aansloten bij zijn oorspronkelijke doel. De Belgische Staat kocht het gebouw in 1970 dat uiteindelijk in 1984 een nieuwe bestemming kreeg als Cultureel Centrum van de *Fédération Wallonie-Bruxelles. Le Botanique* beschikt over de Orangeriezaal met een capaciteit van 700 personen, de Rotonde gelegen onder de koepel, de 'Witloof Bar' in de gewelfde kelder, de tentoonstellingsruimtes van het Museum en de Galerie. Vandaag vinden hier tal van culturele activiteiten plaats, voornamelijk tentoonstellingen van plastische kunsten en concerten waaronder het befaamde festival *Les Nuits du Botanique*. Heel wat beroemde artiesten zijn hier al de revue gepasseerd, onder wie Prince, Oasis, Muse, Stromae en Jeff Buckley. (B 15/05/1964)

92

Activiteit "Botaludique" en wandeling "De beelddecoratie van de Kruidtuin" (zie kadertekst hiernaast en hieronder).

WANDELING**De beelddecoratie van de Kruidtuin**

De uitvoering van het geheel van bronzen beelden in de Kruidtuin, een echt openlucht museum, was een van de grootste projecten voor decoratie van de publieke ruimte van het einde van de 19de eeuw. De verfraaiing van dit park dat bij de Brusselaars zeer geliefd was, werd vanaf 1885 gepland. De keuze van de thema's en van de kunstenaars die beelden moesten vervaardigen werd toevertrouwd aan twee befaamde beeldhouwers, Constantin Meunier en Charles Van der Stappen. Zij stelden een geheel van 52 werken voor waarvan ze de verkleinde modellen leverden. De gekozen onderwerpen hielden verband met de natuur, de fauna en flora. Allegorieën beeldden de seizoenen, de tijd, de bloemen en planten uit, terwijl de bomen geassocieerd werden met deugden. De dierenbeelden vormden de eerste belangrijke groep in realistische stijl die in België gerealiseerd werd. Vier concurrerende smelterijen verdeelden de uitvoering van de bronzen onder elkaar. Dit sculpturale geheel vertegenwoordigt vanuit esthetisch oogpunt de verschillende tendensen die in deze overgangperiode aanwezig waren: academisme, symbolisme en realisme. U verneemt er alles over tijdens deze wandeling.

- zondag om 13u30 en 15u (duur: 1u)
- vertrek: boven aan de toegangshelling van het park (tramhalte),
Koningsstraat in Sint-Joost-ten-Node – kaart H 7
- M 2-6 (Kruidtuin)
- T 92-93 (Kruidtuin)
- B 61 (Kruidtuin/Quetelet), 65-66 (Quetelet)
- Ⓢ reserveren verplicht op het nummer 02/410.99.50 (maandag tot vrijdag van 9u tot 17u)
of per mail (reservation@lafonderie.be). Maximaal 25 personen per vertrek.

Met de medewerking van La Fonderie.

93.

Kaart I 7

THÉÂTRE DE LA VIE

Dwarsstraat 45
Sint-Joost-ten-Node

⌚ *za en zo van 10u tot 18u*

📍 **61-65-66 (Dwarsstraat)**

Dit grote industriële pand werd in 1895 door de aannemers Jean en Pierre Carsoel gebouwd als 'ijzeropslagplaats' voor het metaalconstructiebedrijf Peters & Van Droogenbroeck. Nadien werd dit opgevolgd door het bedrijf Util, een fabrikant van producten uit ijzer, gietijzer, staalplaat en buizen zoals blijkt uit het geschilderde uithangbord op de metalen latei boven de hoofdingang. Het interieur is even goed bewaard als de buitenkant en laat een structuur zien van metalen balken en kolommen

die een mezzanine dragen. Ook de kelders met gewelfboogjes zijn nog origineel. Het gebouw werd in 1954 gerenoveerd door architect André Reineson. In 1988 nam het *Théâtre de la Vie*, opgericht in 1971, hier zijn intrek. Sinds 2013 programmeert Peggy Thomas er poëtisch theater dat werkt met hedendaagse podiumvormen en actuele thema's aansnijdt. Om een zo gediversifieerd mogelijk beeld te geven van het artistieke landschap worden zowel toneelstukken, dansvoorstellingen als muzikale shows opgevoerd. De stilistische verscheidenheid van deze producties getuigt van de artistieke rijkdom van de podiumkunsten in Franstalig België.

Ontdekkingsbezoeken en animaties "Ontmoetingen in het Théâtre de la Vie" (zie kadertekst hieronder).

93

ACTIVITEIT

Botaludique

Tijdens deze ludieke activiteit wordt u uitgenodigd om een prachtig beeldend park te (her)ontdekken dat rijk is aan geschiedenis. Aan de hand van uw spellfolder die foto's bevat met details van 20 beeldhouwwerken gelegen in het hoge gedeelte van de Kruidtuin, gaat u in groepjes of met het gezin op zoek om te ontdekken welk detail bij welk beeld hoort. Daarna beantwoordt u een aantal vragen over verschillende culturele thema's. Dit spel bevordert de uitwisseling, de kennis, de verbeelding en de expressie. Veel plezier!

⌚ *zondag om 10u, 10u30, 11u, 14u, 14u30 en 15u (duur: van 30 tot 90 minuten volgens de tijd en de creativiteit die u aan elk van de antwoorden besteedt)*

📍 *vertrek: voor de rotonde van de Kruidtuin, Koningsstraat 236 in Sint-Joost-ten-Node – kaart H 7*

📄 **2-6 (Kruidtuin)**

📄 **92-93 (Kruidtuin)**

📄 **61 (Kruidtuin /Quetelet), 65-66 (Quetelet)**

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van de vereniging EYAD en de toeristische dienst van de gemeente Sint-Joost-ten-Node en met de steun van de Fédération Wallonie-Bruxelles (dienst permanente educatie).

ONTDEKKINGSBEZOEK

Ontmoetingen in het Théâtre de la Vie

In het kader van de Open Monumentendagen werkt het *Théâtre de la Vie* samen met Once in Brussels om zijn deuren voor het publiek te openen. Er worden verschillende activiteiten voorgesteld: ontmoeting met regisseuse en actrice Aurélie Vauthrin-Ledent; informele gesprekken met de leden van het theatergezelschap; rondleidingen in het gebouw door de directrice van het theater en de HR-verantwoordelijke; theateranimaties voor jonge adolescenten, onder leiding van Once in Brussels. Een origineel programma om eens achter de coulissen te kijken van deze plek die gewijd is aan podiumkunsten en theatercreatie.

⌚ *zaterdag en zondag van 10u tot 18u*

10u: theateranimatie voor 10-14-jarigen (30 tot 45 min.)

11u: rondleiding (circa 30 min.)

11u45: theateranimatie voor 10-14-jarigen (30 tot 45 min.)

14u: theateranimatie voor 10-14-jarigen (30 tot 45 min.)

15u: rondleiding (circa 30 min.)

16u: ontmoeting met regisseuse en actrice Aurélie Vauthrin-Ledent

📍 *Théâtre de la Vie, Dwarsstraat 45 in Sint-Joost-ten-Node – kaart H 7*

📍 **61-65-66 (Dwarsstraat)**

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Once in Brussels en het Théâtre de la Vie.

94

ACTIVITEITEN

Kunst en experimenten in het voormalige observatorium

Op de site van de eerste Koninklijke Sterrenwacht waar Homegrade is gehuisvest, vinden er heel het weekend verschillende initiatieven plaats rond de relatie plaats, kunst en tijd.

In samenwerking met *Greylight Projects* stelt kunstenaar Amélie Bouvier een onuitgegeven werk in situ voor, waarbij ze haar inspiratie putte uit bezoeken aan talrijke astronomische plaatsen en het archief van de site. Daarnaast presenteert het team "erfgoed" adviseurs van Homegrade een retrospectieve over de geschiedenis van de site en de architectuur van de Europese sterrenwachten, geïnspireerd door de studiereizen van de stichter van deze site, M. Quetelet.

De allerkleinsten kunnen deelnemen aan ludieke workshops van het Experimentarium van de ULB rond het thema van de astronomie: beweging van de planeten rond de zon, inslag van meteorieten...

Tot slot is er ook een stand voor kinderen waar u kartonnen raketten, echte gepersonaliseerde badges,... kunt maken. Bezoek ons in het park!

🕒 zaterdag en zondag van 10u tot 18u

📍 Homegrade, Queteletplein 7 in Sint-Joost-ten-Node – kaart I 7

📄 2-6 (Kruidtuin)

🕒 92-93 (Kruidtuin)

📄 61-65-66 (Quetelet)

📍 het infopunt van Homegrade zal eveneens open zijn tijdens alle activiteiten.

Met de medewerking van Homegrade, het advies- en begeleidingscentrum voor huisvesting in het Brussels Gewest.

WANDELING

Sint-Joost, klein Montmartre, gisteren en vandaag

Niet als Schaarbeek was Sint-Joost-ten-Node in de 19de eeuw een gemeente waar kunstenaars welkom waren. Vincent Van Gogh bezocht er de kunstacademie en de gebroeders Courtais vestigden er hun atelier. Felix Mommen creëerde er een visionair concept, een kunstenaarscommune die talrijke talenten zou voortbrengen. Dit microklimaat, bevorderend voor de creativiteit, bestaat vandaag nog steeds. Onder meer de jazz is in Sint-Joost kind aan huis en in september vindt er op de Armand Steurs-square een verrassende tentoonstelling van beeldhouwkunst plaats. Tijdens deze wandeling wordt er ook een bezoek gebracht aan de ateliers van Mommen.

🕒 zaterdag en zondag om 10u30 en 14u (duur: 2u30)

📍 vertrek: voor het gemeentehuis van Sint-Joost-ten-Node, Sterrenkunde-laan 12-13 in Sint-Joost-ten-Node – kaart I 7

📄 2-6 (Madou)

📄 29-63-65-66 (Madou)

📍 reserveren aanbevolen op het nummer 0485/70.71.06 (van maandag tot vrijdag van 10u tot 15u) of per mail (info@bruxellesbavard.be). Maximaal 25 personen per wandeling.

Enkel in het Frans.

Met de medewerking van Brussel Babbelt.

94. Kaart I 7

ARMAND STEURSSQUARE

📍 Sint-Joost-ten-Node

🕒 za en zo van 10u tot 18u

📍 B 61 (Steurs)

📍 B 59 (Houwaert/Braemt)

De Armand Steurssquare werd aangelegd naar de plannen van architect Eugène Dhuicque en met veel luister geopend op 3 juli 1932. Ze is een eerbetoon aan de burgemeester van Sint-Joost-ten-Node die voor de watervoorziening van een aantal Brusselse wijken had gezorgd. Naast rozenperken ontworpen door landschapsarchitect Jules Janlet en met gesnoeide taxussen afgezoomde gazons staan op strategische plaatsen van dit art-decopark twee opmer-

kelijke beelden van befaamde Belgische kunstenaars. Het eerste is het monument *De steenhouwers*, in 1882 vervaardigd uit graniet van Sprimont uit het atelier van Guillaume Charlier (1854-1925). Deze beeldengroep werd ter beschikking gesteld van Eugène Dhuicque om de square te verfraaien. Het tweede beeld, *De bron*, is van de hand van Julien Dillens (1849-1904) en staat in het eeuweestzuilenhalfrond. Het beeld staat op een met bokkenmaskers versierde sokkel vervaardigd door Albert De Raed (1875-1939). Sinds de aanleg is de square ook het decor voor concerten van klassieke muziek, dansopvoeringen, enz. Al 27 jaar vormen de gazons ook elk jaar een openluchtbeeldenpark met werken van de grootste Belgische beeldhouwers. (B 17/06/1993)

Rondleidingen zaterdag en zondag om 10u, 11u30, 14u en 15u30 (duur: 45 min)

Fototentoonstellingen over alle evenementen die op de square hebben plaatsgevonden, in samenhang met de monumentale werken die er in de maand september zullen worden geplaatst.

Met de medewerking van de Vrienden van de Armand Steurssquare.

95. Kaart I 8

ATELIERS MOMMEN

📍 Liefdadigheidsstraat 37
Sint-Joost-ten-Node

🕒 za en zo van 14u tot 18u

📍 M 1-5 (Kunst-Wet),
2-6 (Kunst-Wet/Madou)

📍 B 22 (Kunst-Wet),
29-63-65-66 (Madou)

Dit gebouwencomplex werd opgetrokken tussen 1874 en 1910 om er kunstenaars onderdak te bieden. Het is het enige in zijn soort in Brussel dat vandaag nog actief is. De Limburgse kunstenaar-meubelmaker Felix Mommen lag aan de basis van dit geheel dat op korte tijd een geliefde ontmoetingsplaats werd in het Brusselse artistieke milieu. Deze handelaar in kunstmaterialen verenigde het commerciële met filantropische, en stelde ateliers ter beschikking van vele kunstenaars onder wie Th. Van Rysselberghe, H. Evenepoel, X. Mellery, C. Meunier en P. Paulus. In het gebouw aan de straatzijde bevond zich een winkel en een woning op de verdieping. Daarachter lagen meerdere ateliers, verdeeld in afzonderlijke eenheden, die met het gebouw vooraan in verbinding stonden via een beglaasde galerij van twee bouwlagen. Een van de ateliers diende

oorspronkelijk voor het mengen van de kleuren. De door vastgoedontwikkeling bedreigde ateliers Mommen werden in 1992 beschermd en door de gemeente aangekocht die een uitgebreide renovatiecampagne lanceerde. In de loop van deze renovatie ondernamen de inwonende kunstenaars een reddingsplan en in 2003 richtten ze een vzw op om de sociale en artistieke identiteit van de site beschermen en in stand te houden. Dit project nam uitbreiding en in 2004 stelde de speciale vermelding van de Bruocsella-prijs voor de verbetering van de stedelijke leefomgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hen in staat de steun van de politieke overheid te verkrijgen en evenementen te ontwikkelen op het "Salon". Wie vandaag, na de voltooiing van deze renovatie, de rode poort openduidt en doorloopt naar de achterliggende binnenplaats, komt in een echt dorp terecht. Om en bij 30 ateliers, sommige met woonruimte, werden er tegen redelijke prijzen aan kunstenaars verhuurd. De artistieke traditie van de ateliers Mommen wordt hiermee nog steeds voortgezet. (B 24/09/1992)

Diverse activiteiten (rondleidingen, ontmoetingen met de kunstenaars, performances...).

Tentoonstelling over de geschiedenis van de plaats.

96

96.

Kaart I 8

CHARLIERMUSEUM

- 📍 *Kunstaan 16
Sint-Joost-ten-Node*
- 🕒 *za en zo van 10u30 tot 16u30*
- 🚶 *1-5 (Kunst-Wet),
2-6 (Kunst-Wet/Madou)*
- 📞 *22 (Kunst-Wet),
29-63-65-66 (Madou)*

Het Charliermuseum dankt zijn naam aan beeldhouwer Guillaume Charlier die bij zijn dood in 1925 de woning die hij erfde van kunstverzamelaar Henri Van Cutsem aan de gemeente schonk. Deze laatste erfde een gebouw dat uit 1844 dateerde en kocht in 1890 het aanpalend gebouw aan. Het eerste werd intact gelaten, het andere werd gesloopt en vervangen door een nieuwbouw die meer in harmonie was met het eerste. De opdracht hiervoor werd toevertrouwd aan de jonge Victor Horta die ook de lange glazen galerijen ontwierp voor de kunstobjecten van de eigenaar. Tijdens zijn leven ontving Henri Van Cutsem in zijn woning graag kunstenaars en schrij-

vers van wie hij de gulle mecenas was, onder andere Édouard Agneessens, Guillaume Van Strijdonck Théodore Baron, Géo Bernier, Jan Van Beers, Eugène Broerman, Albéric Collin, James Ensor, Joseph Stevens, Théo Van Rijsselberghe en Willy Finch. Het museum vervult tot op vandaag zijn culturele bestemming door naast de ontsluiting van haar vaste collectie ook regelmatig tentoonstellingen te organiseren die vaak aandacht besteden aan 19de-eeuwse Belgische kunstenaars, maar ook concerten in het mooie kader van de muzieksalon. (B 15/07/1993)

Informatie over de geschiedenis van het gebouw, zijn collecties en de uitdagingen die de bewaring van dit erfgoed meebrengen.

Matineeconcert van pianiste Tina Fux, zondag 15u (duur 1u). Shubertiade van Belgische componisten van de 20ste eeuw (Louis De Meester, Norbert Rosseau, Bart van Kerckhove, Lucien Posman...) tot heden met een knipoog naar de romantiek.

Open Monumenten- dag

Zondag
8 sept. 2019

www.openmonumentendag.be

volg ons op en #OMD2019

**OPEN
MONU-
MENTEN**

een initiatief van

in samenwerking met

Vlaanderen
is erfgoed

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

één

Op initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Onder bescherming van de Raad van Europa, in het kader van de Europese Monumentendagen

Begeleidingscomité

Marie-Laure LECLEF, *Kabinet van de Minister-President*
Stéphane DEMETER en **Thierry WAUTERS**, *Directie Cultureel Erfgoed*

Organisatie

Urban.brussels (Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed)
Directie Cultureel Erfgoed

Algemene coördinatie

Brigitte VANDER BRUGGHEN en **Paula DUMONT**
met de medewerking van **Cindy DE BRANDT**

Redactie

De teksten over de opengestelde monumenten en landschappen werden geschreven door **Christophe VACHAUDEZ**

Vertaling

Gitracom

Revisie en verbetering teksten

Ludo GOBIN, **Harry LELIÈVRE** en **Griet MEYFROOTS**,
Directie Cultureel Erfgoed

Herkomst foto's

De foto's werden genomen door **Alfred de VILLE de GOYET**,
Directie Cultureel Erfgoed
behalve:

Bernard BOCCARA (2 en p.6), **Urban.brussels** (3-88), **Hugo SEGERS** (10),
Éric DANHIER (11), **KMSKB** (20), **Lissandro ALONSI** © beaborgers (24),
PFWB (26) **Kevin OEYEN** © Belgische Senaat (29), **Vlaams Parlement** (30),
Maison de la Francité (32), **Raoul PESSEMIER** (p. 40), **Julie GUICHES** (34),
Bibliotheca Wittockiana (44), **Gemeente Elsene** (49-53),
Raymond DELEPIERRE (52), **Johan JACOBS-Flagey** (54),
Espace Lumen (55), **Fondation CAB** (56), **Tanguy AUMONT-Airstudio** (57),
Project(ion) Room (59) **KIK-IRPA** (62), **J. GELEYNS** (p. 64),
Alexandra BERTELS (69), **Monumento** (71), **François BODEUX** (75),
La Fonderie (76), **Société** (79), **Bernard ESTRANGIN** (81),
Georges DE KINDER (83), **Epitaaf** (84), **Marion COLARD** (85),
Serge BRISON (96)

Ontwerp omslag en affiche

Kaligram, Brussel

Ontwerp programma, opmaak en cartografie

Kaligram, Brussel

Druk

IPM, Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Bety WAKNINE, directeur-generaal, Urban.brussels
(Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed),
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel

Dankwoord

De Directie Cultureel Erfgoed wenst alle openbare en privé-instellingen te danken, alsook alle eigenaars die hebben bijgedragen tot het succes van de Brusselse Open Monumentendagen.

De Directie dankt ook Patrimonium en Cultuur die het centraal informatiepunt verzorgt.

ONTDEK HET ERFGOED VAN BRUSSEL

Ontstaan in 2011, richt het tijdschrift *Erfgoed Brussel* zich tot al wie een passie heeft voor erfgoed, zowel Brusselaars als niet-Brusselaars, en wil het de diverse facetten van de monumenten en landschappen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan bod laten komen.

Elk nummer bestaat uit een themadossier, enkele varia-artikels en een 'news'-rubriek.

Het septembernummer is volledig gewijd aan het thema "Een plaats voor kunst".

Het tijdschrift *Erfgoed Brussel* is te koop in de boekhandels aan 15 € of per abonnement.

Als u een jaarabonnement wilt voor 2019 gelieve dan het bedrag van € 29 te storten op rekeningnummer BE 31 0912 3109 5455/BIC GKCCBEBB (op naam van Directie Cultureel Erfgoed) met de vermelding "Tijdschrift Erfgoed Brussel" en naam, voornaam en volledig adres van de bestemming.

Boekenverkoop!

Op 14 en 15 september, tussen 10u en 19u, organiseert de Directie Cultureel Erfgoed een boekenverkoop in de Sint-Gorikshallen.

Ter gelegenheid van de Open Monumentendagen zullen vele titels aan promotieprijsen worden aangeboden.

Haast u dus om erbij te zijn!

